

CSALÁDI GAZDASÁGOK MAGAZINJA

Kistermelők Lapja

65. évfolyam
2021.
szeptember

9

Alapítva: 1956

Skót felföldi marha

Minnesotai törpemalac és a többiek

Szarvasfarm a Zselicben

Több mint bio...

Jó lóra tettek a patkolókovácsok

ÚJ EGYETEM, RÉGI ÉLMÉNYEK

KÁN EGYETEMI NAPOK

KAPOSVÁR, 2021. OKTÓBER 1-3. | www.kaposvarinapok.hu

ÁLLATTENYÉSZTÉS, SZAKMA ÉS SZÓRAKOZÁS
ÚJRA KAPOSVÁRON!

SZERKESZTŐSÉG:

Főszerkesztő: **Beregi-Nagy Edit**
Tiszteletbeli főszerkesztő: **Lengyel Zoltán**
Rovatvezető: **Halmos B. Ágnes**
Olvasószerkesztő: **Varga Tibor**
Tervezőszerkesztő: **Bági Orsolya**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

Magyar Mezőgazdaság Kft.
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.
Telefon: +36 (1) 220-2226, +36 (1) 273-2280, +36 (30) 397-8432
E-mail: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató
Hájos László ügyvezető igazgató

MARKETING ÉS ONLINE:

Marketingvezető: **Práger Ádám**
Marketingkoordinátor: **Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter, Kovács Réka**
Szerkesztő: **Mizsei Károly**
www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírcsatorna

KIADÓ/IRODA:

Irodavezető: **Harangozó Tímea**
Operatív vezető: **Laczó Angéla**
Terjesztés: **Karácsonyi Ildikó**
Pénzügy: **Fontos Éva, Lénárt Diána**
Ügyfélszolgálat: **Hiltunen Krisztina**
Telefon: +36 (1) 470-0411, +36 (30) 400-4839
E-mail cím: hiltunen.krisztina@magyarmezogazdasag.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL:

Dohány Árpád +36 (70) 232-4231
Apróhirdetés: szerkesztoseg@kistermeloklapja.hu
Minden jog fenntartva! A lapból értesüléseket átvenni csak a Kistermelők Lapjára való hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.
A kiadó adatkezelési szabályzata elérhető a www.magyarmezogazdasag.hu/adatvedelem oldalon.

Alternatív terjesztők forgalmazzák.
Külföldön terjeszti: Color Interpress Kft.
1039 Budapest, Hatvany L. u. 14.
Tel.: +36 (1) 243-9232, fax: +36 (1) 243-9242
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu
WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon +36 (1) 767-8262 számon,
levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu
WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
1900 Budapest, +36 (1) 767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu
elofizetes@magyarmezogazdasag.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 5100 Ft, fél évre: 2640 Ft

NYOMJA:

Ipress Center Central Europe Zrt., 2600 Vác, Nádas utca 8.
Felelős vezető: **Vágó Attila** vezérigazgató
HU ISSN 0238-9533

KEDVES OLVASÓ!

Már nem csak a változások küszöbén toporgunk

Nagyanyámék gyakorta emlegették a kemény teleket, amelyek igen nehéz időszakot jelentettek az Alföld közepén, tanyán élő, gazdálkodó jószágértóknak. Volt, amikor nagyapám az éjjel leszakadt méteres hóban ásta ki az utat a juhhodály felé, hogy a jószágokat ellássa, és a zord minuszokban igyekeztek megóvni, életben tartani a frissen született bárányokat. Ám mindez nem okozott meglepetést nekik, hiszen évről évre tudták, hogy mi vár rájuk a tél beálltával.

Napjaikban azonban már csak azt tudhatjuk, hogy nagy változások korában élünk. A perzselően aszályos évet váratlanul özvívízserű esőket hozó esztendő követi, majd rövid időre mintha normális mederbe tévedt volna ismét az időjárás. Ám mielőtt megnyugodnánk, hogy minden visszaáll a „régire”, ismét újabb váratlan, drasztikus változás következik.

Állok az ablak előtt, az otthon biztonságából kémlelem a haragos eget. Nézem a fekete fellegetet, s benne a másodpercenként cikázó villámokat, majd hallom az egyre közelebből érkező mennydörgés csattanásait. A kérdés elúzhetetlenül a fejemben kószál. Meddig, hová és mi végre változik velünk ily gyorsan a világ? S nemcsak az időjárás szélsőségei okán, hanem a bolygónk civilizációját és lakosságát másfél éve sakkban tartó COVID-járvány, a Földnek sötét sorsot jövendőző kutatások, a mindezeket hívók és tagadók hangja, s a politikai csaták miatt is aktuális a kérdés. Merre lesz a tovább?

Majd behúdom a függönyt, leülök az asztalhoz, és leírom e gondolatokat, amellyel búcsúzom a Kistermelők Lapja általam nagyra becsült olvasóitól; akik teszik a dolguk még akkor is, ha tombol a vihar, vagy az eszmei viszály, ha kiszámíthatatlan, hogy merre halad civilizációnkkal a világ. Ugyan a jövőben a munkám másfelé vezet, ám végtelenül büszke vagyok arra, hogy rövid időre a vidék és a gazdálkodók krónikása lehettem. Jó termést, egészséges jószágot, sok erőt, kitartást és derűt kívánok a jövőhöz a Tisztelt Olvasóinknak!

Beregi-Nagy Edit

főszerkesztő

A hónap fotója

Minden hónapban várjuk olvasóink fotóit.

A fotók témái lehetnek: életképek a gazdaságban, tenyésztett jószág, madárvendégek a kertünkben, a természet szépségei, életkép egy gazdaságban, tájkép jószágokkal.

A fotók minimális nagysága: 2 MB (fekvő)

A fotónak tartalmaznia kell képaláírást: ebben fel kell tüntetni a fotó készítőjének a nevét, a fotózás dátumát és a fotó témáját!

Beküldési cím: bereginyagy.edit@magyarmezogazdasag.hu

A szerkesztőségünk által kiválasztott fotót minden hónapban ezen a helyen mutatjuk be.

A kép címe: Munkában a munkatársak

A kép készítője: *Németh Imre*

Helyszín: Cserehát

Fotózás dátuma: 2021. 08. 21.

6

MÓDOSULTAK A BEKEBELEZÉS SZABÁLYAI

A változások a törpeparcellákat érintik. A többi között a tulajdonostársak összefogásával megakadályozható a bekebelezés, alkalmazzák a licitküszböt a versengő tulajdonostársak között és a jövőben nem lesz akadály az elidegenítési tilalom.

10–11

A SKÓT FELFÖLDI MARHA

Még a leghidegebb telet is képes emberi segítség nélkül átvészelni a robusztus testfelépítésű, hosszú, dupla bundájú, 600 és 900 kilogramm súlyú szarvasmarhafajta. A Szigetvár melletti Zsibóton élő Auth Gábort látogatjuk meg, aki jeleskedett skót felföldi marha meghonosításában.

MAGYAR TÁNYÉRRRA PALÓC TYÚKOT!

Luxuséttermek kínálatában is megállja a helyét a nyuszkanyakú palóc tyúk. Örömteli lenne, ha a falusi portákon nagyobb létszámban jelenne meg ez a jó élelemkereső, télen is tojó fajta, amelyet egy mátranováki tenyésztő, Földi Gyula nemesítői munkásságának köszönhetünk.

14–15

36–37

SZARVASFARM A ZSELICBEN

1985-ben indult a zárttéri gímszarvas-tenyésztés kutatási programja Bószénfán. Azóta a tenyésztés eredményeként elérték, hogy tíz megszületett kis bikaborjúból hat-hét egyed genetikai képességei a jó vagy a kiváló kategóriába tartozik, míg ez az arány a szabad természetben csak fele ennyi.

Sertésenyésztés és antibiotikum	3
Időszerű	4
Módosultak a bekebelezés szabályai	6
Működési formák és adózás	7
Világhírű a magyar oktatás	8
A skót felföldi marha	10
Minnesotai törpemalac és a többiek	12
Magyar tányérra palóc tyúkot!	14
Több mint bio...	16
Piac	20
Börzék – kiállítások – vásárok	22
A Balaton-felvidék kultikus termelői piaca	23
A jövő évi szezon már szeptemberben kezdődik.	26
Szeptemberi növényvédelmi teendők	28
Leginkább a lovak, juhok, tengerimalacok és az ember érzékeny rá	30
A lovak viselkedésének megértése (4.)	32
Jó lóra tettek a patkolókovácsok	34
Szarvasfarm a Zselicben	36
AMC-körkép	38
Hagyomány- és génmegőrzés egy helyen	40
Ötvenfős a csongrádi nyuszifészek	42
Páncélos kedvenc	44
Nyúltól a deguig	46
Apróhirdetés	47
Rejtvény	48
Szürke marha bélszín pirított burgonyával, lecsóval, édesköménnyel	48

Címképünkön: A skót felföldi marha
Cikkünk a 10–11. oldalon.
Fotó: Bocskay Zsolt

Sertésstenyésztés és antibiotikum

Az állattenyésztést segítő, új digitális eszközök bemutatása mellett a sertés-tartásban alkalmazott antibiotikum-használat volt a fő témája a FarmerExpo-n rendezett sertésszakmai fórumnak augusztus 18-án, Debrecenben.

Az antimikrobiális rezisztencia (AMR) és az antibiotikum-felhasználás tervezett csökkentése kapcsán a Magyar Sertéségségügyi Társaság (MASETA) állásfoglalását ismertette dr. Nemes Imre elnök, a Magyarországi Sertésenyésztők és Sertéstartók Szövetségének szakmai igazgatója.

Kiemelte, hogy az ESVAC (az állategészségügyi antimikrobiális fogyasztás európai felülete) jelentései alapján Magyarország az egységnyi állati termékre vetített antibiotikum-felhasználás (mg/PCU) tekintetében hosszú évek óta a 3-5. legrosszabb helyen szerepel az EU-ban. Miközben az EU átlagában 2011–2018 között 34 százalékkal csökkent az antibiotikum-értékesítés, Magyarországon csak 6,2 százalékkal lett kevesebb.

Hazánk nagyon rosszul áll a humán gyógyászat céljára kritikusan fontos, de állatgyógyászatban is használatos hatóanyagok alkalmazása területén. Colistinből az EU-átlag háromszorosa, fluorokinolonokból az EU-átlag négyszerese, 3. és 4. generációs cefalosporinokból az EU-átlag 2,5-szerese a hazai állatgyógyászati eladás.

Az EU-átlagnál jelentősen nagyobb részt – az átlagos 26,9 százalékkal szemben 43 százalékot – képviselnek a gyógypremixek, vagyis takarmányba kevert gyógyszerek. A csoportos kezelésre használt gyógyszerformák nyilvánvalóan a sertés- és baromfiállományokban jellemzők, tehát a csökkentésre irányuló tennivaló is elsősorban ebben a két ágazatban keresendő, de a felhasználásról gyakorlatilag nincs állatfajokra vetített hazai nyilvántartás.

A MASETA állásfoglalása szerint a magas antibiotikum-felhasználás okai közé tartozik, hogy a támogatási rendszer miatt szinte ingyen lehet antibiotikumokhoz jutni [148/2007. (XII. 8.) FVM-rendelet C001 melléklet], és a felhasználásról nincs központi nyilvántartás, így a telepek gyógyszerfelhasználása, beleértve az antibiotikumokat, nem összehasonlítható. Hozzájárul a magas antibiotikum-felhasználáshoz az is, hogy ez egyszerű és olcsó módja a tartá-

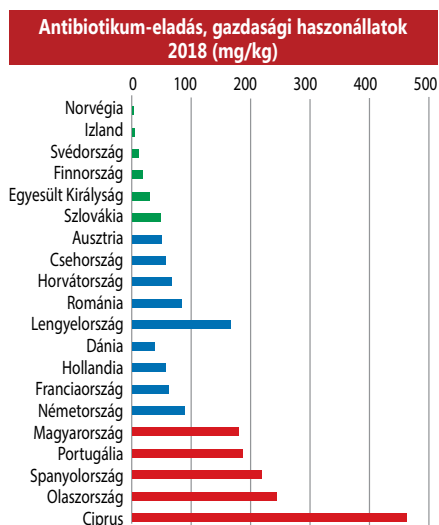
si, takarmányozási anomáliák, hiányosságok elfedésének.

A sertésleteleken a legnagyobb antibiotikum-felhasználást az egyes korcsoportok technológia szerinti áthelyezése – választás, hizlaldába telepítés – során használt, takarmányba kevert készítmények adják.

A sertésletelek jelentős részén nincs rendszeres diagnosztikai vizsgálat, helyszíni vagy intézeti boncolás, rendszeres laboratóriumi elemzés. Nem, vagy nagyon korlátozottan áll rendelkezésre a gyakori betegségekben (PRDC, hasmenések) szerepet játszó kórokozó baktériumok antibiotikum-érzékenységi térképe.

A MASETA üdvözi, hogy az Európai Unió döntéshozói 2022. január 28-tól kötelező érvénnyel alkalmazandó rendeletet fogadtak el az állattartásban az antibiotikum-felhasználás csökkentése, a felelős antibiotikum-használat elősegítése érdekében [Az Európai Parlament és a Tanács 2019/6, valamint 2019/4 rendelete (2018. december 11)], és támogat minden olyan jogszabályi változtatást, amely az antibiotikum-használat csökkentését elősegíti.

Különösen fontosnak tartja a támogatási rendszer megváltoztatását, hogy az antibio-

Magyarország az egységnyi állati termékre vetített antibiotikum-felhasználásban hosszú évek óta a 3-5. legrosszabb helyen áll az EU-ban

tikum-tartalmú készítmények ne tartozzanak a hatálya alá, a laboratóriumi diagnosztikai vizsgálatokra, különösen a rezisztencia-vizsgálatokra viszont szélesebb körű támogatást kapjanak a haszonállattartók. Szorgal-

Az idei FarmerExpo élőállat-kiállításán nem voltak jelen sertések, de a sertésenyésztési konferencia nem maradt el

mazza az antibiotikum-mentesen nevelt sertés és sertésállomány fogalmának meghatározását és ahhoz kapcsolódó támogatási rendszer bevezetését is.

A fenti célok megvalósítása érdekében szakembergárdája segítséget kíván nyújtani valamennyi, a sertéságazatban dolgozóknak.

Az adatfeldolgozás és -elemzés terén tanácsadást vállalnak a telepi szintű antibiotikum-felhasználás nyilvántartására szolgáló központi adatbázis létrehozásához és üzemeltetéséhez, közreműködnek az antibiotikum-felhasználás egységes és telepek összehasonlítását lehetővé tevő paramétereinek megállapításában, valamint az antibiotikum-felhasználáshoz kapcsolódó intézkedési határértékek megállapításában.

Pozitívan értékelik, hogy a készülő jogszabály a nagy létszámú sertésletelek állatorvosai részére az antibiotikum-felírási joghoz előzetes és 5 évenként megújítandó továbbképzést és képesítést ír elő, de úgy vélik, a program megvalósulásának előfeltétele, hogy az ágazatban dolgozó minden alkalmazott, tulajdonos, telepvezető, részlegvezető rendelkezésére álljon saját alapképzettiségének megfelelő ismeretanyag. Ehhez a jogi, állategészségügyi, gazdaságossági szempontok ismerete és azok terjesztése elsődlegesen fontos.

Afrikai sertéspestis

Fertőzött vaddisznót találtak a Fejér megyei Bicske község külterületén. A vaddisznót Fejér megye egy, korábban már fertőzötté nyilvánított területén találták. A betegség az ASP vaddisznókban való természetes terjedésével kerülhetett át Komárom-Esztergom megyéből. Az esetről az országos főállatorvos tájékoztatta az Európai Bizottságot, és értesíti az érintett partnerországokat is. Szakértői csoportok vizsgálják, hogy szükség van-e a Fejér megyében korábban megállapított fertőzött és magas kockázatú területek bővítésére.

Nincs madárinfluenza

Magyarország visszanyerte a madárinfluenzától mentes besorolást. Az Állategészségügyi Világszervezet igazolása kedvez a baromfi és a baromfitermékek kivételének. Ezzel együtt a járványvédelmi minimumfeltételek továbbra is érvényesek, vagyis baromfit továbbra is zárt helyen kell etetni, itatni, és a takarmányt is zárt helyen kell tárolni, hogy csökkenjen a vadmadarak általi fertőződési kockázat. A korlátozások feloldása érdekében az országos főállatorvos hivatalos levélben tájékoztatta a partnerországok hatóságait.

Méhészet

A magyar méhészek tudása a sikeres mezőgazdaság alapja, kulcsa. Nagy István agrárminiszter a 33. Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó megnyitóján azt mondta, Európa-szerte előregedőben van a méhésztársadalom, maga a méztermelés mint gazdasági tevékenység pedig önmagában „nehezen áll meg a lábán”. Ezekből pedig az következik, hogy veszélyben van a beporzás. A magyar mezőgazdaság kulcsa kerül veszélybe, ha már nem nyújt megélhetést a méhészet, éppen ezért át kell strukturálni a méhészek bevételeit: a jövőben nem a méztermelést kell figyelembe venni, hanem a beporzásban végzett tevékenységet.

Halgazdálkodás

A balatoni halak ismét visszakerülhetnek a fogyasztók asztalaira. Ez annak köszönhető, hogy a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. idéntől újra öt tógazdaságban, több mint ezer hektáros vízfelületen gazdálkodhat. Egy húsz évvel ezelőtti hibás döntés után most van ismét akkora területe az államnak, amely pontot tehet a balatoni halászat betiltása körüli komoly vitákra. A halgazdálkodási társaság ugyanis a Balatonéval azonos vízminőségben tud olyan kedvelt fajokot nevelni, mint például a ponty, a csuka, a harcsa, vagy a fogas – hangzott el a Kék bolygó című podcast adásban.

Az állattenyésztési ágazat prioritást élvez

Az Állattartó telepek fejlesztésének támogatása címen tavaly kiírt pályázati felhívás keretösszegét 50 milliárd forintról 260 milliárd forintra emelték – mondta Nagy István agrárminiszter Mezőkövesden, az ÁTK-pályázat támogatói okiratainak átadásán.

Az eddig megítélt támogatás országosan több mint 282,5 milliárd forint, amely összeggel 568 baromfi-, sertés-, szarvasmarha-, valamint juh- és kecsketartó telep fejlesztését támogatták. Ezen felül a lovak, méhek, csinccillák, fácánok, nyulak, struccok, szamarak és fűrjek tartásával foglalkozó egyéb állattartók 52 kérelem nyomán összesen 5,65 milliárd forintból korszerűsíthetik állattartó telepeiket. A szarvasmarhatartó ágazatban közel 40 ezer

férőhely létesítése vagy korszerűsítése valósul meg Magyarországon. Összesen 400 ezer négyzetméter istálló és egyéb építmény épül vagy újul meg.

A tervekről szólva a miniszter elmondta, hogy a minisztérium védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzését támogató új felhívás meghirdetését tervezi három éves kötelezettségvállalási időszakokkal és megemelt támogatási egységköltségekkel. Továbbá őszre tervezik az új Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG) és az új Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO) 2022. január 1-jével kezdődő felhívások meghirdetését.

A marhakifogásversenyszám résztvevői a 25. országos gulyásverseny és pásztortalálkózón, a hortobágyi pusztai állatparkban 2021. augusztus 21-én. Az eseményen tizenegy gulyás- és öt bojtár páros mérte össze felkészültségét.

MTI/CZEGÉLYI ZSÓTT

Vidéki értékek

A nyaralók panaszai miatt megszüntették Balatonberényben a reggeli harangozást, mert többeket zavart a korai ébresztés. Emellett pedig a település vezetésének a kaskukorékolással kapcsolatban is van egy ügye. Mivel a jelenség nem egyedi, Nagy

István agrárminiszter társadalmi párbeszédet, majd pedig törvényjavaslat alkotását kezdeményezi a vidéki élet hagyományainak védelme érdekében – áll az Agrárminisztérium közleményében. Tavaly Franciaországban már született hasonló törvény.

Mezőgazdasági műanyag hulladék feldolgozása

A mezőgazdasági termelők jelentős mennyiségben használnak különböző műanyag fóliákat a növénytermesztés és az állattartás során. Ennek következtében évente nagyjából 10 ezer tonna mezőgazdasági fóliahulladék képződik. Ennek gazdaságos begyűjtésére, újrafeldolgozására, ártalmatlanítására szolgál a szabadalmaztatott eljárás.

A kormány 280 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyújtott a fóliahulladék szakszerű gyűjtési rendszerének kialakításához, így a Green Technológia Kft. a magyar fejlesztésű fenntartható technológiával végzi a mezőgazdasági fóliahulladék újrafeldolgo-

zását. Az előállított száraz agglomerátum környezetbarát-termék védjeggyel ellátott alapanyag, melyből kiváló, a mezőgazdaságban rendszeresen használatos termékeket lehet előállítani. A mezőgazdasági fóliahulladék szakszerű gyűjtéséhez száz darab speciális gyűjtőkonténert helyeznek ki idén az országban – közölte a Green Technológia Kft. A konténerekbe a gazdaságok mellett hobbi-kertészek is díjmentesen elvihetik a természtés során képződött műanyag hulladékukat. A begyűjtött hulladékból száraz agglomerátumot, majd a mezőgazdaságban és az iparban is használható termékeket gyártanak.

Már lehet pályázni az élelmiszeripari üzemek komplex fejlesztésére

Nagy István közlése szerint a 200 milliárd forint keretösszegű felhívás forrásaiból az élelmiszeripari és a borászati tevékenységhez kapcsolódó fejlesztések támogathatók.

Az igényelhető, vissza nem térítendő támogatás minimális mértéke 100 millió forint, maximális összege 5 milliárd forint, a támogatási intenzitás fő szabály szerint 50 százalékos, de ez egyes tevékenységek, régiók és vállalkozásméret esetében eltérhet – ismertette a részleteket a tárcavezető a 30. jubileumi FarmerExpo nemzetközi mezőgazdasági élelmiszeripari szakkiallítás, és a 16. Hortico zöldség-gyümölcs kertészeti szakkiallítás megnyitóján. A kézműves termékeket előállító vállalkozások 15 ezer euró (5,3 millió forint) vissza nem térítendő pályázati forrásra számíthatnak, az önkormányzatok pedig 100 millió forintra pályázhatnak a helyi piacok fejlesztésére.

Rendkívüli volt az érdeklődés az idei debreceni FarmerExpo iránt: a szakkiallítást több mint harmincezen keresték fel. „Az expo ismét bebizonyította, hogy a személyes kapcsolatoknál nincs értékebb üzleti modell, a szakemberek és az érdeklődők egyaránt vágytak már a találkozásra, a beszélgetésre” – mondta Vaszkó László vásárigazgató. A 16 ezer négyzetméteren bemutatkozó, több mint 330 kiállító cég többsége üzleti szempontból is elégedett volt, számos portéka talált gazdára, a kistermelők többsége pedig mindent eladott a vásárban. Különösen nagy volt az érdeklődés a szakmai programok iránt: az agrárgazdasági kamara konferenciáján több mint kétszázan vettek részt, de száznál több látogatója volt a gyepgazdálkodási, illetve az állattenyésztési szakmai fórumoknak is – tette hozzá Vaszkó László megjegyezve, hogy soha annyira, illetve szarvasmarha nem volt még az expo kiállításain, mint az idén.

Adomány

Ópusztaszeren összeöntötték a Magyarok Kenyere – 15 millió búzaszem programban felajánlott búzát. A Kárpát-medencei magyar gazdátársadalom segítő szándékú összefogása 2011-ben indult Pécsről. Tíz évvel ezelőtt 10 tonna gabona gyűlt össze, mára már több mint 1100 tonna, amiből csaknem 700 tonna liszt készülhet. Ez jut el civil szervezetek közreműködésével iskolákba, rászoruló gyermekekhez, családokhoz, idős emberekhez.

Lezárult a Magyartarka Genom Projekt első szakasza

A még magasabb genetikai értéket képviselő, versenyképesebb magyartarkafajta-tenyésztőállomány kialakítását 150 millió forinttal támogatja az Agrárminisztérium – jelentette be Nagy István agrárminiszter.

A tárcavezető sikeresnek nevezte a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete genomikai tenyészértékbecslési programjának első szakaszát, amely során hatékonyabb és gyorsabb lesz a fajtában a genetikai előrehaladás, és lehetőség nyílik a piac igényeihez jobban igazodó termék-előállításra, továbbá a módszer alkalmazása révén a magyartarka-fajta megőrizheti versenyképességét a világfajtákkal szemben.

Magyartarka Tenyésztők Egyesülete 2020-ban indította el a magyartarka-fajtában a genomikai tenyészértékbecslési programját, a „Magyartarka Genom Projekt”-et, amelynek végrehajtásához az Agrárminisztérium 150 millió forintot biztosított. A támogatásnak köszönhetően kevesebb mint egy év alatt megvalósult a magyartarka-állomány szinte egészének a genotipizálása. A magyartarka ötvözi magában a magas beltartalommal bíró, kiváló tej termelését, és

a minőségi hústermelést. Emellett jelentős genetikai értéket is képvisel, megőrzése és továbbfejlesztése stratégiai fontosságú az egyre inkább globalizálódó tenyésztési folyamatok közepette.

A teljes program megvalósulása esetén sokkal kevesebb olyan utód jön létre, amelyek a tenyésztés számára feleslegessé válnak. Ezen állatok felnevelésével járó költségek így megtakaríthatók. Továbbá csökkenne az állattenyésztés számlájára írt ammónia-, illetve metánkibocsátás, ezzel Magyarország mezőgazdaságának „ökológiai lábnyoma” is kisebbé válhat, elősegítve a 2050-re megcélzott karbonsemlegességet – fogalmazott Nagy István.

Változó előírások

Az állatgyógyászati készítmények gyártóit, forgalmazóit és felhasználóit (állatorvosokat és állattartókat) egyaránt érintik a most életbe lépett változások. Az állatgyógyászati termékekről szóló rendelet megjelent módosítása elsősorban az antimikrobiális rezisztencia (AMR) kockázatának csökkentését célozza új állategészségügyi intézkedések bevezetése révén. A több szakaszban életbe lépő rendelkezések az antibiotikum-felhasználás mérséklését, illetve azok körültekintő, felelős alkalmazását segítik, összhangban az új uniós jogszabályokkal és a nemzetközi szervezetek ajánlásaival.

Fontos változás például, hogy augusztus 19-től legfeljebb hétnapos kezelésre elegendő mennyiségű antibiotikumot írhat fel az állatorvos, és azt kizárólag vényen teheti meg. Az antibiotikumok esetében tehát már nem alkalmazható a kevesebb adatot tartalmazó úgynevezett megrendelő. Emellett az állatorvosnak az AMR kockázatáról is tájékoztatnia kell az állattartót.

Élelmiszer-termelő állatok kezelésekor a humánegészségügyi szempontból kritikus fontos hatóanyagok megelőző célú alkalmazása ezentúl tilos. Nem megelőző célú alkalmazáskor a használat indokoltságát la-

boratóriumi érzékenységi vizsgálattal kell alátámasztania az állatorvosnak. További lényeges változás, hogy a közvetlen kiszolgálás érdekében, a nagy létszámú telep állattartójának írásban nyilatkoznia kell a nagykereskedő, a kiskereskedő, vagy a közforgalmú gyógyszerár felé az általa megbízott szolgáltató állatorvos személyéről, FELIR azonosítójáról, valamint a felhasználás helyének tenyésztőkódjáról.

Az ellenőrzések hatékonyabbá tétele és az adatminőség javítása érdekében a nagy- és kiskereskedőknek október elsejétől üzleti nyilvántartásaikat elektronikus formában kell vezetniük. Emellett a nagykereskedőknek augusztus 19-től a beszállító és vevő neve, valamint címe mellett – magyarországi partner esetén – a FELIR azonosítót is rögzíteniük kell.

A jövőbeni változások közül lényeges, hogy 2022 januárjától az antibiotikum-felhasználást a jelenleginél bővebb adattartalmú gyógykezelési naplóba kell rögzíteni, valamint elindul a Nébih online rendszerében történő adatszolgáltatás. A nagy létszámú állattartó telepek esetében antibiotikum-felhasználás csökkentési tervet is kell majd készíteni.

AUGUSZTUS 14-TŐL HATÁLYOS

Módosultak a bekebelezés szabályai

Mint ismert, tavaly júliusban döntött a Parlament az osztatlan közös tulajdon megszüntetésének új szabályairól. A törvénycsomag egyik eleme az volt, hogy a túlzott birtokaprózódás megakadályozása érdekében, egy bizonyos területnagyság alatt már nincs lehetőség a terület kimérésére. Az is jól ismert, hogy például szántó esetében 1 hektár alatt, vagy zártkerti ingatlan esetében 1500 m² alatt nincs lehetőség a kimérésre, így ezeket a legmagasabb árat kínáló tulajdonostárs (aki lehet a legkisebb tulajdonos is) szeresheti meg az úgynevezett bekebelezéssel. A mostani változások kifejezetten ezeket a törpeparcellákat érintik. Céljuk a jogbiztonság erősítése és a visszaélések kiszűrése volt.

A bekebelezésnek két típusát ismeri jelenleg a jogszabály:

1) a megosztás során történő bekebelezést (amikor legalább két tulajdonos eléri a területi minimumot, de a további tulajdonostársak már nem), illetve

2) a törpeparcellák rendezését [azaz a bekebelezés második típusát, amikor jellemzően törpeparcelláról van szó, és legfeljebb csak egy tulajdonostárs éri el a területi minimumot, sőt sokszor a teljes terület sem haladja meg (pl. szántó esetében) az 1 hektárt].

A tulajdonostársak összefogásával megakadályozható a bekebelezés

Az első típusnál eddig is széles körű lehetőségek álltak rendelkezésre a föld megtartására (pl. közös tulajdonban maradás). A második típusnál, a törpeparcellák esetében viszont erre mostanáig nem volt lehetőség. Kulcsfontosságú, hogy a tulajdonostársak összefogásával most már megakadályozható a bekebelezés. Erre akkor kerülhet sor, ha több tulajdonostárs közösen úgy nyilatkozik, hogy nem ért egyet a bekebelezéssel, továbbá arról is nyilatkoznak, hogy egy esetleges megosztásnál egymással közös tulajdonban maradnának. Ennek formai feltételei is vannak, mégpedig az, hogy legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni a közös nyilatkozatokat (ilyennek minősül a két tanú által aláírt nyilatkozat is). Az sem mindegy, hogy mikor teszik meg ezt a nyilatkozatot, hiszen legkésőbb az értesítés megérkezésé-

től számított 30 napon belül nyilatkozniuk kell ezekről.

Sőt mi több, vegyes művelési ág vagy különböző minőségi osztályok esetén akár egy tulajdonostárs önmagában is meghiúsíthatja a bekebelezést: nyilatkozhat úgy, hogy nem ért egyet a bekebelezéssel, egyúttal arról is, hogy a tulajdoni hányada a leggyengébb minőségű területen már meghaladná a területi minimumot. Ezekben az esetekben egyáltalán nem történik bekebelezés, és a nyilatkozók mellett minden más tulajdonos is mentesül a bekebelezés alól. Vagyis minden marad a régiben – osztatlan közös tulajdonban.

„Licitküszöb” a versengő tulajdonostársak között

Gyakori időhúzó taktika volt a bekebelezés megakadályozására, hogy a tulajdonostárs – a bekebelezési szándékról értesülve – tett egy ellenajánlatot, de úgy, hogy az csupán néhány forinttal haladta meg az eredeti ajánlatot. Ezzel gyakorlatilag a végtelenségig húzhatták az 1/1 hányadok létrejöttét, de ez a magatartás jogilag erősen aggályosnak minősül. Erre reagálva, egy 10 százalékos „licitküszöböt” ír elő a jogszabály, miszerint a legmagasabb ajánlat összegénél legalább 10 százalékkal nagyobb összegnek kell lennie az ellenajánlatnak.

A bekebelezés sajátos természetéből fakad, hogy jogilag ugyan nem beszélhetünk licitről (hiszen itt nem árverés történik, ráadásul sem hatóság, sem más szervezet nem vesz részt annak lebonyolításában), de mégis indokolt egy bizonyos kü-

szöböt előírni az ellenajánlatok összegére, hiszen enélkül a végtelenségig húzható és végső soron megakadályozható lenne a közös tulajdon megszüntetése.

Határidők a „licitnél”

A visszaélések megelőzésére került a jogszabályba az is, hogy csak bizonyos határidőn belül van lehetőség az ellenajánlat megtételére. Erre ugyanis a közléstől számítva 30 nap áll rendelkezésre, majd ezután 15 napja van a kezdeményezőnek egy újbóli ajánlat megtételére, amire a tulajdonostársak ismét 15 napon belül tehetnek újabb ellenajánlatot, és így tovább, egészen addig, amíg az árverseny le nem zárul.

Megszűnik az a lehetőség is, hogy valaki hátradólva figyelje végig a tulajdonostársak egymásra licitálását, és csak a legvégső körben szálljon be a versenybe. A jogszabály már egyértelműen kimondja, hogy nem tehet ellenajánlatot az a tulajdonostárs, aki a „licit” korábbi köreiben nem vett részt.

Talán az egyik legfontosabb újítás, hogy mostantól már dokumentálni kell a „licit” folyamatát, például azt, hogy ki, mikor, milyen összegű ellenajánlatot tett, és ezt a „jegyzőkönyvet” a földhivatal számára is be kell nyújtani (a dokumentum kötelező elemeit a 647/2020. Korm. rendelet 4. melléklete tartalmazza). A szigorú előírásokat látva fontos megemlíteni, hogy a hiánypótlás lehetőségét a jogszabály nem zárja ki a bekebelezés második típusánál.

Már nem akadály az elidegenítési tilalom

Az elidegenítési tilalom már semmilyen módon nem akadály a bekebelezésnek. Ez eddig sem jelentett volna akadályt, mivel itt jogilag nem átruházásról vagy elidegenítésről, hanem a „közös tulajdon megszüntetéséről” van szó (bekebelezés esetén is!), viszont fontos volt ezt rögzíteni a kormányrendelet szövegében is.

Ez és az itt bemutatott változások egyaránt 2021. augusztus 14-én léptek hatályba.

Cseh Tibor András
megbízott főtítká,
Magosz

Működési formák és adózás

Fotó: BNE

Bár 2021. január 1-jén hatályba lépett a családi gazdaságokról szóló új törvény, azóta több megkeresés is érkezett szerkesztőségünkhöz az új lehetőségekkel és kötelezettségekkel kapcsolatban. Így áttekintjük az őstermelőkre és a családi gazdaságokra vonatkozó új rendelkezéseket.

Az új szabályozás jelentős változásokat hozott a mezőgazdasági termelők státuszában, és nem utolsósorban az adózási rendszerben.

A törvény három alapvető kategóriát sorol fel: az őstermelőt, az őstermelők családi gazdaságát és a családi mezőgazdasági társaságot. Az őstermelő végezheti tevékenységét önállóan, vagy őstermelői családi gazdaság tagjaként. Az őstermelői nyilvántartást a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara vezeti. Itt rögtön egy lényeges változásra hívjuk fel a figyelmet: megszűnt az őstermelői igazolvány, tehát 2021-től nem az az őstermelő, aki őstermelői igazolvánnyal rendelkezik, hanem az, akit az őstermelői nyilvántartásba bejegyeznek. Ezzel együtt megszűnt az értékesítési betétlap is, tehát az őstermelőt az immár megemelt összegű adózási kedvezményre nem a betétlap jogosítja fel, hanem a nyilvántartásba való bejegyzés. Az őstermelők bevételének adómentes értékhatára az eddigi évi 600 000.- Ft-ról a mindenkor évi minimálbér felére emelkedett, ez ebben az év-

ben 966 000.- Ft, de a minimálbér emelkedésével az adómentes, illetve kedvezményes adózás alá eső értékhatár is automatikusan emelkedik.

Az őstermelő az éves minimálbér tízszeres összegéig választhatja az átalányadózást, azaz a bevétel 90%-a minősül költségnek, és csak 10%-a után kell SZJA-t fizetni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy 2021. évben közel 20 000 000.- Ft bevételig az őstermelőnek csak minimális SZJA fizetési kötelezettsége keletkezik, mert átalányadózás esetén is megilleti az őstermelőt az adómentes sáv.

Az őstermelőknek lehetősége van *őstermelők családi gazdaságát* alapítani. Ehhez legalább kettő, egymással hozzátartozói láncolatban álló őstermelő tag szükséges. Az őstermelők családi gazdasága az adókedvezményeket többszörözi, mivel az adómentes sávot, illetve a kedvezményes sávot legfeljebb négy tagig lehet egybeszámolni. Családi gazdaság esetén a tagok a bevételüket egybeszámolhatják, és év végén oszthatják el a tagok között. Fontos kiemelni, hogy egy őstermelő csak egy őstermelői

családi gazdaságnak lehet tagja. Abban az esetben, ha az őstermelő akár önállóan, akár családi gazdaság tagjaként túllépi a kedvezményes sávot, a tételes költségelszámolás általános szabályai szerint adózik.

A törvény bevezetett egy új kategóriát, a *családi mezőgazdasági társaságot*. Ebben az olyan gazdasági társaságok, szövetkezetek vagy erdőbirtokossági társulások tartoznak bele, melynek tagjai egymással hozzátartozói láncolatban állnak, és kizárólag mezőgazdasági, vagy azt kiegészítő tevékenységet folytatnak. A társaságnak kizárólag magánszemélyek lehetnek a tagjai, és egy személy csak egy társaságban lehet tag. A társaság az általános szabályok szerint adózik, azonban a tagnak adómentes az a jövedelme, amit a társaság az átengedett föld vagy egyéb eszköz használata ellenértékéért fizet a tagnak azzal, hogy a tagoknak kifizetett juttatások összege adóévenként nem haladhatja meg az 50 000 000.- Ft-ot. Viszont, ha ezt az összeghatárt meghaladná a tagoknak kifizetett összeg, a tagoknak akkor sem kell SZJA előleget fizetniük.

A jogalkotó jelentős adókedvezményeket is bevezetett, ami ösztönzi a mezőgazdasági termelés modernizációját.

Dr. Cenner Tibor
ügyvéd

Világhírű a magyar oktatás

Fotók: MATE

Már másfél évtizeddel ezelőtt is saját utat jelölt ki magának a gödöllői akvakultúra-intézet. Azt vallják, hogy az oktatáson túl a piaci igényeknek is meg kell felelni, sosem szabad elégedettnek lenni, folyamatosan keresni kell az újdonságokat. Most, hogy alapítványi formában dolgozhatnak, új korszak kezdődött, „összeállt az ominózus kritikus tömeg”, mondja Dr. Urbányi Béla intézetigazgató.

Február 1-jén megalakult a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, amelynek kötelékében jelenleg 22 intézet van, ezek közül az Akvakultúra és Környezetbiztonsági Intézet az egyik.

– Úgy gondolom, nyertesei lehetünk az integrációnak. Hogy miért? Hozzánk került a Kaposvári Egyetem, a keszthelyi Georgikon mezőgazdasági kar, valamint a NAIK szarvasi kutatóintézete (HAKI). Korábban is dolgoztunk együtt, a piac rendszeres szereplői valamennyien az oktatás és a pályázatok területén, most viszont együtt dolgozunk tovább. Összeállt az ominózus kritikus tömeg, oktatás, kutatás-fejlesztés, innováció és szaktanácsadás területén közös eredményeket produkálunk majd. Az akvakultúra és környezetbiztonság nagyon komoly erőt képes felmutatni, és most már az infrastruktúra is nagyon jól kiegészíti egymást. Hogy mást ne említsek: oka fogyottá vált kísérleti halastavak létesítése Gödöllőn, hiszen ezek rendelkezésre állnak Szarvason. Nem lesznek párhuzamosságok, felosztjuk a feladatokat. A kaposvári kollégák elsősorban a takarmányozási területen dolgoznak, a keszthelyi kollégák az intenzív rendszerek és a genetika, a HAKI kiváló gyakorlati képzőhelyet biztosít Szarvason, mi, gödöllőiek a szaporodásbiológia, biotechnológia, víztoxikológia

és környezetbiztonság területén munkálkodhatunk. Fontos megemlíteni, hogy a HAKI-nak komoly brandje van a világban, ezt pedig ki kell használni. A gödöllői egységben, az elmúlt 15 évben olyan műhelyt építettünk fel, amely tudományos területen láthatóvá tette a magyar akvakultúrát – avatott be a részletekbe a Magyar Agrár- és

Élettudományi Egyetem Akvakultúra és Környezetbiztonsági Intézetének igazgatója, Dr. Urbányi Béla. Az egyetemi tanár annak idején hallgatóként került a nagy múltú intézménybe, tudományos munkát végez, oktat, a Gödöllői Campus főigazgatói tisztségét is betölti. Elsősorban abban hisz, hogy egy intézet csapata soha nem válhat megelégedetté.

– Folyamatosan keresni kell a fejlődési lehetőségeket, látni kell a hiányosságokat. Utóbbi terén arról van szó, hogy a korábbi egyetemi rendszerben mi elsősorban beoktattunk más szakoknak, a kollégák bizonyos tantárgyakat vittek, a hozzánk köthető három szak – mezőgazdasági vízgazdálkodás és környezettechnológiai alap, környezet-

Dr. Urbányi Béla

Az intézet stratégiájának kialakításakor 54 kutatási területet azonosítottak. Alapvetően minden olyan területre koncentrálnak, amely az akvakultúra és halgazdálkodás területeihez kapcsolódik, hangsúlyozva, hogy ezek a kutatási irányok elsősorban édesvízi környezetre koncentrálnak, és csak marginálisan vannak jelen a sósvízi (tengeri) kutatások a kutatási portfólióban. Emellett kiemelt fontosságú a környezet biztonsága, a felszíni és felszín alatti vizek védelme, a kármentesítés és megelőzés, mely a másik jelentős kutatási szegmens.

Főbb kutatási területeik:

- Az akvakultúra – tógazdasági haltenyésztés és intenzív rendszerű haltermelés – tenyésztési technológiák innovatív fejlesztése
- A hagyományos és modern takarmányozástechnológia továbbfejlesztése, teljes értékű haltakarmányok kifejlesztése
- Meglévő és új gazdasági haszonhalak genetikájának és szaporodásbiológiai képességeinek feltérképezése omikai technikákkal
- A fenntartható és körforgásos haltenyésztési rendszerek kidolgozása, az ökológiai szolgáltatások ágazati meghatározása
- A halfeldolgozás fajspecifikus, termékorientált fejlesztése
- A horgász-célú haltermelés feltételrendszerének kialakítása természetes vizeken
- A haltermelő vizek vízminőségi és környezetteoxikológiai megfigyelése, halegészségügyi kontrolling kutatások végzése
- Felszíni és felszín alatti vizek környezetbiztonsági elemzése.

gazdálkodási mester, és halászati-horgászati szakirányú szak – kevés. Szeretnénk fejleszteni, már azért is, mert a munkaerőpiacon jelentős szakemberhiány van, vízügyi területen 6-800 fő azonnal el tudna helyezkedni. Alapítványi formában nekünk a piaci igényekre kell reagálni, szinte azonnali választatot kell adni, fel kell pörgetni a szervezeti- és menedzsmentrendszerrel.

– Nagyon komoly igény mutatkozik egy angol nyelven zajló akvakultúra-mesterképzés létrehozására, a felvevőpiacunk elsősorban a Távol-Keleten és Afrikában élő fiatalok köre. Ennek rendkívül egyszerű a magyarázata. A rendszerváltás előtt volt olyan időszak, hogy majdnem 70 magyar halas szakember dolgozott szerte a világban, és minden pátosz nélkül mondhatom, hogy a fél világot a magyarok tanították meg halat tenyészteni. Ezek az emlékek, nyomok, kapcsolatok még megvannak. A realitásérzésem azt mondja, hogy ez a képzés 2023-ban indulhat.

Hogyan hoz pénzt a tudás?

2016 óta hazánkban a természetes vizekből nem vehetnek ki halat a halászok, megszűnt a kereskedelmi halászat. Van viszont egy jelentős létszámot összefogó horgásztársadalom, az egyesületek vezetői azonban nem feltétlenül rendelkeznek biológiai vagy természettudományos ismeretekkel, mutatott rá az intézetigazgató. Ez azért gond, mert ha valami történik az általuk felügyelt vizekben, annak nem biztos, hogy átlátják az okát. Ezért a Debreceni Egyetemmel közösen képzést indítanak számukra jövő februárban. Az akvakultúra-ágazatnak van egy speciális szegmense is, az akvarisztika. Felmerült egy olyan, nagyon komoly felnőttképzési igény, hogy hobbiállattartóknak, díszhalüzletek eladóinak is képzést szervezzenek. Emellett egyéb piaci lehetőségeket is igyekeznek kihasználni.

– Legfontosabb tevékenységünk az oktatás, de az utánpótlás-nevelésre is nagy hangsúlyt fektetünk, minden évben van doktori hallgatónk. A munkáik egy része terapepi, más része laboratóriumi, minden hallgatónak meg kell találni a hozzá való, a személyiségéhez illő irányt, ezzel egy időben a gyakorlati képzésre is összpontosítani kell, valamint az ágazat számára tudományos szakembereket kibocsátani. Nézzünk erre egy példát. A horgászszövetségek több, mint 100 ezer hektár vizet kezelnek, ezekbe főként pontyot szoktak telepíteni, a horgász azonban szeretne mást is fogni, kurrens fajokat, mint széles kárászt, fejes domolykót. Ezek óshonos fajok, de a szaporításuk pepe-

csele, kidolgozatlan, ezért írunk ki célzottan ilyen témában doktori munkákat. Van egy másik terület, a laborhátter. Közép-Kelet-Európában nincs még egy olyan víztoxikológiai laboratórium, mint a miénk, itt Gödöllőn. A zebra-dániával dolgozunk, ez egy modellállat, ugyanaz a szerepe, mint a fehéregéré, vagy a patkányé az emlősök között. Uniós direktívák vannak arra, hogy ha például egy gyógyszer- vagy növényvédőszer-jelöltet piacósítani szeretnénk, kötelező vízi toxikológiai tesztek végrehajtani. *Dr. Csenki-Bakos Zsolt*tal dolgoztuk ki a rendszert, amely párját ritkítja. Ezt behelyeztük egy minőségbiztosítási rendszerbe (GLP), piaci alapon megrendeléseket fogadunk, a vizsgálatokat ebben a zebra-dániós rendszerben végrehajtjuk, és ebből az intézetnek komoly bevételei vannak.

– Az intézetnek van egy nagyon komoly baktériumgyűjteménye is. Elképesztő igény van az ilyen irányú vizsgálatokra, például a manapság talán leginkább köztudatban lévő mikotoxinok lebontására, vagy az azokkal kapcsolatos kármentesítésre tudunk választ adni. Nagyon fontos nálunk a szaktanácsadás. Ezt nehéz piacósítani, de vallom, hogy ha keretek közé tudjuk helyezni, ez is bevételi forrás lesz. Úgy érzem, erre is van már fogadóképes kereslet. A klímaváltozás

Az intézetben jelenleg 116 munkatárs dolgozik, melyek közül a minősített oktatók aránya 41 százalék. A kollégák közül 12 fő oktatói, 49 fő kutatói, míg 55 fő támogató személyzeti besorolású kategóriába dolgozik. Az oktatók közül 8 egyetemi adjunktus, docens vagy tanár, míg 4 egyéb oktatói státuszban, a kutatók közül 17 kolléga tudományos főmunkatársi vagy tudományos tanácsadói, 32 kolléga egyéb kutatói munkakörben, a támogató személyzetben 44 fő szakmai, 11 fő funkcionális munkakörben tevékenykedik.

nyeket, alapvetően a munkaerőpiaci elvárásoknak kell megfelelni. Azt is vallja, hogy szükséges mindenkinek fejleszteni magát. Náluk évente egy külföldi konferenciára kötelező elmenni, hogy hallják a legújabb információkat, a trendeket a kollégák. Rendkívül szerteágazó, élő vállalati kapcsolataik vannak, ennek egyik anyagiakban is mérhető hozadéka, hogy a MATE pályázati bevételeinek negyede az akvakultúra-intézetnek köszönhető. Éves szinten egymilliárd forint összegéről beszélünk, hozzávetőleg 20 pályázatról.

– Az alapítványi formának van egy olyan vetülete, amely korábban idegen volt egy

Az intézet kollégái laboratóriumi munka közben

miatt eddig ismeretlen kórokozók jelentek meg hazánkban, nekünk például az ilyen problémákra is tudni kell javaslatot adni.

Mindig szembe mentek az árral

Dr. Urbányi Béla felidézte, hogy már 15 éve, amikor *Kriszt Balázs* professzortársával összeálltak, egész másképp közeledtek az akkori egyetemi rendszerhez. Abban hisznek, hogy az egyetemi oktatóknak ki kell menni a gyakorlatba, fel kell venni a gyakorlati igé-

gyetem számára: gazdaságosan is kell működtetni az intézeteket. Mi ebben is úttörők voltunk. Nagyon sok piaci megrendelésünk volt eddig is, a munkabér 80 százalékát piaci megrendelésekből finanszírozzuk. Azt azért nem szabad elfelejteni, hogy ez nem magától alakult ki, ez rengeteg munkával járt, amit az elmúlt 15 évben végeztünk el. Hiszem, hogy a dolgozókat meg kell fizetni. Mindig jönnek az új ingerek, nyitott szemmel kell járni, kifogástalanul teljesíteni.

Králik Emese

A SKÓT FELFÖLDI MARHA

Mutatós, jámbor állat

Fotók: BOCSKAY ZSOLT

Még a leghidegebb telet is képes emberi segítség nélkül átvészelni a skót felföldi marha, amely ősi szarvasmarha fajta. Állítólag az örökké fagyos sarkkör közelében élő gazdák esténként betelérték a ház alsó szintjére ezeket a jószágokat, mert az állatok még a felettük alvó embereket is melegítették. Bár robusztus a felépítése, és a súlya 600 és 900 kilogramm között van, hosszú, dupla bundája, szemébe lógó frufruja, igénytelensége és a kezessége miatt hamar népszerűvé vált idehaza is ez a jámbor állat.

Az egyik hazai tenyésztőt, a Szigetvár melletti Zsibóton élő *Auth Gábort* először arról kérdeztük, hogy miért fogott bele éppen a skót szarvasmarha meghonosításába.

– Azért esett erre a fajtára a választás, mert nagyon mutatós állat, és természetközeli tartásmódot igényel. Nem szeretünk volna a századik angus- vagy charolais-tenyésztő lenni, és vegyes állományt sem akartunk. Úgy gondoltuk, hogy hobbinak a kócos jó választás, és biztosítani tudjuk a család számára a húst.

Megszerették őket időközben?

– Igen, és nem is volt nehéz ellátni őket ezzel a külterjes tartással. Ez, persze, nem jelenti azt, hogy hetekre, hónapokra ott hagyjuk őket, aztán majd lesz valami. Már csak azért sem, mert ha az ember foglalkozik velük egy kicsit, akkor megmarad a fajta egyik nagy előnye, vagyis az, hogy kezes bárányok módjára viselkednek. Szeretik a répát és a

száraz kenyeret, és amint meghallják a zacskó csörgését, egyből az emberhez jönnek.

Az interneten valaki úgy hirdette eladásra skót marháit, hogy nem morcosak. Ez nagy erény?

– Szerintem egyáltalán nem morcosak. A német nyelvterületen, ahonnan mi is vásárolunk, a tenyésztők maximum 20-40 állattal foglalkoznak. Azt tapasztaljuk, hogy mind kézhez szokott, vezethető jószág, van rajtuk kötőfék, és akár kiállításokra is lehet vinni őket, miután belőttük a csodálatos szőrüket. Ha azonban nem foglalkozunk velük, és kint hagyjuk őket a vadonban, akkor ők is elvadhathatnak, mint bármilyen más állat. A téli szálláshelyükre is bármikor be lehet menni, nem rúgnak, nem öklelnek, hacsak nem játképből teszik azt.

A borjút is meg lehet simogatni? Megengedi az anyja?

– Csak egy-kettő van, amelyik nagyon félti a borját, náluk az ellés után a lehető

leghamarabb meg kell oldani a fülszámozást, mert olyankor még mindketten fáradtak. Aztán hat-nyolc hónapos korukban leválasztjuk őket, és akkor ők is megszokják az ember közelségét. Akár a négyéves gyerekekkel is be tudok menni hozzájuk, és ők is nyugodtan etethetik a 250 kilós borjút.

Úgy hírlik, hogy a virágot is nagyon szeretik.

– Virágot, gyógynövényt, gyomot, vagyis majdnem mindent megesznek, csak pár keserű gázt hagynak ott, amit aztán le is kell kaszálni.

Egyébként igénytelen állatok?

– Igen, csak amikor az összes fűvet lelelelik, akkor kapnak fűszénát, lucernaszenát és lucernaszenázst, vagyis csomagolt lucernát. Nyaranta annyi gondunk szokott lenni, hogy sok a légy meg a bögöly, és a hosszú szőr miatt az atkák elszaporodnak bennük. Tél vége felé kezdenek el vakarózni, és amikor kora tavasszal jön a kötelező vérvétel, meg a TBC oltás, az élősködők ellen is kapnak vakcinát, meg a gerincükre öntött folyadékkal is javítani akarunk ezen a helyzeten.

Ezenkívül kell gyógyszerezni őket?

– Nem, csak a nyalósóban lévő mikroelemeket kapják. A nyár elejétől fokhagymás nyalósót kapnak, és az erős szag miatt láthatóan sokkal kevesebb légy van rajtuk. Tényleg igénytelen állat a skót marha, és lehet külterjesen tartani, de ha nincs meg hozzá a megfelelő személyzet, vagy ha valaki saját maga szeretné csinálni, akkor célszerű emberhez szoktatni őket, mert így nem kell terelni, hanem elég hívni őket. Mi például a kisfiammal felülünk a quadra, kimegyünk a legelőre, füttyentünk nekik, és már tudják is, hogy menniük kell. Az ellésnél is, amit általában maguk intéznek, szépen bemennek a helyükre, ha megkérjük őket.

Amikor megismerkedtünk, azt hangsúlyozta, hogy nem kistermelőként dolgozik a cég, de abban a szellemben. Ez mit jelent?

– Nem iparszerűen termelünk, bár az is igaz, hogy most több mint 100 marhánk van. Ez melléktevékenység a számunkra, és nem azért tartjuk a kócosokat, hogy a lehető legnagyobb profitot termeljük meg velük. Megveszem a marhát, felnevelem, aztán leellik egy borjút, amit majd hároméves korban tudok levágni, ilyen tartással ugyanis

nem fog előbb megnőni. Nem akarom eladni egy felvásárlónak, aki jellepes összeget fizetne érte, hanem elviszem a vágópontra, utána pedig intézem a feldolgozást. Nem akarok kereskedelmi egységekbe szállítani, hanem kistermelői feldolgozóként szeretném kiszolgálni a kis ügyfélkörünket, ezért megpróbálunk „háznál”, feldolgozónál eladni, vagy igény esetén segítünk a kiszállításban is.

Láttam a közösségi oldalakon, hogy budapestiek is kérik, szállítsanak nekik húst. Bármennyit el tudna adni?

– Sokkal többet el tudnék most adni, csak éppen a fő tevékenységünk miatt nincs idő arra, hogy ezzel többet foglalkozzam. Jó néhányan vannak, akik eljönnek a húsért.

Rendben, ez a hobbi. De akkor miből élnek?

– Szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozunk, a klasszikusnak mondható kukoricával, búzával, repcével, szójjával. Ebből származik a bevételünk 95 százaléka. Amikor pedig az évek során jöttek hozzá a legelők, úgy 40-50 hektár, akkor arra gondoltunk, hogy jó lenne ezeket is hasznosítani olyan állattal, aki lerágja és karbantartja a fűvet.

„A mi legelőnkéről a ti asztalotokra” – ez a vállalkozás szlogenje. Miben más a skót marha húsa, mint a többié? Mi az, amit Ön érez, amikor nekilát?

– Szerintem a skót marhának a szokottnál karakteresebb az íze, egy kicsit hajaz a vadhúsrá, és enyhén diós a legelő füveitől és a lucernától. Mi régen is sok marhát ettünk, aztán jött a skót, amit sokszor elrontottunk, mert szétfőztük. Ebben a lassan növekvő fajtában kevés a víz, és szépen fagygyúsodik a hús. Sokak szerint éppen ez a 30 százalékos faggyú a hátránya a skótnak, de szerintem karakteresebbé teszi az ízét. Mire

A skót felföldi marhából készült termékeket közvetlenül rendelik a vásárlók

kisül a faggyú, már kész is a hús, ugyanis addigra felveszi a hőt, és így a hús puhább marad. Az új ügyfeleknek, akik szinte minden esetben túlsütik a steaket, azt szoktam javasolni, hogy akkor vegyék le a tűzről, amikor azt gondolják, hogy már majdnem jó. Az elsőt meg a másodikat valószínűleg el fogják rontani, de a harmadiknak már jónak kell lennie.

Hányféle termék készül a skót marhából?

– Éppen most újítottuk meg a címkéket, és akkor számoltam össze, hogy 25féle termékünk van. Egyébként néha azon gondolkodom, hogy az egészet le kellene darálni hamburgernek, mert akkor járnánk a legjobban, ugyanis erre van a legnagyobb igény. Én egyébként már a marha minden részét szeretem, és mindent kipróbálunk, ha kapok egy-egy új receptet. Jelenleg a lábszárból készült osso bucco a család kedvence. A lábszárat a csonttal együtt felszeleljük és megpirítjuk, majd a zöldséges, lecsós körettel továbbcsütjük. A végeredmény a finom sajt és az omlós hús. Másokkal ellentétben nálunk a vágás után nem azonnal daraboljuk és fagyaszthatjuk a marhát, hanem próbáljuk egy ideig egyben tartani és érlelni a húst, mert így sokkal finomabb és omlósabb lesz. A gerincet és a belőle készülő steak húsokat is egyben, szárazon érleljük, így aztán gyakran előáll az a helyzet, hogy a tőkehús meg a hamburger a vágás után két héttel már készen van, de a drágább darabokért később vissza kell jönni.

Mindez mennyibe kerül?

– A tőkehús vákuumsomagolásban 4500 forint, a hamburger egy kicsit olcsóbb, a többi viszont drágább. A prémium steakek 10 ezer forint felett kaphatók.

Milyen a vágási aránya?

– A mieinket 54 és 57 százalék között vágják, ami nem rossz, de annyira nem is jó, mint egy korszerű marháé. Nehéz a bőre, a szarva, a feje, de úgy szoktunk számolni, hogy valamivel több mint a fele megmarad hideg hasítósúlyként.

Mi lesz a tejjel?

– Csak akkor fejjük a tehenet, ha valamiért nem tudja szoptatni a borjút. Igazi, sárga, nagyon zsíros a tej, hatalmas energiabomba, és annak nagyon furcsa az íze, az állaga, aki a bolti tejhez szokott. Skóciában általában tejkaramellát csinálnak belőle.

Meddig nőhet az állomány? Mi lesz például az idei 29 borjúval?

– A hímekeket választás előtt, hat hónapos korban ki szoktuk herélni azért, hogy utána együtt tudjuk tartani őket a többiekkel a legelőn. Az üszöket általában megtartjuk, ha megfelelő potenciállal rendelkeznek, és hároméves korukban állítjuk be őket a tenyésztésbe. Az is előfordul, hogy eladunk egy-egy állatot, bár eddig inkább fejlesztettük az állományt, illetve csereberéltünk. Szerintem mi egy 200-as állománnyal vígan ellennénk.

Auth Gábor: Mertétől az idén várjuk az első borjút

Mennyien tartanak skót felföldi marhát Magyarországon?

– Sokan foglalkoznak skót felföldi marhával, annak ellenére, hogy nincs túl jó híre itthon a gazdálkodók körében, mert kevésbé jó a növekedési aránya. Ez egy cukki állat, és mindenki szeretne belőle egyet-kettőt az állatsimogatóba, ezért olyanok is tartják, akiknek nincs meg hozzá a megfelelő tudásuk. De vannak olyan gazdák is, akik a követelményeket figyelembe véve, szabadtartásban nevelik az állatokat, és éttermekbe, üzletekbe szállítják a húst. Szerintem öten-hatan vagyunk az országban, akik komolyabban foglalkozunk ezzel a fajtával, és van még vagy húsz hely, ahol elvéve van skót felföldi marha, esetleg nem a legjobb körülmények között.

Bocskay Zsolt

MINNESOTAI TÖRPEMALAC ÉS A TÖBBIEK

Egyszerű, természetes, fenntartható

**„Ültünk Ritával egy osztrák társasház erkélyén, ittuk az osztrák bort, ettük az osztrák sajtot, és azt mondtam: hát, hülyék vagyunk mi?”
Valahogy így kezdődött a hajósi Geiger Attila életének új, jelenleg is tartó fejezete, amiben ő már nem vendégmunkás, nem alkalmazott, de nem is a fogyasztói társadalom tipikus tagja.**

Az Alföldön, Bács-Kiskun megye déli részén, Hajóson nevelkedett. Édesapja sertéstartással is foglalkozott, amíg a nagyipar ki nem szorította a piacról. Geiger Attila mérnök-informatikusként végzett és Pécsen vásárolt lakást, majd a devizahitelek bedőlése és a 2008–11-es gazdasági válság miatti pénzügyi gondokból külföldi munkavállalással próbált kilábalni. Bár a feleségével együtt jól kerestek és félretenni is sikerült valamennyit, úgy érezték, hogy az akcentusuk miatt mindig idegenek maradnak a szomszédos országban. Attila gyermekkori élményeinek és felnőtt élete során szerzett tapasztalatainak is szerepe volt abban, hogy két éve úgy döntött: amennyire lehet, kivonja magát a negatívan értékelt globális folyamatokból, sőt, a maga szintjén megteszi ellenük, amit megtehet. Elege lett a bolti ételből, a túlpörgetett fogyasztásból, abból, amit a környezetszennyezésről, túlnépességről, klímaválságról olvasott. Megpróbál egyszerűbben, természetesebben, önfenntartóbb módon élni. A feleségét pedig arra kérte, adjon neki öt évet, hogy bebizonyítsa: ez működőképes alternatíva lehet.

Eladták az ingatlanjaikat és visszatértek Hajósra. Építkezésbe fogtak, és vettek egy régi házat udvarral, legelővel, kaszálóval,

ahol Attila állattartásba kezdett. Húst és tejét már egyáltalán nem vásárolnak. A zöldség és a gyümölcs nem sikerül mindig egyformán, de vidéken sok mindent csereberélnek az emberek.

A minnesotai nem felejt

Kezdetben törpemalacokat vásárolt, mivel kizárólag szabadtartásban gondolkodik, és a területe csak erre elég. A törpemalacok emellett hobbiállatként is egyre kelendőbbek, mivel elképesztően okosak. Szerinte egy kecske néhány hónap alatt elfelejti, hogy injekciót kapott a gazdától, de egy minnesotai sosem bocsát meg efféle atrocitást.

Törpemalacnak vagy törpe sertésnek a házi sertés legkisebb méretű fajtáit nevezzük. Napjainkra közkedvelt társállattá váltak. A legkisebb fajták hossza 65, magasságuk 25 centiméter körüli. A hímek nagyobbak a nőstényeknél, agyaruk megnő. A színük legtöbbször fekete, szürke, de fehér, tarka és más színek is előfordulnak. Csoportos élőlények, és a testtartáson kívül a gyakori, élénk hangjelzések biztosítják közöttük a kommunikációt. Látásuk gyenge, de hallásuk és szaglásuk kiváló. Mindenevők.

A kocák 21 naponta ivarzanak, és olyankor kiszámíthatatlanul, olykor agresszíven viselkednek. Egész évben párosodhatnak, és ha csak a gazda nem akarja őket túlterhelni, kétszer fiatalnak. A vemhesség csaknem négy hónapig tart. Ottjártunk előtti éjszaka tíz kismalacot fialt a Rosie nevű koca, majd a délelőtti folyamán még egyet. Gazdája tapasztalata, hogy nem szabad a vemhes kocákat túletetni, mert abból nehéz és kockázatos vajúdás lehet. Ő csak az utolsó hónapban, különösen az utolsó két hétben táplálja jobban a kocákat, ezzel biztosítva a megfelelő laktációt. Az újszülött malacok néhány nap alatt kiválasztják és kiharcolják a saját emlőjüket az anyán, amihez azután az elválasztásig ragaszkodnak.

A törpemalacok erőteljesen védik a területüket. Több kocát nem lehet együtt tartani, mert akár kerítésen át is egymásra rontanak. Mivel erősek és élénkek, könnyen kitorhetnek és elcsavaroghatnak, ugyanakkor nagyon érzékenyek, nem viselik el a hájtást, terelést. Mindezt figyelembe kell vennie annak, aki többet nevel egyszerre.

Geiger Attila megfigyelte a mozgásukat, viselkedésüket, szokásaikat, és folyamatosan ehhez alakította az életterüket. Zömében bontott és újrahasznosított anyagokból biztonságos és praktikus átjárható, átalakítható karámrendszert alakított ki az udvaron,

Geiger Attila: igyekszünk önfenntartó gazdát létrehozni

Egy talicska friss széna fergeteges jókedvre deríti a kecskéállományt

ami azt is lehetővé teszi, hogy rotációs módon gazdálkodjon a rendelkezésére álló földdel és az állatai képességeivel.

A malacok természetesen dagonyáznai járnak. Amikor gazdájuk feltölti az árkot vízzel, elégedetten vonulnak wellnesselni.

Bár a fiatal állatok gyengén szórózottak, a törpemalac mínusz húsz fokban is jól érezheti magát egy három oldalról szélvédett ólban. Ilyenkor vastagon alá kell szalmáznai, és lehetőleg több egyedet kell együtt tartani, mivel egymást is melegítik, és egyébként is igénylik a társaságot. Egy-egy párnak, illetve családnak legalább 25-30 négyzetméter kifutós karámot ajánlott biztosítani. Persze az a legjobb, ha kellően nagy legelőn tartjuk őket szinte egész évben.

Fejlett a szociális viselkedésük, okosak és alkalmazkodóképesek. Házi kedvencként lakásban is tartják őket, mivel szobatisztaságra nevelhetők, de Attila szerint semmilyen állat nem való lakásba, és mindegyik jobban érzi magát a természetes környezetben.

Egy kifejlett minnesotai törpemalac a 25-50 kilogrammot is eléri, attól függ, mennyit és hogyan etetjük. Két éves koráig azt tekintik normál súlynak, amikor ahány hónapos, annyi kiló. Egy sencseni genomikai intézetben, eredetileg kísérleti célból génmódosított, „dizájner” törpemalacokat hoztak létre, amelyeknek maximum 15 kilogramm a felnőttkori súlyuk. Attila hallott olyan tápról, amelyet törpemalacok számára fejlesztettek ki, de előre összeállított takarmánykeveréket elvből nem ad az állatainak. Mindenkinek számolnia kell vele, hogy mire a malac eléri a két éves kort, már nem olyan kicsi és nem is olyan cuki, mint néhány hetesen. Már két állatmenhelyen foglalkoznak a befogadásukkal. Attila szerint az vegyen törpemalacot, aki hajlandó 10-12

évig rendszeresen foglalkozni vele. Két hetes korukig ugyanis nagyon szelídek, de ha nem játszunk velük, tanítjuk, simogatjuk, vakarjuk őket, hamar elvadulnak a gazdájuktól. Idegekkel szemben mindig bizalmatlanok maradnak. Nevelésükben a következetesség is fontos: legyen rendszer az etetésben, mert ha mindig kapnak enni, amikor visítanak, akkor jó eséllyel később isvisítanak.

A megfelelő fajta

A három kocából, két kanból, öt ártányból és mintegy húsz malacból álló állományt öt anglo-núbiai kecske és mintegy három tucat baromfi egészíti ki. Attilát kezdetben mindenki lebeszélte a kecskéről – mondván, hogy ugrál, rágcsál, rendetlen, szemtelen –, ezért először juhokkal próbálkozott. Azokban viszont ő csalódott. Most úgy vélekedik, hogy a megfelelő fajtát kell megtalálni.

Az anglo-núbiai kecskében nemcsak a különleges megjelenését, hosszú füleit szereti, hanem fontos szempont volt a választásában a jó tejelés és a tej kiemelkedő zsírtartalma is. Ennek köszönhetően jó minőségben készítenek belőle sajtot és joghurtot. Egyelőre csak annyit, amennyit maguk fogyasztanak és szívességbe, csereberére szánnak, de talán két év múlva elérik a napi 20-30 litert, amivel már érdemes elkezdni az árusítást is.

Az anglo-núbiai kettős, tej- és húshasznosítású fajta. Zairaib (Egyiptom) és jamnapari (India) bakok angol tejhasznú anyákkal történő keresztezésével alakították ki. Barátságos és kiegyensúlyozott. Magas környezeti és takarmányozási igényei miatt tartása leginkább intenzív körülmények között javasolt. Szaporulata ellésenként 1,7–2,2. Átlagos tejtermelése 400-600 kilogramm, 300 napos

laktáció alatt elérheti az 1000 kilogrammot is. Tejének zsírtartalma 4-5, fehérjetartalma pedig 3-4 százalék.

Szereti hallgatni a „kávéfőzőt”

Geiger Attila a baromfi esetében is különleges díszfajtákat keresett. Ritkán hall az ember olyat, ahogyan a koszovói vagy a sanjak kakas hosszan elnyúlóan kukorékol. A különleges, kávéfőzőre emlékeztető hang húsz másodperctől akár egy percre is kitart. Tenyésztői szempontból súlyos hibának tekintik, ha nem éri el a 10 másodpercet, illetve ha a tyúk bóbitája széteső vagy túlságosan kicsi. A koszovói és sanjak fajták mellett a jó tojáshozamú australianorp, az amrock és a kendermagos is a baromfiudvar díszé.

Attila sok mindent gyerekkorában tanult meg az állattartásról, de meghallgatja a tapasztaltabbakat, könyveket olvas és több termelői, tenyésztői csoportba is regisztrált a Facebookon. Mint mondja, a tagok támogatják, és nemcsak tanácsokkal, hanem például takarmánnyal is segítik egymást.

Ő a takarmány egy részét saját földjein termeli meg, részben pedig kiadott családi

FOTÓ: GEIGER ATTILA

Súlyos tenyészhiba, ha a koszovói hosszan kukorékoló kakas utánozhatatlan hangadása nem tart tovább kilenc másodpercnél

földek bérelti díja fejében jut gabonához, amit a malacoknak lisztfinomságúra darál. A vitamint a szezonban saját gyümölcsösökből biztosítja, télen viszont megveszi a vitamin-kiegészítőket és tápanyag-kiegészítőket. A szükség szerinti gyógyszerelés, valamint állatorvosi ellátás drága, de megkerülhetetlen. A malacok például korábban kacskáktól kaptak fertőzést, amiből megtanulta, hogy a víziszárnyast nem jó együtt tartani mással, mivel összepiszkítja az ivóvizet.

A törpemalacot évente legalább egyszer féregteleníteni kell, de fogyása újabb fertőzésre utalhat. Emellett nagy gondot okozhat, ha belemegy a szemébe a toklás, ami gyuladáshoz vezet, és nehezen lehet kiszedni.

Kép és szöveg: Czifrik Kati

NYUSZKANYAKÚ

Magyar tányérra palóc tyúkot!

Fotók: FÖLDI GYULA

Luxusétermek kínálatában is megállja a helyét a nyuszkanyakú palóc tyúk. Örömteli lenne, ha a falusi portákon nagy létszámban megjelenne ez a jó élelemkereső, télen is tojó fajta, amelyet egy mátránovákai tenyésztő, Földi Gyula nemesítői munkásságának köszönhetünk.

Mindig is tetszett az úgynevezett csórényakú tyúk – mert eredetileg, s Erdélyben ma is így hívják –, talán részben egy gyerekkori emlékeknek is köszönhetően: esküvőre készültek a falunkban, és láttam, hogy le akarnak vágni egy búzaszínűt ebből a fajtából. Rohantam édesanyámhoz és kikönyörögtem, hogy adjon két másikat ahelyett, úgyhogy kiválasztottam a tyúkot. Más kérdés, hogy kakast nem adtak mellé, úgyhogy az akkori esetleges szándékom a fajta megőrzésére porba hullott – idézi fel a kezdeteket a nyuszkanyakú palóc tyúk hazai nemesítője, s első számú tenyésztője, a Mátránovákon élő *Földi Gyula*. A szándék később tettekké alakult.

– Még 1997-ben jelent meg egy cikk a Magyar Állattenyésztők Lapjában, ahol magyar és erdélyi tyúkokról közöltek egy tanulmányt, és arról értekeztek, hogy az akkor elfogadott színváltozatok a fekete, a fehér és a kendermagos voltak. Ma is jól emlékszem az írás bal felső sarkában egy il-

lusztrációra, egy fekete-fehér fotóra, ami egy eredeti csórényakú tyúkcsaládot ábrázolt, s annyira szépen látszottak a részletek, hogy jó darabig azt hittem, egy festményről készült a fotó. Elkezdtem keresni a kép eredetét, azt ugyanis jól tudjuk, hogy a Millennium évére, 1896-ra már minden olyan hazai állatfajtáról, amelyet valamilyen szempontból számontartottak, amire büszkék voltak, készültek festmények vagy szobrok. Ilyet azonban nem találtunk. Magán a fotón egy búzaszínű kakas, egy búzaszínű tyúk, néhány ugyanilyen színű jérce és naposcsibe volt látható. Később a felvettelt kinagyítottuk, s megállapítottuk, hogy valójában egy preparátum-együtttest ábrázol, ez pedig számunkra ékes bizonyítéka volt annak, hogy nemcsak fekete, fehér és kendermagos változat létezett, hanem bizony e színinformátum is, s ez lehetett az eredeti színváltozatok egyike – mondta. Megkereste aztán a cikk szerzőit, akik szerint a képen látott csórényakú tyúkot már nemigen lehet újra „reprodukálni”.

– Bennem viszont erős volt az akarat, úgyhogy elindultunk először Erdélybe, ahol találtunk is két ilyen tyúkot. Utána igyekeztem nyitott szemmel járni: azoknál a juhászoknál, ahol a gyimesi rackát itthon tenyésztő juhászként jómagam megfordultam Magyarországon vagy a Felvidéken, fél szemmel azért mindig megnéztem a tyúkokat is. Így találtam például Magyargécen, vagy Rimajánosiban további kettőt-hármat portánként – mesélte.

Először fejben, aztán rajzban

Mindig a régi leírásokban meglévő tulajdonságokat próbálja kutatni az állatokban, s természetesen nem egy-egy példányban találja meg az összes illet, máskülönben fajtanemesítőként már nem lenne feladata.

– Mivel a fejemben ott van a kép, hogy mi volt a leginkább jellemző az erdélyi vagy magyar csórényakúakra, jártamban-keltemben ezeket a tulajdonságokat igyekeztem felfedezni bennük. Amikor összegyűjtöttem az alapállományt, a célpárosításokkal már arra törekedtem, hogy az egyes példányokban fellelhető jó tulajdonságok az általam nemesített fajtában összpontosuljanak, s minél inkább megközelítsük az eredeti leírást. Úgy tudnám ezt a folyamatot leírni, hogy először a fejemben megjelenik egy általam elképzelt ideális változata az adott fajtának, szerencsés esetben találok hozzá a régi időkől valamilyen leírást, még jobb esetben fotót, vagy festményt, aztán leülök egy asztalhoz, és tudatosan lerajzolom azt az állatot olyannak, amilyennek én szeretném látni a fajtanemesítés után. Azért jó, ha le is rajzolom, mert akkor „belém ég” ez a kép, ott van rajta az összes részlet, és amikor a gyakorlatban elkezdem a munkát, ez afféle háttérként mindig ott is marad. Régebben, amikor a fiaim még kicsik voltak, ezt a gondolkodási folyamatot egyedül végeztem, ma már a két fiam, *Ádám* és *Dávid*, de különösen utóbbi sokat segít abban, hogy átbeszélve a párosítási terveket, egymással konzultálva a lépésekről, mindig közelebb és közelebb kerüljünk ahhoz, amit „fejben” elképzeltünk korábban. Amikorra pedig kialakul, hogy már egyre több jó tulajdonságot tudunk visszatérő módon rögzíteni az

adott állományban, akkor kezdődhet meg maga a szaporítás. Az állattenyésztésben úgymond szelekciós nyomás nélkül nem lehet állatot tartani, vagyis két-három példányból nem lehet tenyészteni, ehhez nagyobb létszámú állomány szükséges. Meg is lepődtem, amikor legutóbb az egyik nyúltenyésztő arról beszélt, hogy van tíz állata hét különböző vérvonalból: ez azért érdekes, mert egy vérvonal fenntartásához legalább száz nőivarú egyed kellene – tette hozzá.

„Leverte” a bresse-it is

Szavai szerint sajnos ma már egyre kevesebben vannak azok, akik tudják a tenyésztői szakma tudományos alapjait, hátterét, és mindeközben a gyakorlatban is kiteljesítik ezt a tudást. Úgy tapasztalta, hogy az elméleti és gyakorlati sík kettéválik: aki tisztában van a szakmával, az jellemzően nem tenyészt, aki pedig tenyészt, az nem mindig van tisztában a szakmai résszel – tisztelet persze a kivételeknek.

– Az állattenyésztésnek lényeges eleme, hogy olyan terméket tegyünk le az asztalra, amely egyrészt élelmiszeri alapanyagként kiváló, másrészt megéri azt a befektetést, amit az állat etetésére, gondozására fordítottunk. Ezért nem mindegy például, hogy az a palóc nyuszkanyakú tyúk, amit levágunk, súlyra mit mutat: egy 14 hetes jószág nálunk megtisztítva 2 kg 40 dkg, s olyan izomtónusú a hús, ami miatt a világ bármelyik Michelin-csillagos éttermében felvehetné a versenyt mondjuk a francia bresse-i

csirkével. Sőt, néhány éve egy vakkóstoláson még meg is előztük azokat – magyarázta.

Saját tenyésztésű, új állatfajták a Faluhely Majorban

Földi Gyula szerint fontos, hogy ha már a nemesítés során kitenyésztődött egy állomány, az később ne keveredjen más fajtákkal. Azért, hogy minél inkább megőrizhesék az eredeti állományt, és kis létszámban tenyésztett, elsősorban háztáji hasznosítás-

Földi Gyula: az állattenyésztésben szelekciós nyomás nélkül nem lehet állatot tartani

ra alkalmas tyúkként ismertessék el ezt a fajtát. A Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetségénél kezdeményezték a palóc tyúk fajtaelismerését: ennek kritériuma, hogy legalább három országos kiállításon több egyeddel megjelenjenek, és hogy küllemében minimum öt tulajdonosságban térjenek el a már ismert fajtáktól. A szövetségen belül Mátranovákon megalapították a Magyar Baromfi Fajtaklubot, részben azzal céllal, hogy elkészüljön az őshonos magyar baromfifélék nemzetközi standardokkal mérve is elfogadott leírása.

A nógrádi falu szélén lévő Faluhely Majorban, a Földi család birtokán lévő életközpontú gazdaságban elsősorban őshonos juhok tenyésztésével, baromfi, nyulak nemesítésével foglalkoznak. A tenyésztési céljuk magas genetikai értékű tenyészállatok előállítására hazai és külföldi tenyészetek számára. A fekete és fehér magyar juh, illetve gyimesi rackaállományukból származó tenyészállatok megtalálhatók az ország jelentősebb tenyészeteiben, úgy mint több európai ország vezető tenyésztőjénél. A major a világ azon kevés helyeinek egyike, ahol saját tenyésztésű, új állatfajták születnek, köztük a nyuszkanyakú palóc tyúk.

Adódik a kérdés, hogy ez a fajta, amelyet természetes körülmények között tartanak, antibiotikumoktól mentesen táplálnak, megfelelő módon gondoznak,

miért ne lehetne ott minden háztartásban alapvető élelmiszerként. A válasz erre az, hogy prémiumminőségű húsként nem tudja betölteni a tömegtermelésben elvárt paramétereket, nem lehet olcsón, nagy tömegben „gyártani”. Földi Gyula szerint két célcsoportja van egy ilyen minőségű terméknek: az egyikbe azok tartoznak, akik igénylik, hogy egészségesebben táplálkozzanak, és meg is tudják fizetni a magasabb kategóriás élelmiszerek árát, a másik csoport pedig az, aki saját maga tenyészt, majd vágja le ezeket a tyúkokat, kakasokat, illetve fogyasztja azok prémiumminőségű tojásait. Ideális lenne, ha a magyar falusi portákon nem a gyorsan hízó hibrideket látnánk dróthálós ketrecekben, vagy kisebb udvarokban elzárva tartani, hanem szabadon kapirgáló, sokat mozgó, jó élelemkereső – vagyis a kertben lévő kártevők jó részét is elpusztító, télen is tojó palóc tyúkokat.

Doros Judit

Több mint bio...

A Táncoskert egy legeltetésre alapozott, holisztikusan menedzselte, regeneratív, permakultúrás, közösségi gazdaság, ahol a tagoknak nyílt napot szerveztek, hogy lássák, valójában hol és hogyan élnek azok az állatok, amelyeknek a húsát, tojását eszik. A Polgár határában működő családi gazdaságot Lengyel Zoltán vezeti, aki mind a termelésben, mind az értékesítésben a megszokottól teljesen eltérő utat választott.

Lengyel Zoltán Polgáron született, Pesten élt, programozóként dolgozott, de néhány év után elege lett a nagyvárosi életből és hazaköltözött. Eldöntötte, hogy ő apróvadélőhely-fejlesztéssel akar foglalkozni, illetve fácán- és fogolytenyésztéssel, amiket majd szabadon engednek, hogy helyreállítsák a vadon élő állományt. Ahogy egyre jobban beleásta magát a dolgokba, egyre többet tudott meg a mezőgazdaságról, élőhely-fejlesztésről, és találkozott a holisztikus menedzsment, a regeneratív mezőgazdaság fogalmával, majd belélt a permakultúra mélységeibe is.

– Mind a három módszer ugyanannak a szemléletnek más-más aspektusa. A holisztikus menedzselés az, hogy a dolgok egészét vesszük figyelembe, és nem egy-egy specifikus problémát, tünetet kezelünk. Figyelembe vesszük a tetteink hatását a környezetre, a pénzügyi helyzetünkre, de a társadalmi környezetünkre is. Ez elsősorban rövid távú tervezési, illetve napi döntéshozási keretrendszer. Mondjuk, ha sok a fű az árokparton, akkor lehet, hogy nem import háti motoros kaszákkal kell kaszálni és otthagyni, hanem kézi kaszával, a szénát pedig állatokkal megetetni, mert az munkahelyet teremt, a helyi gazdasá-

got erősíti, élelmiszert termel és még fosszilis energiát sem igényel.

A permakultúra pedig sokkal inkább hosszú távú tervezési és építési keret, amit három etikai elv vezérel: törődés a földdel, törődés az emberekkel, és a tisztességes elosztás. Erre nehéz egysoros példát mondani, de a lényeg, hogy a természetet és annak komplexitását próbáljuk másolni.

A regeneratív része is hasonló. Itt arról van szó, hogy azt, ami jelenleg a mezőgazdaságot jellemzi, gondolok a GMO-ra, vegyszerekre, műtrágyákra és húsgyárakra, azt nem akarjuk fenntartani. Viszont egy egészséges ökoszisztéma megfelelően stabil és bőséges táplálékot tud termelni mindenkinek, tehát a cél az, hogy az ipari mezőgazdaság által tönkretett területeket regeneráljuk, újra élettel töltsük meg a tájat, és valódi élelmiszert a kamrákat.

Táncoskert – több mint bio

A gazdaság szlogenje: „Több mint bio”. Hogyan néz ki ez a gyakorlatban, Polgár határában, a hortobágyi puszta peremén?

– A területünk a Hortobágy északnyugati csücskén, a Tisza volt árterében található. Ez

azt jelenti, hogy nedves és sáros, belvizes te-leink-tavaszaik, aztán pedig igencsak aszályos nyaraink vannak. Szikisedésre hajlamos vidék, erősen kötött agyagtalajjal. Nem ideális a monokultúrás termesztésre, de ideálisnak hangzik a regenerálásra.

A Hortobágyról beszélve a füves pusztá, néhány fa és a legelésző tehének képe jelenik meg az ember szeme előtt, szóval mi is ilyen-miben gondolkodtunk. A füves puszták vonuló állatai voltak a példa, ezt másoljuk. Ez a természetben úgy néz ki, hogy először mennek a nagy kérődzők, nálunk a marhák, aztán a kiskérődzők, ezek a juhok, aztán a „takarító” madarak, amik jelen esetben a tyúkok és a csirkék. Ezeknek a mozgását a természetben a ragadozók és az élelemhiány szabályozzák, amit mi villanypásztorral helyettesítettünk. A mocsaras rész természetes élővilágához pedig a disznók és a vízimadarak passzoltak, de utóbbiakat most szüneteltetjük, mert ennyi munkát nem tudunk vállalni.

Ezeket az állatokat mozgatjuk a területen. A tehének, juhok 2-3 óránként kapnak új legelőt. A csirkéket egy úgynevezett csirketrak-

Lengyel Zoltán megmutatja a gazdaságot a tagoknak

torban – ez egy mini ól, aminek nincs alja – húzgáljuk, naponta 3 alkalommal. A tyúkok egy „tyúkbuszon” – egy átalakított pótkocsin – laknak, ezzel együtt vonatjuk őket a legelőn. Nappalra mindig kimehetnek, éjjelre pedig mindig bezárjuk őket.

Ez a vonulás több szempontból is jó: az állatok mindig friss területen vannak, így nem kell a saját mocsukban élniük, ami nagyban csökkenti a betegségek esélyét. A friss területen friss fű is van, amiből kedvük szerint ehetnek, ez megint csak hatással van az egészségükre. És természetesen hatással van a földre is, mivel nem egy területet legelnek folyton. Ez azt eredményezi, hogy a talajnak és a növényeknek van lehetősége élni, így a táj eredeti funkciója szerint működik, például van helye a víznek, nem kell lecsapolni a mocsarakat. Tudunk fákat ültetni, vad madarakat költetni, magyarán úgy beilleszkedni a rendszerbe, amennyire csak lehetséges.

Tyúklízing és hústagság

Elhatározta, hogy az értékesítésben is új utakra lép, ezért a közösségi értékesítés mellett döntött. Úgy gondolta, hogy nem szeretné kitenni magát és családját a tőzsdei, bizonytalan alapon működő és a pazarlásra épülő kereskedelemnek. Ebben a rendszerben megtalálta a biztonságot, és amint fogalmaz, van értelme mindennap dolgozni. Ez volt az első húsos közösségi mezőgazdasági kezdeményezés (zöldséges és gyümölcsös már működött), erre nem volt még hazai tapasztalat. A rendszer arra épül, hogy egy évre előre meg kell tervezni az árakat és a mennyiséget is.

– A mi évünk Szent György-naptól Szent György-napig tart. Tavasszal toborozzuk a

A Tánco kert háziasszonya, a gazda felesége, Subicz Éva

tagságot, meghirdetjük, mire van lehetőség. A tagok, attól függően, hogy milyen csomagot választanak, egy évre előre kifizetik a tagsági díjat, ami valójában a termékek ellenértéke. Ezzel támogatják a munkánkat, mert minden kiszámíthatóvá válik, tudjuk, mennyi

termékre van szükség, és azt gond nélkül elő tudjuk állítani. A tagok pedig meghatározott időben és helyen átvehetik a jó minőségű bit húst, húskészítményeket és tojást, az átadásokon személyesen találkozunk, és ezért egy bizalmi viszony alakul ki közöttünk. A gazdaságot bármikor meglátogathatják, és akár önkéntes munkát is végezhetnek.

A tagság minden évben változó, 100-150 család csatlakozik egy-egy évben a gazdasághoz, vannak, akik már hat éve tagok, de mindig jönnek újak is.

Többféle lehetőség közül választhatnak, van például tyúklízing. Ennek lényege, hogy a tagok egy évre bérelhetnek tojókat, és az adott időszakban az általuk választott tyúk tojásait, heti vagy kétheti rendszerességgel átvehetik. Zoli vezeti a hozamukat. A tagok mindig az adott hét tojásterméseinek átlagát kapják meg. Elő lehet fizetni több tojóra is. A tapasztalatok alapján 150-160 tojással lehet számolni éves szinten. Volt olyan év, amikor 208 tojás jutott egy lízingelt tojóra. Az idén 10 000 Ft-ért lehet lízingelni.

A hústagság keretében lehet kérni, csirke esetében egész pucolt csirkék érkeznek a tagokhoz, de lehet racka-, szürkemarha-, mangalica-húscsomagokra, és hurkát, kolbászt, virslit, grillkolbászt, szalonnát tartalmazó „szatyrokra” benevezni. Ezeket mindenki az igényei szerint állíthatja össze év elején.

Mit szól mindehhez a tagság?

A nyílt napra a nyári forróság ellenére több család is ellátogatott, mindenki Budapestről érkezett. A Tánco kert tagsága főként fővárosiakból áll, mint mondták, itt a legnehezebb friss és ellenőrzött termékekhez hozzájutni, és ezek közül is a húsból van a legkevesebb lehetőség.

Dávid Szilvia két kamaszlánnyal érkezett a tanyalátogatásra, aki zöldséges közösségben kezdte ezt a fajta „élelmiszer-beszérvést”, de hiányzott a „rendes hús”, ezért csatlakozott ide is.

– Már hét éve vagyunk tagok két közösségben is, és nem is akarjuk abbahagyni. Az elején bonyolult volt, életmódváltás kellett hozzá. Az nem működik, hogy kitalálom, hogy mit akarok főzni és megveszem hozzá, ami kell. Most fordítva van, és ezt nagyon élvezük, hogy ami éppen érkezik, például zöldség, gyümölcs esetében, abból kell kitalálni, hogy mi készüljön belőle. Kreatívknak kell lenni és ez sokkal érdekesebb.

De szerinte nem mindenki alkalmas arra, hogy a beszerzésnek ezt az útját válassza, hiszen itt a csirke egészben érkezik, a mangalicán vannak zsíros részek, és aki csak a csirkemellet hajlandó megenni, az nem tud mit

kezdeni az itteni kínálattal. A kamasz *Janka* is idegenkedett eleinte a csirkefej és a belsőségek látványától, de azt mondja, már megszokta és várja, hogy érkezzen a friss áru.

A fiatal *Ihász Patrik* is Budapestről érkezett, ő az első éves tagságát „tölti” a Tánco kertben, és nagyon kíváncsi volt a gazdaságra. Mint mondja, elsősorban azért csatlakozott, mert mint logisztikával foglalkozó szakember, látja a termékek útját, hogy milyen körülmények között kerülnek az asztalra. Itt viszont a vágástól számítva 24 óra múlva a konyhapulton fekszik a csirke, és mindössze 140 kilométert tesz meg. Azt mondja, a ne-

A guruló tyúklí

hézséget az jelenti számára, hogy év elején el kell dönteni, mit szeretne enni egész évben, és ezt egy összegben ki is kell fizetni. Ehhez nem szokott hozzá. Eddig maximum a másnap reggeliig terjed a tudatos tervezés, ez pedig jóval nagyobb fegyelmezettséget kíván. A következő évben már egészen biztosan rutinosabb lesz. A kezdeti nehézségekhez tartozik a csirkebontás is. Amikor a pulton feküdt a madár, fogalmuk sem volt, hogyan kezdjék el a feldolgozást. Patrik a Youtub-on végignézte az ebben a témában született magyar, francia, olasz és angol videókat, végül legjobban *Gordon Ramsay* produkciója tetszett neki, kipróbálta és azóta is eszerint darabolja a csirkét. A család szerint profi csirkebontó lett.

A tagok pozitívan értékelik a kommunikációt is, egyrészt a rendszeres személyes találkozók miatt, másrészt a Tánco kerttől gyakorta kapnak hírleveleket és kis videókat, amelyből tájékozódhatnak az aktuális állapotokról, munkákról, nehézségekről, örömeikről.

Sárközi Judit

ALFÖLDI ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS MEZŐGAZDA NAPOK NEMZETKÖZI SZAKKIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR AZ OMÉK TÁRSRENDEZVÉNYE

2021. szeptember 23-25.

(csütörtök-péntek-szombat)
mindhárom napon 9-18 óráig

Belépőjegy: 2.000,- Ft/fő
18 éven aluliak részére ingyenes

Parkolójegy: 2.000,- Ft/db

Online jegyvásárlás: a Ticketportal országos jegyiroda hálózatában és online szeptember 1-től:
<https://www.ticketportal.hu/event/XXVIII-Alfoldi-Allattenyesztesi-es-Mezogazda-Napok>

programok

TENYÉSZÁLLAT SHOWBÍRÁLAT ÉS BEMUTATÓK

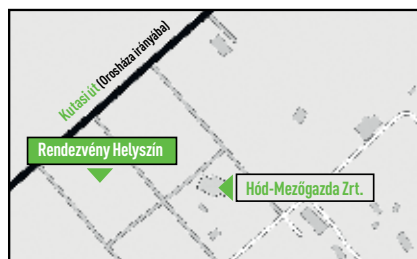
- Szarvasmarha
- Ló
- Sertés
- Juh
- Kecse
- Baromfi
- Nyúl
- Halászat
- Vadászat

TENYÉSZÁLLAT ÁRVERÉSEK

- Sertés
- Húsmarha
- Juh
- Baromfi

ÁLLATTENYÉSZTÉS

- Tartástechnológia, istálló rendszerek
- Állattartó telepek munkagépei
- Szaporodásbiológia
- Állategészségügy
- Gyógyszeripar
- Genetika
- Agrárinformatika
- Takarmányozás: takarmány kiegészítők, adalékanyagok, vitaminok, premixek, koncentrátumok

NÖVÉNYTERMESZTÉS

- Erőgépek, munkagépek, berendezések (talajművelés, öntözés, betakarítás, stb.)
- Vetőmag
- Tápanyag
- Növényvédőszer
- Terménytárolás, szárítás, technológia

EGYÉB TÉMÁK

- Biogazdálkodás
- Környezetvédelem
- Finanszírozás
- Szakmai szervezetek, szövetségek, kamarák
- Oktatás
- Kutatás, innováció
- Biztosítás
- Szakmai kiadványok, kiadók, sajtótermékek, szaklapok
- Feldolgozó – és élelmiszeripar (tej- és tejtermékek, húsipar, stb.) termékek, berendezések
- Minőségbiztosítás
- Munkavédelem, munkaruházat
- Szaktanácsadás, pályázatírás
- Integráció

SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK A CSALÁD MINDEN TAGJA SZÁMÁRA

- Lovas bemutatók
- Lovas fogatók és ugróversenyek
- Kutyás bemutatók
- Ki tud többet az állatokról? -Tehénfejés- Tejívó verseny- Rajzverseny
- Főzőverseny

Helyszín:

6800 Hódmezővásárhely, Aranyág kert 71.
Hód-Mezőgazda Zrt. Kiállítási Centrum

GPS koordináták:

MIO: N 46. 43398° E 20. 36289°
GARMIN N 46° 26.047' E 20° 21.776'

www.allattenyesztesinapok.hu

ticketportal
BELEPŐJEGYEK KARNYÚJTÁSÁRA

28.

ALFÖLDI ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS MEZŐGAZDA NAPOK

AZ OMÉK TÁRSRENDEZVÉNYE

2021. szeptember 23-25.

PROGRAM 2021. szeptember 23. CSÜTÖRTÖK

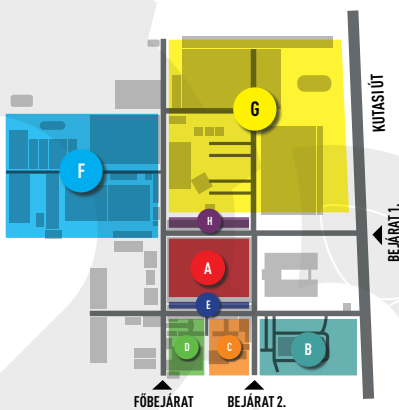
Időpont	Esemény	Helyszín
9 ⁰⁰	Ünnepélyes megnyitó A kiállítást megnyitja: Dr. Nagy István miniszter	"A" szektor
9 ⁰⁰	Állati jó játszópark nyitástól zárásig	"G" szektor
10 ⁰⁰	Koncentrált tejű fajták showbírálat	"A" szektor
10 ⁰⁰	Juh és kecske tenyészállat bírálat	"D" szektor
10 ⁰⁰	Ló tenyészállat bírálat	"F" szektor
10 ⁰⁰	Ló tenyészállat bírálat	"G" szektor
10 ⁰⁰	Húsmarha tenyészállat bírálat	"F" szektor
10 ³⁰	Holstein-fríz showbírálat	"A" szektor
10 ³⁰	Baromfi fajtabemutató	"F" szektor
11 ³⁰	Juh- és bárányhús fogyasztást népszerűsítő spanyol-magyar multiprogram – konferencia	Takács F. Képző Közp.
13 ⁰⁰	Sertés tenyészállat bírálat	"C" szektor
15 ⁰⁰	Hal fajtabemutató	"F" szektor
15 ⁰⁰	Solymász bemutató	"G" szektor
16 ³⁰	Húsmarha fajták győztesekének összetevése	"F" szektor
17 ³⁰	Bemutató fejés	"A" szektor
19 ⁰⁰	Tenyésztői est	"G" szektor

PROGRAM 2021. szeptember 24. PÉNTEK

Időpont	Esemény	Helyszín
9 ⁰⁰	Kiállítás nyitása	"A" szektor
9 ⁰⁰	Vadhús főzőverseny	"F" szektor
9 ⁰⁰	Állati jó játszópark nyitástól zárásig	"G" szektor
10 ⁰⁰	Tenyészállat felvezetés, ünnepélyes díjkiosztás	"A" szektor
10 ⁰⁰	Fejes Dog Sport kutyás bemutatója	"F" szektor
10 ⁰⁰	Díjugrató verseny a Hód-Mezőgazda és az ACTISAF kupáért	"G" szektor
11 ⁰⁰	Csikós bemutató és lovastorna	"F" szektor
11 ⁰⁰	Harold, a „díjló”	"F" szektor
11 ³⁰	„Pusztai Róka” nomád lovasok	"F" szektor
12 ⁰⁰	Magyar vizsla show, Hal fajtabemutató	"F" szektor
12 ³⁰	Csikós bemutató és lovastorna	"A" szektor
12 ³⁰	Gyermek lovasok ügyességi vetélkedője	"F" szektor
13 ⁰⁰	Holstein-fríz felvezetők ügyességi versenye	"A" szektor
13 ⁰⁰	Tenyészmének bemutatása	"F" szektor
13 ⁰⁰	Aktuális szabályozási kérdések az agrárgazdaság területén - konferencia	Takács F. Képző Közp.
14 ⁰⁰	Gidrán lovak parádéja	"A" szektor
14 ⁰⁰	Agrárszakképző Intézmények Országos Gazdászversenye	"F" szektor
14 ³⁰	Baromfi fajtabemutató	"F" szektor
14 ³⁰	Sertés árverés	"C" szektor
15 ⁰⁰	Solymász bemutató	"G" szektor
15 ³⁰	Magyar vizsla show	"A" szektor
16 ⁰⁰	„Pusztai Róka” nomád lovasok	"A" szektor
16 ³⁰	Furioso ménék programja	"A" szektor
16 ³⁰	Fogatbemutató	"F" szektor
17 ⁰⁰	Holstein-fríz nyírási, fejési bemutató	"A" szektor
17 ⁰⁰	Agrárszakképző Intézmények Országos Gazdászverseny eredményhirdetése	"F" szektor
17 ³⁰	Ló patkolás-körmölés bemutató	"A" szektor
17 ³⁰	WIKFILD kutyaiskola programja	"F" szektor
18 ⁰⁰	Bemutató fejés	"A" szektor

PROGRAM 2021. szeptember 25. SZOMBAT

Időpont	Esemény	Helyszín
9 ⁰⁰	Kiállítás nyitása	"A" szektor
9 ⁰⁰	Állati jó játszópark nyitástól zárásig	"G" szektor
9 ⁰⁰	Főzőverseny marha- és sertéshúsból	Liget
10 ⁰⁰	Tenyészállat felvezetés (szarvasmarha)	"A" szektor
10 ⁰⁰	Fejes Dog Sport kutyás bemutatója	"F" szektor
10 ⁰⁰	CAN-C fogathajtó verseny I. forduló	"G" szektor
11 ⁰⁰	Tenyészállat felvezetés (lő)	"F" szektor
11 ³⁰	Juh és kecske tenyészállat bemutató és értékesítés	"D" szektor
12 ⁰⁰	Ifjú Holstein-tenyésztők XXIII. Országos Felvezető Versenye	"A" szektor
12 ⁰⁰	Csikós bemutató	"F" szektor
12 ⁰⁰	Harold, a „díjló”	"F" szektor
12 ⁰⁰	Solymász bemutató	"G" szektor
12 ³⁰	„Pusztai Róka” nomád lovasok	"F" szektor
13 ⁰⁰	Csikós és lovastorna bemutató	"A" szektor
13 ⁰⁰	Húsmarha fajtabemutató	"F" szektor
13 ⁰⁰	Tenyészmének bemutatója	"F" szektor
13 ⁰⁰	STIHL timbersports bemutató	"D" szektor
13 ³⁰	Magyar vizsla show	"A" szektor
13 ³⁰	Magyar kutyafajták bemutatója	"F" szektor
14 ⁰⁰	Gidrán lovak parádéja	"A" szektor
14 ⁰⁰	Furioso ménék programja	"F" szektor
14 ⁰⁰	Főzőverseny eredményhirdetése	Liget
14 ⁰⁰	CAN-C fogathajtó verseny II. forduló és összetetés	"G" szektor
15 ⁰⁰	„Pusztai Róka” nomád lovasok	"A" szektor
15 ⁰⁰	Magyar vizsla show	"F" szektor
15 ³⁰	Fogatbemutató	"A" szektor
15 ³⁰	Gyermek lovasok ügyességi vetélkedője	"F" szektor
15 ³⁰	Baromfi fajtabemutató és árverés	"F" szektor
15 ³⁰	Juhnyírási bemutató	"D" szektor
16 ⁰⁰	Lovastorna bemutató és Harold a „díjló”	"F" szektor
16 ³⁰	Gyulai Kutyás Agility Szabadidősport Klub bemutatója	"A" szektor
16 ³⁰	WIKFILD kutyaiskola programja	"F" szektor
17 ³⁰	Bemutató fejés	"A" szektor

ticketportal

BELEPŐJEGYEK KÁROLYVÁRSÁRA

Online jegyvásárlás: a Ticketportal országos jegyiroda hálózatában és online szeptember 1-től:
<https://www.ticketportal.hu/event/XXVIII-ALfoldi-Allattenyesztési-es-Mezogazda-Napok>

Helyszín:

Hód-Mezőgazda Zrt. Kiállítási Centruma

6800. Hódmezővásárhely, Aranyág kert 71.

(Hódmezővásárhely-Békéscsaba felé a 472-es út 195-ös km-jelzésnél)

GPS: 46°26'07.4"N 20°21'37.3"E; 46.435396, 20.360353

www.allattenyesztésnapok.hu

Megtermett az ország kenyere és az állatok abrakja

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyorstájékoztatója szerint 2021. I-VI. hónapokban – az előző évhez képest – az agrártermékek termelőiár-szintje 14,1%-kal nőtt. Ezen belül a növénytermesztési és a kertészeti termékek átlagára 22,8%-kal drágult, az élő állatoké és az állati termékeké 1,8%-kal csökkent. A mezőgazdasági ráfordítások árai az árbevételnél kisebb mértékben, 9,7%-kal nőttek, de a takarmányárak 22,4%-kal emelkedtek.

Sertés piac

A Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR) adatai szerint a 28. héten Mórahalmon a kis súlyú, 15 kg-os választott malacot eladásra nem kínálták, a nagysúlyú, 15-25 kg-os egyedek ára 13-18 ezer Ft volt. A vételár a korábbi vásárhoz viszonyítva 2 ezer Ft-tal, tavalyhoz képest 7-9 ezer Ft-tal olcsóbb lett. Egy héttel később Ruzsán az elmúlt évvel ezelőtti 15-27 ezer Ft minimum- és maximumárral szemben mindössze 11-16 ezer Ft-ért cserélt gazdát a malac, ami jelentős árbevétel-kiesést okozott az eladóknak. A 30. héten Kisteleken az értékesítési ár 12-16 ezer Ft között változott, jóval alulmúlva a tavalyit. A 31. héten a rekkenő hőség miatt elmaradtak a vásárok.

A vágósertés-piacon a felvásárolt alapanyag termelői átlagára a 27. heti kilónként 411,10 Ft-ról a 28. hétre 414,20 Ft-ra erősödött, majd a 31. héten a tavalyihoz hasonló árszinten, 402,90 Ft-on zárt. A forgalom a 27. heti 56,4 ezer darabról a 28. hétre 58,4 ezerre nőtt, majd némi ingadozás után a 31. héten 58 ezerre mérséklődött, de így is több mint 3,6 ezer egyeddel felülmúlta az elmúlt évi kereskedést.

A KSH adatai szerint 2021. I-VI. hónapokban a vágósertés termelői átlagára (malac és süldő nélkül) 395 Ft/kg volt, 19,5%-kal alacsonyabb, mint egy éve. Júniusban kilónként 422 Ft volt a felvásárlási ár, 12 Ft-tal magasabb, mint egy hónapja, ennek ellenére 2020. évvel összevetve 13 Ft volt az árcsökkenés. Májushoz képest júniusban 6 ezerrel 326 ezerre futott fel a kereskedés, ezzel egyidejűleg az elő-

ző évhez mérten 9 ezer egyeddel nagyobb lett a forgalom. Az első félévben a 2020. évinél 4,1%-kal nagyobb mennyiségű, összesen 1872 ezer darab 222 758 tonna vágósertést értékesítettek. Az átlagsúly 119 kg volt.

R3 minőségű fiatal bika vágóhídi belépési ára hasított hideg súlyra, kg-ra vetítve az EU tagországaiban										
	21. hét	22. hét	23. hét	24. hét	25. hét	26. hét	27. hét	28. hét	29. hét	30. hét
EU átlag	1338	1340	1342	1378	1367	1366	1370	1367	1380	1392

Forrás: AKI

A tíz hét alatt az egységes piacon kilogrammonként 37 Ft, hazánkban 24 Ft volt az árcsökkenés. Ennek ellenére a 30. héten a közösségi ár tavalyhoz mérten 16 Ft-tal, a belföldi pedig 13 Ft-tal emelkedett.

A 30. héten a legmagasabb vételár Svédországban (711 Ft/kg), Cipruson (710 Ft/kg) és Bulgáriában (656 Ft/kg) alakult ki. A legalacsonyabb árakat Belgiumban (468 Ft), Lettországon (476 Ft/kg) és Hollandiában (478 Ft/kg) jegyezték.

Vágómarhapiac

Júniusban májushoz viszonyítva a stagnáló ár mellett visszaesett a forgalom. A féléves felvásárlás így is tetemesen meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint a termelői átlagár (borjú nélkül) 2021. I-VI. hónapokban 467 Ft/kg volt, 9,9%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A hatodik havi egy kilogramm élő-tömegre vetített eladási ár 471 Ft/kg volt, ami 2 Ft-tal kevesebb az előző havinál, de 50 Ft-tal meghaladta az elmúlt évi árat. Egy év alatt 3923 db-ról 3599 db-ra mérséklődött az eladás, ezáltal 1630 darabbal elmaradt a V. havi kimagasló mennyiségtől. Január-június hóna-

pokban 26 206 darab, 13 321 tonna súlyú vágómarhát forgalmaztak. A felvásárolt létszám 11,4%-kal, össztömege pedig 10,4%-kal lett több a tavalyinál.

A tíz hét alatt kilónként 54 Ft-tal lett több az értékesítési átlagár. Ennek hatására 166 Ft-tal felülmúlta a tavalyit.

A 26. héten az R3 minőségű fiatal bika esetében a legmagasabb termelői átlagárakat Svédországban (1669 Ft/kg), Írországon (1497 Ft/kg) és Németországban (1455 Ft/kg) regisztrálták. Ugyanekkor a legalacsonyabb árakat Lettországon (921 Ft/kg), Litvániában

(1099 Ft/kg) és Belgiumban (1136 Ft/kg) jegyezték.

Tejpiac

A tehéntej ára júniusban 110 Ft volt, májushoz mérten 2 Ft-tal mérséklődött az értékesítési ár, de 8 Ft-tal meghaladta a tavalyit. Az 5. hónapoz képest 13 110 tonnával csökkent a forgalom, tavalyihoz viszonyítva azonban 6980 tonnával 142 115 tonnára nőtt a felvásárolt mennyiség. A nyers tej zsírtartalma 3,7%, a fehérjekoncentrációja pedig 3,2% volt. Egy hónap alatt 0,1-0,1%-kal csökkent a zsír- és a fehérjetartalom.

A KSH adatai szerint 2021. I-VI. hónapokban a termelői átlagár 4,5%-kal 111 Ft-ra drágult. A felvásárlás 886 471 tonna, az árbevétel 98,4 milliárd Ft volt. Az I. félévben 2020. évhez képest jelentősen, 50 232 tonnával több tejet forgalmaztak.

Júliusban visszafogottan nőtt a tej- és a tejtermékek fogyasztói ára. Az egy évvel ko-

Az E minőségű vágósertés egy kg hasított hideg súlyra vetített átlagára										
	21. hét	22. hét	23. hét	24. hét	25. hét	26. hét	27. hét	28. hét	29. hét	30. hét
EU átlag	577	576	578	577	565	533	555	538	544	540
Magyarország	548	545	553	554	535	518	530	537	524	524

Forrás: AKI

Az értékesített nyers tej mutatói 2021. június		
	Extra	Osztályon kívüli (OK)
Mennyiség (t)	105 814	1130
Ár (Ft)	109,70 Ft	93,30 Ft
Árváltozás 1 év alatt (Ft)	+ 8,40 Ft	+3,40 Ft
Árváltozás 1 hónap alatt (Ft)	- 1 Ft	- 2,30 Ft

Forrás: AKI

rábbihoz mérten a sajtokért 1,2%-kal, a vajért 0,3%-kal, a folyadékért 0,5%-kal, a tejtermékekért 2,3%-kal kellett többet fizetni a vevőknek.

Az AKI közlése szerint az Európa Unióban májusban a nyers tej kilónkénti átlagára 127 Ft-nak megfelelő euró volt, ami áprilishoz mérten 1 Ft-tal csökkent, 2020-hoz képest viszont 9 Ft-tal emelkedett. A belpiaci ár az előző hónaphoz viszonyítva 2 Ft-tal mérséklődött, a tavalyival összehasonlítva 7 Ft-tal 110 Ft-ra drágult. A VI. hónapban a közösségi ár 17 Ft-tal felülmúlta a hazait. Egy éve a differencia 13 Ft-ot tett ki, amikor is a vételár csupán 103 Ft volt.

Májusban a legmagasabb tejár Cipruson (203 Ft/kg), Máltán (194 Ft/kg) és Svédországban (139 Ft/kg) volt, legkevesebbet Portugáliában (106 Ft/kg), Lettországon (108 Ft/kg), Romániában és Magyarországon (110 Ft/kg) adtak érte. Egy év alatt az egységes piacon 9,3%, hazánkban pedig 7,2% volt az ár-emelkedés.

Juhpiac

A *vágójuh-piac* a PÁIR adatai szerint az élőbárány kilogrammonkénti felvásárlási átlagára a 27. héten 1182 Ft-on nyitott, majd hétről hétre lassacskán felfelé araszolt, végül a 31. héten a tavalyi 1025 Ft-tal szemben 1244 Ft-on zárt.

A KSH adatai szerint 2021. I-VI. hónapokban a vágójuh termelői átlagára 1141 Ft/kg volt, 25,3%-kal felülmúlta a múlt évit. A felvásárolt vágóalapanyag 3693 tonnát tett ki, 2020-hoz képest 5,9%-kal többet.

Júniusban a tavalyi kilónkénti 865 Ft-tal és az 5. havi 1138 Ft-tal szemben 1092 Ft volt az adásvételi ár. Ekkor az élő bárány átlagára 1190 Ft/kg, ezen belül a könnyű bárányé 1226 Ft/kg, a nehéz egyedeké 1142 Ft/kg volt. A forgalom a május havi 542 tonnát kitevő mennyiségről júniusra 489 tonnára csökkent, ennek hatására 61 tonnával alulmúlta a 2020. évi értékesítési volument.

Legtöbbet, kilónként 2642 Ft-ot Németországban, 2551 Ft-ot Magyarországon, 2526 Ft-ot pedig Franciaországban fizettek a nehéz bárány vágott testekért. Immár hagyományosan a legkevesebbet, 1195 Ft-ot Romániában adtak érte.

Hasított bárányárak				
		29.hét (Ft/kg)	30. hét (Ft/kg)	Árváltozás 2020/2021
Nehéz bárány (13+ kg)	EU átlagár	2312	2320	+12%
	Magyarország	2480	2551	+27,3%
Könnyű bárány (13- kg)	EU átlagár	2254	2254	+240 Ft
	Magyarország	2651	2663	+489 Ft

Forrás: Európai Bizottság

Könnyű bárányok tekintetében vételárban a tagállamok listavezetői Horvátország (2678 Ft/kg), Magyarország (2663 Ft/kg) és Bulgária (2518 Ft/kg) voltak. Az olasz ár 2152 Ft/kg volt.

Baromfi

A *vágóbaromfi-piac* júniusban, május hónapához képest 314 Ft-ról 327 Ft-ra erősödött az eladási átlagár, miközben a felvásárolt alapanyag tetemesen nőtt.

A KSH adatai szerint a vágóbaromfi termelői átlagára 2021. I-VI. hónapokban – a 2020. évvel összehasonlítva – kilónként 5%-kal 302 Ft-ra emelkedett. Ezen belül a vágópulyka eladási ára 0,9%-kal gyengült, a pecsenyecsrkéé viszont 6,5%-kal, a vágókacsáé 6,8%-kal, a húslibáé pedig 6,5%-kal emelkedett. Az I. félévben a feldolgozásra átvett vágóbaromfi össztermege 296 921 tonna volt, 7,4%-kal több, mint egy éve. Ennek eredményeként a forgalom drasztikusan, 74 163 tonnával meghaladta a sertés-szektorét.

Májussal összehasonlítva június hónapban a vágócsirke kilónkénti ára 1 Ft-tal, a vágópulyka 11 Ft-tal nőtt, a pecsenyekacsáé viszont 2 Ft-tal, a vágólibáé pedig 4 Ft-tal mérséklődött. Az VI. havi értékesítés 51 305 tonna volt, ami 2706 tonnával felülmúlta a május havit és kiugróan, 11 111 tonnával felülmúlta az elmúlt évi volument.

Vágóbaromfi értékesítési árak (Ft/kg)				
	vágócsirke	vágóliba	vágópulyka	vágókacsa
2021. június	290	705	419	350
2020. június	262	639	385	306

Forrás: KSH

A 26-30. hét között a vágócsirke kilónkénti felvásárlási átlagára 12,60 Ft-tal 301,90 Ft-ra, a vágópulykáé pedig 4,60 Ft-tal 437,90 Ft-ra emelkedett. Egy évvel korábban a pecsenyecsrke ára 256,80 Ft, a pulykáé 379,50 Ft volt. Az értékesítési árak drágulása szembevetően: vágócsirke 17,6%, vágópulyka 15,4%.

Tojás

A PÁIR adatai szerint az étkezési tojás csomagolóhelyi forgalma a 27. héten 7,2 millió darab volt. A kereskedés a 29. hét kivételével élénkült. A 30. héten közel 8,7 millió tojást értékesítettek, ami 360 ezerrel felülmúlta a 2020. évit. Ekkor a felvásárolt 8656 ezer tojásból az 53-63 gramm közötti M méretűek 65,3%-kal, a 63 gramm feletti L méretűek 34,7 %-kal részesedtek. Az áfát és a kiszerelési költséget nem tartalmazó csomagolóhelyi nettó ár a 27. héthez képest 0,40 Ft-tal 26,30 Ft-ra erősödött, ezáltal 0,30 Ft-tal meghaladta a tavalyit.

A KSH adatai szerint 2021. I-VI. hónapokban az étkezési tojás átlagára 21 Ft volt, ennek hatására egy év leforgása alatt 3,6%-kal drágult. A júniusi 20 Ft/db értékesítési ár az egy évvel korábbival összevetve ugyan 1 Ft-tal emelkedett, de május hónaphoz mérten így is 1 Ft-tal olcsóbb lett. A fogyasztói ár júniusban és júliusban egyaránt 46 Ft volt, miközben egy év alatt az ár-emelkedés 7,8%, illetve 5,2%-os mértékű volt.

Az AKI közlése szerint a 30. héten az uniós csomagolóhelyi átlagár 433 Ft/kg volt, ami 58 grammos tojást feltételezve kb. 25,20 Ft darabnak felelt meg. A hazai vételár 403 Ft/kg volt, egy tojásra vetítve 23,40 Ft-ot tett ki. A kiszereelt tojás Svédországban (41 Ft/db), Ausztriában (40,20 Ft/db) és Dániában (35,20 Ft/db) volt a legdrágább, míg legolcsóbban Spanyolországban (18 Ft/db), Bulgáriában (19,20 Ft/db), Romániában (20,10 Ft/db) vásárolták fel. A csomagolóhelyi vételár egy év alatt legjobban, 18,7%-kal Szlovéniában drágult, míg Németországban 13,3%-kal olcsóbb lett. A közösségben 1,4 %-kal emelkedett, hazánkban viszont 5,1%-kal csökkent a kiszereelt tojás ára. A tagállami árkülönbség darabonként 23 Ft, 2,3-szeres volt.

Megtermett az ország kenyere és az állatok abrakja

A *szemestermény-piac* a KSH adatai szerint január-június hónapokban a gabona átlagára a 2020. évit 33,6%-kal túlszámolta. A búza átlagára 33,2%-kal, az árukukoricáé 37,3%-kal, az árpáé 28,1%-kal erősödött.

Az Agrárminisztérium közleménye szerint hazánkban idén 1,5 millió hektár termőterületen 8 millió tonna kalászos gabona termett. Búzából 5 millió tonnát, őszi árpából pedig 1,56 millió tonnát takarítottak be a gazdálkodók. A szélsőséges időjárási viszonyok, a természeti csapások és a termőterület több mint

Júniusi forgalom, valamint elvásárlási/jegyzési árak változása				
Termény	Forgalom (t)	Átlagár (Ft/t) 30. hét	Jegyzés (Ft/t) 2021	Jegyzés (Ft/t) 2020
Búza	28 070	67 379 (étkezési) 64 910 (takarmány)	70 500	55 600
Árukukorica (morzsolt)	79 380	84 637	69 400	47 500
Árpa	56 904	59 790	56 200	43 200
Rozs		56 570		
Zab		57 605		

8%-os csökkenése ellenére az összes termés valamelyest meghaladta a tavalyit. Megtermett az ország kenyere és az állatállomány abrakszükséglete, sőt a belföldi szükségleten felül mintegy 2-2,5 millió tonna búza kerülhet kivitelre.

Varga Gábor

Börzék – kiállítások – vásárok

Monoron a kisállatbörzék következő tervezett időpontjai: szeptember 12., október 10., 6-13 óra között. A börzét az aktuális járványhelyzet függvényében tudják megtartani! Szervező: Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége. Helyszín a 4-es főút melletti terület. Információ: 06 (1) 342-5538

Debrecenben postagalamb-, díszgalamb-, díszmadár-, díszbaromfi- és kisállat-bemutatót tartanak börzével egybekötve minden hónap utolsó vasárnapján, 7-13 óráig. Helyszín: Gázvezeték utcai salakmotorpálya. Állatorvosi igazolás kötelező. Információ: 06 (30) 830-8607, 06 (30) 219-7156.

Nyíregyházán a Nemzetközi Kisállat Börzét 2021-ben minden hónap második vasárnapján 6-14 óra között rendezik. Állatorvosi igazolás szükséges. A látogatók számára ingyenes.

Helyszín: Nyíregyháza, Fokos utcai piactér. Információ: 06 (30) 903-6603.

Fotók: BNE

Újfehértón a Fedeles Lovarda területén kisállatbörzét rendeznek minden hónap harmadik vasárnapján, így szeptember 19-én, október 17-én, november 21-én, december 19-én. A börze kedvelt családi hétvégi kikapcsolódás is egyben, a helyszínen étkezési lehetőség, finomságok is várják a látogatókat.

Helyszín: Újfehértó, Kossuth u. 121.

Információ: www.ujfeherto.hu

Kisállatvásár Kecskeméten

A KECSKEMÉTI PIAC SZERVEZÉSÉBEN

2021. szeptember 25.

2021. október 23.

A Szent László körüti vásártéren (a gokart pálya melletti területen)

Árusoknak belépő személygépkocsival 1500 Ft, személygépkocsi-utánfutóval 2000 Ft, kisteherautóval (3,5 t-nál kisebb) 3000 Ft, kisteherautó-utánfutóval 4000 Ft, vásárlóknak gyalogosan ingyenes.

Állatorvosi igazolás kötelező!

Tel.: +36 (30) 470-5086,

info@kecskemetipiacig.hu

<http://www.kecskemetipiac.hu/kisallatvasar>

Salgótarjánban kisállat-kiállítás és -vásár lesz szeptember 19-én és október 17-én. Az Állati Jó Vasárnap nevű rendezvényt a salgótarjáni Vásárcsarnok és Piac területén rendezik meg 7.00-12.00 között.

Békés településen márciustól októberig, minden hónap utolsó vasárnapján rendezik meg a Békési Díszmadár-börzét a Piac téren, 7 és 11 óra között. Következő időpontjai: augusztus 15-e, szeptember 19-e.

A **Komáromi** Kisállatbörze tervezett időpontjai szeptember 12. és október 10. A börze hagyományos színhelye Komáromban a Monostori Erőd, de 2021-ben a börzét Kisbéren, a piactéren rendezik meg, de a helyszínről érdemes érdeklődni előzetesen. A börzén galamb-, baromfi- és nyúltenyésztők, őstermelők és kézműves élelmiszergyártók vesznek részt. A piac- és vásártér SZABADON látogatható, védettségi igazolvány és maszk nélkül is!

Gárdonyban kisállatvásárt rendeznek szeptember 12-én, október 10-én. A többi között galambok, pintyek, papagájok, tyúkok, kacsák, hörcsögök, nyulak, kutyák, macskák várják a látogatókat.

Helyszín: DELTA parkolója

AZ ESEMÉNYEK MEGTARTÁSÁT NAGYMÉRTÉKBEN BEFOLYÁSOLHATJÁK A KORONAVÍRUS TERJEDÉSE ELLEN HOZOTT INTÉZKEDÉSEK. KÉRJÜK, INDULÁS ELŐTT ÉRDEKLŐDJENEK A SZERVEZŐKNÉL!

Vásárnaptár rovatunkban a Börzék – kiállítások – vásárok címszó alatt továbbra is ingyenesen közöljük a szerkesztőségünkbe időben eljuttatott rendezvények helyét és időpontját. Kérjük, a **megjelenést megelőző hó 15-éig** juttassák el hozzánk a megjelentetni kívánt szöveget írásban – e-mailen, postán vagy faxon! Kérjük, adjanak meg információs telefonszámot!

Az országos vásárok jegyzéke

SZEPTEMBER 12.

Dabas – oák.
Kiskunfélegyháza – oák.
Szekszárd – kv.

SZEPTEMBER 19.

Dunaföldvár – oák,
Mórahalom – oák.

SZEPTEMBER 23–25

Hódmezővásárhely
– Alföldi Állattenyésztési
és Mezőgazda Napok

SZEPTEMBER 26

Nagykőrös – oák., Szent
Mihály-napi vásár

OKTÓBER 3.

Kistelek – oák.
Lajosmizse – oák.
Pécs – oák.
Kiskunhalas – oák.

OKTÓBER 7.

Ónod – oák.

OKTÓBER 10.

Dabas – oák.
Kiskunfélegyháza – oák.
Szekszárd – kv.

OKTÓBER 13.

Mezőcsát – oák.

OKTÓBER 17.

Dunaföldvár – oák,
Mórahalom – oák.

A szervezők fenntartják a változtatás jogát, előzetesen tájékozódjanak a vásárok megrendezéséről!

av.: autóvásár; **áv.:** állatvásár; **bv.:** búcsúvásár; **hk.:** helyi kirakodóvásár; **hp.:** használtcikk piac; **káb.:** kisállat börze; **kkv.:** kézműves kirakodóvásár; **oá.:** országos állatvásár; **oák.:** országos állat- és kirakodóvásár; **obk.:** országos bio- és kézművesvásár; **ok.:** országos kirakodóvásár; **okn.:** országos kirakodó- és népművészeti vásár; **R.:** régiség vásár; **vamb.:** veterán autó motor börze; **vamab.:** veterán autó-motor alkatrész börze.

A Balaton-felvidék kultikus termelői piaca

Fotó: Bocskay Zsolt

A Liliomkertben tényleg minden van. Még az is, amire a gyakorlott piacra járó nem számítana. Zöldség, gyümölcs, tej és hús mellett bor és szörp, de van itt szappan, ruha és régiség, nem is beszélve a több helyen koncertet adó zenészekről. A Balaton közelsége miatt nem meglepő, hogy a nyári mintegy hat hét a legnépszerűbb, amikor a nézelődő nyaralóvendégből van a legtöbb, de az év bármely szakában érdemes ide eljönni. Ha esik, ha fúj, a káptalantóti piac nyitva van, ami alól csak az jelenthet kivételt, ha a vasárnap éppen karácsonyra esik. Képriportunk a Balaton-felvidék egyik messze földön híres nevezetességét, a 2007 óta működő Liliomkert termelői piacot mutatja be.

Harmathy Ildikó biológus-mérnök, a káptalantóti Liliomkert piac tulajdonosa szerint reggel 10 körül vannak a legtöbben, utána már csökken az érdeklődők száma.

– Hiába mondom, hogy legyen több ilyen piac, és akkor eloszlik a tömeg, ami mindenkinek jobb volna, de valahogy ezt nem sikerül megvalósítani.

Húsz áruval indultak, és már 250 felett van a létszám. Hogyan lehet ennyi embert koordinálni?

– Nem mondom, hogy egyszerű, és szerintem nem is tudná bárki utánam csinálni. Kétszázötven különböző ember, mind-egyiknek más a nézőpontja, a véleménye, az érdeke, amiket össze kell rendezni.

Miért vannak koncertek a piacon?

– Azért van színpadunk, mert régen a piacokon az előadó-művészek is bemutathatták a műsorukat. Itt több helyszínen zenélnek, hegedülnek, dorombon játszanak,

dobolnak, a közönség pedig véleményt mond róluk. A múltkor bejelentkezett egy házaspár azzal, hogy a nyár folyamán többször is fellépnének. Bár világlágereket játszottak, de néha hamiskás volt a zenéjük, ezért alig kaptak valamit a közönségtől, és nem is jöttek többet. Én ugyanis nem fizetek a fellépőknek, csak a lehetőséget adom meg nekik arra, hogy ugyanúgy kitegyék a portékájukat, mint a kofák. Aztán vagy tele lesz a kalapjuk a végén, vagy nem.

A kofákra milyen szabályok vonatkoznak?

– Mindenki csak a saját árúját hozhatja. Azzal nem foglalkozom, hogy ki honnan jön, mert ha egy termelőnek megéri 100 kilométert utazni, mert itt el tudja adni a dolgait, akkor miért ne jöhetne. Például epret Izsákról hoztak, mert kétszer annyit tudtak eladni, mint otthon. Így mindenki jól jár. A régiségnél nyilvánvalóan nem lehet előírás a saját portéka, de a kézműveseknek be kell

tartaniuk ezt a szabályt. Nagy hangsúlyt fektetünk a természet- és környezetvédelemre, hiszen az eredeti szakmám biológus-mérnök, és nagyon támogatom az újrahasznosított anyagokból készült termékeket.

Nem bánta meg, hogy biológus-mérnökből piactulajdonos lett?

– Engem az motivál, hogy a magyar vidék méltatlan állapotban van, és sokkal többre lenne hivatott a termőföld, a táj és benne az ember. Rájöttem, hogy hiányzik a piac, kell egy fórum, ahol találkozik a termelő a vásárlóval. De még nem oldottuk meg a problémát, tovább kellene menni ezen az úton.

Még nagyobbra kellene nőnie a Liliomkertnek?

– Nem magának a piacnak, hiszen ez csak az első lépés. Ebből ki kellene nőnie →

egy olyan közösségnek, ahol a városi ember hozzájut a vidéken megtermelt élelmiszerhez. Van egy szövetségem, amit azért hoztam létre, hogy felmérjük, mit és mennyien fogyasztanak termelői élelmet, amit aztán a szövetség tagjai előállítanak. Jelenleg a gazda megpróbálja kitalálni, hogy mire lenne igény, azt kihozza a piacra, és rágja a körmét, hogy vajon elfogy-e. Ehelyett célirányosan kellene termelni ennek a rétegnek, és ezt nem lehet egyben megvalósítani. A nagy tömegű igényt sok termelővel kell előállítani, ehhez kell a szövetség.

Refluxra repcemézet!

Sokak által kedvelt mézes *Pataki Imre*, aki Zala megyében, Bázakerettyén van az őstermelői családi gazdasága. Vasárnaponként reggel négykor kelnek, mert indulnak a Liliomkertbe, amit csak az országos vásárok idején hagynak ki egy-egy alkalommal.

Ezek szerint szeretnek idejárni. Jó ez a piac?

– Igen, talán az egyik legjobb az országban, ezért járunk ide már több mint tíz éve. Fő profilunk a méhészet, mindig több fajta mézet hozunk, amik között van gyógynövényrel vagy gyümölcssel ízesített is. Saját magunk termeljük a lekvárokhoz és a szörpökhöz a gyümölcsöt, ezeket a párom és a lányom készíti. Ami termény pedig megmarad, azt itt szoktuk eladni.

Milyen ma méhésznek lenni?

– Katastrofális. Már 1979 óta méhészkedem, jelenleg hatvan családdal, de a globális felmelegedés mostanában nagyon megnehezíti az életünket. Szélsőséges az időjárás, és lassan elvesz a négy évszaktól kettő. Az elmúlt években a tavaszi fagy el-

vitte az akáctermés jó részét, emellett egyre több betegség is terjed a méhek között. A legnagyobb gondot az atka okozza, amit folyamatosan gyéríteni kell, bár sosem tudjuk teljesen kiirtani.

Mi az, ami igazán jól fogy itt a Balaton közvetlen közelében?

– A legnépszerűbb az akác, ami egyben a legdrágább is, és nemcsak azért, mert keresik, hanem azért is, mert nagyon kevés készül belőle. Az viszont jó, hogy hungarikum lett a magyar akácméz, és ahol korábban kivágták az erdőt, ott újra lehet telepíteni. De egyre jobban jön fel a repceméz, amit régebben nem is nagyon ismertek. Ma az egyik leggyakoribb betegség a reflux és a gyomorsavtútelégzés, ezekre pedig a legjobb orvosság a repceméz.

A Marcal mindkét partján legeltetnek

Szentmiklósi Erzsébet a Zala megyei Kisvársárhelyről érkezett. Az „öcsg”, vagyis az őstermelők családi gazdasága sokféle gomyasajtot – natúr és ízesített – állít elő. Vannak érlelt sajtjaik, fűszerezsek és félkemények. Másfél éves parmezánt is árulnak, aztán van érlelt parenycájuk, krémsajtjuk, joghurtjuk, kefirjük, és ordát is szoktak készíteni.

– A fiammal tíz éve csinálom a kecskasajtot, és azóta vagyok ezen a piacon, de előtte is ez volt a profilja a családi vállalkozásunknak. Regisztrált kecskéből 170 van, és a tejet a saját kis üzemünkben dolgozzuk fel. A lányoméknak 24 magyar tarka tehe-

net tartanak, és azt a tejet ő dolgozza fel a férjével. Mi a Marcal egyik partján, a lányomék a túloldalon legeltetnek. Nagyon fontos, hogy mit eszik az állat, milyen a fű, és azért jó a sajtunk, mert a folyó mentén mindenféle gyógynövény megtalálható, és senki nem permetez a környéken. Takarmányként 90%-ban lucernaszénát kapnak az állatok, meg természetesen kukoricát és premixeket.

Talán jó lenne biotermékként árulni a sajtokat, ha mindennek ismerik az eredetét.

– Azért nem tehetem meg, mert a talajt nem vizsgáltattuk be. De sok a tudatos vásárló, aki ellátogat hozzánk, körülnéz a gazdaságban, látja, hogy hol legelnek az állatok, és hogy hol gyártjuk a termékeket. Ha akarja, az egész folyamatot végignézheti, a legelőtől a fejesen át egészen a feldolgozásig.

Megéri ennyit vesződni a vevőkkel?

– Ez nem is kérdés. Egyébként hamarosan több látóival is lesz, mert most építjük az újabb pincét, hogy még finomabb sajtokat, például képpenészt is tudjunk készíteni. Egészen más az a termék, ami nem hűtőkamrában, hanem pincében érlelődött.

Da ha folyamatosan növekednek, akkor meddig maradhat ez családi gazdaság?

– Igyekszünk a lehető legtöbb munkát gépesíteni, például a fejest és a pasztőrözést is. Traktorunk is van, és hamarosan báláztatni is tudunk majd, de egyelőre őstermelők családi gazdasága vagyunk.

Vasárnap van, ma is dolgozik. A piac és az állatok mellett van szabadnapja?

– Nincs, de ez egy szerelem, higgye el.

A legelőtől az asztalig

Magyaródi Tiborné az Istvándi és Társa Kft. képviselőjében süt és árul a piacon. A káptalantóti cégnek hús alkalmazottja van, a családi vállalkozás eredetileg borral foglalkozott, de ma már mangalica és szürke marha termékeket is készítenek.

Hogyan kezdték?

– Ez egy családi kft., a bátyám és az én családom hozta létre, és már a második generáció csinálja. Kezdetben főleg szőlészetel, borászattal foglalkoztunk, aztán kijöttek az egyetemről a fiatal agrármérnök gyerekek, akik már több lábon próbálnak állni. Ezért hoztuk létre a szürke marha és a mangalica ágazatunkat. A szlogenünk: a legelőtől az asztalig, ami azt jelenti, hogy a jószágok nálunk születnek, nálunk halnak, és mi értékesítjük a belőlük gyártott készterméket. Ez elsősorban füstölt áru, de már megjelentünk tökehússal is.

Érdemes volt a gyerekeket egyetemre küldeni?

részét feldolgozzuk. Van májas, amit a nagyanyám receptje alapján készítünk. Disznósajtot, főtt, abált és füstölt szalonnát, kolbászt, szalámit csinálunk, és igyekszünk megfelelni a modern konyha igényeinek a virslivel, debrecenivel és párizsival.

Amikor találkoztunk, éppen sült kolbászt és hurkát árult.

– Igen, ezen a piacon szépen fogy a sült töltelékáru, de finom hamburgert is kí-

– Feltétlenül. A gyökerek, a gyerekkor, a közös munka meghozta az ambíciót, az egyetem pedig megadta nekik a szaktudást.

Tizenöt éve foglalkoznak állatokkal. Bejött ez a profilmódosítás?

– Megélünk belőle. Ezek a hagyományos feldolgozású áruk nem tartalmaznak annyi konzerválószeret, mint az üzletben kapható termékek, és van már egy réteg, amelyik kifejezetten ezeket a húsokat keresi. Teljes a skála, vagyis a 150 éves hagyományoknak megfelelően a disznó minden

nálunk, amit a szürke marháinkból csinálunk, de a füstölt prémiumtermékek is kelenődők.

Szinte mozdulni sem lehet a környéken. Ön szerint is ez egy erős hétvége itt Káptalantótiiban?

– A Balatonnál hat héten át tart a nyári főszezon, akkor vannak a legtöbben, de jó szívvel ajánlom az őszi és a tavaszi hónapokat is, amikor már nincsenek sokan, ugyanakkor a kínálat semmivel sem rosszabb.

Bocskay Zsolt

A jövő évi szezon már szeptemberben kezdődik

FOTÓK: WIKIPEDIA

Bár szeptemberben még szinte nyárias az időjárás, ennek ellenére már ősz elején gondolni kell a növények téli felkészítésére. A növények télállósága genetikai és növényanatómiai tulajdonságoknak köszönhető, ám az időjárási körülmények és a gondozási módszerek is sokat javíthatnak, vagy ronthatnak ezen.

Az, hogy télálló növényeink hogyan viselik majd a telet, nagyban függ az őszi gondozásuk szakszerűségétől. Ha téli felkészítésről van szó, nem kell nagy dolgokra gondolni, sőt sokszor az is a felkészítés része, ha nem csinálunk semmit. Például szeptemberben már ne végezzünk tápanyag-utánpótlást se a konyhakertben, se a díszkertben, de a gyepet se műtrágyázzuk már ilyenkor. Vannak, akik a jól adagolható műtrágyákat részesítik előnyben, mások a természetes szerves trágyákkal és komposzttal történő tápanyag-utánpótlás hívei. A műtrágyák egyik fő összetevője a nitrogén, ami fontos makrotápanyag a növények növekedése szempontjából. Ezekon mindig fel van tüntetve az N:P:K, azaz a nitrogén, foszfor és kálium aránya, ezek a leglényegesebb makrotápanyagok, melyek közül az első a nitrogént jelöli. Ám így ősszel a növekedésnek le kell állni, a fás szárú növényeknél a fásodásnak kell elkezdődnie az idej hajtásokon,

legalább annyira, hogy ezek a részek is télállóvá váljanak. Ha nitrogént adagolunk ilyenkor, a jó idő pedig adott, akkor a növények növekedni kezdenek, de e növekmények nem „érnek be”, ezért a tél során valószínűleg elfagynak majd. A nitrogénnel tör-

A gyümölcsfák téltűrése az őszi gondozásuktól is függ

tendő tápanyag-utánpótlás ősszel növekedésben tartja a növényeket, de ezek a növekmények sokkal kevésbé lesznek ellenállóak a téli hideggel szemben, hiszen nem lesz idejük fásodni. Ezért célszerű e tápanyag-utánpótlását ilyenkor már megszüntetni. Ez érvényes a díszcserjékre, a díszfákra, a gyümölcsfákra, de a gyepre is.

Nem csak gyökéren keresztül táplálhatunk

Még egy bő évtizede is azt vallották, hogy a növények tápanyag-utánpótlását gyökéren keresztül kell megoldani (hiszen a gyökér az a növényi szerv, melynek funkciója a rögzítés-támasztás és a tápanyagok felvétele), és lombtrágyákat csak tüneti kezelésre volt szokás adni. Ez a nézet sokat változott az utóbbi években, hiszen a nyári aszályos időszakban a gyökéren keresztüli tápanyagfelvétel gátolt. Ennek oka, hogy a növények a kijuttatott, vagy a talajban megtalálható tápanyagokat csak vízben oldott állapotban képesek felvenni. Tehát hiába juttatunk ki tápanyagot és öntözünk egy idős gyümölcsfát, ha a talaj felső 10 centimétere nedves, a gyökérszónája pedig lejjebb van, így nem hasznosul a tápanyag. A lombon (sokkal kisebb koncentrációban) adott tápanyagokat azonban azonnal felvesz a növény.

Őszi időszakban ezért, ha hiánytünetet jelentkezik valamelyik növényen (ami ekkor

nem összetévesztendő az őszi színváltással, a lomb sárgulásával), akkor lombtrágyát használjunk, speciálisan az adott hiánytűnetre valót, és minél alacsonyabb nitrogéntartalmút. Sokféle lombon keresztül felszívódó biostimulátor is rendelkezésre áll már, melyek többnyire természetes anyagok – például algakivonatok –, ezekkel növelhető a növények stressztűrése, fokozható ellenálló képességük. Erre egyre nagyobb szükség van, hiszen a klímaváltozás miatt a növényeket is többféle sokkhatás érheti. Ilyen a nyári forróság, majd jön a szintén nyári ós, és az egyre inkább hótakaró nélküli tél. Utóbbinak két hátránya is van: nem pusztul el a kártevők nagy része, így sokkal több károsító kezdi tavasszal támadni a növényeinket. Másik hátrány, hogy az enyhe téli időjárás miatt sokszor nem kerülnek mélynyugalomba a növényeink, tavasszal hamar kihajtanak, és a késő tavaszi fagyos éjszakákon visszafagynak. Ilyenkor alvórügyből újra kihajt a növény, de ez megterhelő számára. Egy jó kondícióban lévő növény sokkal jobban tudja tolerálni a nem várt időjárási eseményeket, hamarabb tud regenerálódni, mint amelyik kevésbé jó állapotban van.

A metszések fő időszaka korábban késő őszi volt, aminek munkaszervezési előnye is van, mégpedig akkor kevesebb a tennivaló, mint tavasszal. Egy házikertben azonban érdemesebb a metszéseket tavaszra időzíteni, mert ha ősszel metszünk és télen fagykárt szenved a növényünk, akkor tavasszal a már visszavágott, megrövidített részek tovább rövidülnek, emiatt tavasszal újabb korrigáló metszésre lehet szükség. Ellenben ha tavasszal metszünk, amikor a rügyeken már látszik, melyik fog kihajtani és melyik vesszők szenvedtek fagykárt, akkor ezt is belekalkulálva lehet metszeni, tehát egy menetben végzünk alakítást az esetlegesen visszafagyott részek eltávolításával.

Egyéb őszi tennivalók

Késő ősszel célszerű összegereblyézni a fákról lehullott leveleket, és „téliésíteni” a kisebb fákat, bokrokat. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy avart, fűnyesedéket, esetleg földet húzunk fel a bokrok és fák tövére. Így ha keményebb fagy jön, ami akár elpusztítja a vesszőket, gyökérnyaki rügyekből – melyeket takarással védünk – még újra kihajthatnak a cserjék.

A fenyők, tuják és más örökzöldek tövére minél vastagabban kerüljön lombtakarás, mert esetükben létkérdés, hogy a tél folyamán ne legyen végig átfagyva a talaj, hiszen e növények – még ha keveset is – télen is vesznek fel vizet. Ha a víz hosszú ideig

A leanderek hűvösben teleznek jól

jéggé van fagyva a talajban, akkor nem megfagynak ezek az egyedek, hanem a relatív vízhiány és a felvehető víz hiánya miatt egyszerűen kiszáradnak, és ez csak tavasszal látszik majd meg rajtuk – amikor már menthetetlenek.

Ahol vadon élő állatok látogatására lehet számítani, ott a fák törzsét vegyük körül dróthálóval, vagy az üzletekben kapható műanyag törzsvédővel. Jó még erre a célra az is, ha náddal, vagy napraforgószárral rakjuk körbe a törzset. A kukoricaszár azonban erre a célra nem alkalmas, mert alatta egerek, pockok telepedhetnek meg.

Lágy szárú fajok és a gyepek

Az egyényári növények magját ilyenkor kell begyűjteni, és megfelelő módon eltárolni tavaszig. Akkor kell kezdeni ezt a munkát, ha azt látjuk a növényen, hogy a termés bebarant, mert ezután a mag hamarosan magától kihull. A legbiztosabb módszer az, ha levágjuk a virágok szárát, és fejfelé egy tálba helyezük őket. Pár nap elteltével a termés kiszárad, és könnyedén ki lehet rázni belőle a magokat. A szárításnak köszönhetően a magok így nem penészednek be, és hosszabb ideig lehet majd tárolni őket. A magokat tisztítás után helyezük befőttesüvegbe, vagy lezárható szájú papírzacsokba, és írjuk rá a növény nevét, valamint a betakarítás időpontját. Fontos, hogy hűvös, fénytől védett helyen legyenek a következő vetésig.

Az elszáradó élő növényeinket a száraz részeket hagyjuk a töveken télire, mert az is véd valamennyit a hidegtől, elegendő ezeket majd tavasszal, a kihajtás előtt eltávolítani.

A fűvet addig nyírjuk, ameddig nő: ez a növekedési szakasz az első havas, vagy deres napokkal zárul le. Elkerülendő a tél hatására bekövetkező fagykárak, ezért a fűvet érdemes már ősszel a lehető legalacsonyabbra visszanyírni (de a fű csomósodási pontja fölött, hogy az ne sérüljön), gondosan ügyelve arra, hogy ez fokozatosan következzen be. Minden nyírásakor állítsuk egygel alacsonyabbra a vágási méretet, hogy az alsóbb, erősebb hajtások tudják felfogni a későbbiekben esetlegesen rájuk hulló havat. Késő ősszel érdemes még gypszellőztetővel végigmenni a területen, így a tél folyamán az olvadó hólé hamarabb leszivárog a talajba, nem pang a felszínen rothadó foltokat hagyva maga után.

Lényeges az is, hogy télen ne legyen semmi a gyepeken: sem őszi maradt fűkaszalék, sem ráhullott lomb. Mindkettő miatt rothadási folyamatok indulhatnak be a hó alatt, de a hó olvadása után is, hiszen ezek a nedvesség hatására rátapadnak a fűszálakra. Ezt megelőzendő, az utolsó fűnyírásokat mindenképp fűgyűjtővel végezzük, valamint a lehulló lombot takarítsuk el rendszeresen a gyepeletről. Az sem jó megoldás, ha egész ősszel a lehullott lombot a gyepeken hagyjuk, mondván, majd amikor már nem hullik több, akkor egyszerre letakarítjuk. Munka szempontjából ez egyszerűbb megoldás lenne, mint a rendszeres lombösszeszedés, ám kártékony. A lehullott lomb, ha hosszabb ideig van a gyepeken, akkor alatta nem jut fényhez a fű, emiatt sárgul, és egy legyengült állapotban lévő gyepek várhatja a téli szezon, amely időszak egyébként is megterhelő a növényeknek.

Nagy Z. Róbert

Szeptemberi növényvédelmi teendők

Lassan búcsút inthetünk a nyárnak, mely meglepetéseivel okozott néhány kellemetlen percet a kertészkedőknek. Átéltük minden idők legmelegebb júliusát, a nehezen szűnő hőséget, a kitartóan fennmaradó aszályt, és kártevőkben, betegségekben bővelkedő időszakot. A naptári ősz eljövételével még nem szűntek meg a növényvédelmi teendők, a károsítók egy része még ilyenkor is veszélyezteti a termést, másrészt fel kell készítenünk növényeinket az eljövendő télre és a következő évi szezonra.

A nyári hónapok után a zöld vándorpoloska és az ázsiai márványos poloska egészen a fagyos időszakig szívogatja a dísz- és haszonnövényeket, tehát minden lehetséges eszközzel – leginkább rovarölő szeres permetezéssel – aka-

dályozzuk meg, hogy sok poloska vonuljon telelőre. Figyeljünk arra, hogy ne költözzenek be a lakásba vagy más védett zugba, mert jövő tavasszal ismét károsítani fognak, illetve lerakják petéiket a növényekre. Júliusban és augusztusban tömegesen károsítottak, így bőven van teendő a szívogatás és a telelés megakadályozása terén.

A diófák rettegett kártevője, a nyugati dióburok-fúrólégy az idei nyáron nagy számban lepte el a termést. Erről tanúskodik, hogy még augusztusban is százasával ragadtak a csapdádba. A rajzás a korábbi évek tapasztalatai alapján eltart szeptember végéig, október elejéig, tehát jut még teendő ezen a téren is. Az újonnan kifejlesztett, csalétekkel kombinált rovarölő szeres permetezés kiváló hatásúnak bizonyul a buroklégy elleni védekezésben.

A gyümölcsmolyok közül az almamoly és a keleti gyümölcsmoly még szeptember végén is repül, tehát a kártevő hernyók jelenlétére egészen az alma és a birs szüretéig számítani kell. Az almamoly nemcsak az almában és a körtében károsít, hanem a

Zöld vándorpoloskák

Puszpángmoly hernyója

Nyugati dióburok-fúrólégy kártétele

dió termését is megtámadja. A birsben a legnagyobb kárt a keleti gyümölcsmoly hernyója okozza, egy gyümölcsben egyszerre több lárvá is rághat, a következmény pedig a termés moniliás megbetegedése.

A csonthéjas termésű gyümölcsfákon nyár végére szaporodik fel a leveleken a sztigmínás és blumeriellás levélfoltosság gombája, mely nagy tömegben a lombzat idő előtti hullását okozza a cseresznyén, meggyen, kajszin, őszibarackon, mandulán, szilván, ezért szüret után se hagyjuk abba a fák lombvédelmét, utána pedig jöhet az őszi lemosó permetezés és a lehullott levelek komposztálása.

Szeptembertől a szőlőfajták zöme érik, de az elvékonyodott bogyókat ilyenkor támadja meg a szürkerothadás. Az érés miatt már csak rövid élelmezés-egészségügyi várákoszási idejű szereket használhatunk, de csapadékosabb időben rákényszerülünk a védekezésre.

A selyemfényű puszpángmoly rajzása augusztus végén érte el a csúcspontját, az első lárvák már rágnak a buxus belsejében, de a hernyók zöme szeptemberben károsít. Csak a bokrok belsejébe juttatott permetlével tudunk hatásosan védekezni a kártevő ellen.

Birs keleti gyümölcsmoly

Dr. Aponyi Lajos

BÁBOLNAI GAZDANAPOK

2021. szeptember 9–11.

SZAKMAI PROGRAMOK:

SZÁNTÓFÖLDI GÉPBEMUTATÓ • ABZ DRONE PRECÍZIÓS MEZŐGAZDASÁGI DRÓNBE-
MUTATÓ • KUKORICA- ÉS CIROKFAJTA-BEMUTATÓ ÉS SZAKMAI
WORKSHOP • TRAKTOR TESZTVEZETÉS • AGRÁR-TECHNIKATÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS
ÉS BEMUTATÓ • INTERAKTÍV TALAJSELVÉNY • SZAKTANÁCSADÁS ÉS KERESZTAL-
BESZÉLGETÉSEK • MVÜK ÉLELMISZERGAZDASÁGI FÓRUM • SZAKISKOLAI NAP

CSALÁDI PROGRAMOK:

LOVAS KÖZÖNSÉGPROGRAM • VEZETETT SÉTA A MÉNESUDVARBAN • ERDEI JÁTSZÓHÁZ
A VÉRTESERDŐVEL • ARBORÉTUMLÁTOGATÁS LOVASKOCSIVAL • KREATÍVSAROK
KICSIKNEK ÉS NAGYOKNAK

SZERVEZŐ:

RENDEZŐ:

TÁRSRENDEZVÉNY:

TÁMOGATÓ:

BABOLNAIGAZDANAPOK.HU

TETANUSZ

Leginkább a lovak, juhok, tengerimalacok és az ember érzékeny rá

HTTPS://WWW.HORSEANDHOUND.CO.UK/HORSE-CARE/VET-ADVICE/TETANUS-IN-HORSES-85521

A tetanusz egy spórák baktérium, a Clostridium tetani által kiváltott, az izmok merevgörcsével járó idegrendszeri megbetegedés. Mivel a baktérium csak szigorúan levegőmentes (anaerob) körülmények között képes szaporodni, így a kórkép elsősorban mély sérülésekhez (pl. szúrt sebekhez), vagy kölyökkutyák esetén fogváltáshoz társulva fordulhat elő.

A kórokozó a környezetben rendkívül ellenálló, inaktív spórák formájában van jelen, melyek évekig képesek túlélni a talajban. Megfelelően oxigénmentes helyre kerülve a spórák kicsíráznak, a baktériumok szaporodni kezdenek és a többi között egy *tetanoszpaizin* nevű toxint termelnek, ami a tünetek kiváltásáért felelős. A fertőzés állatról állatra vagy állatról emberre nem terjed, csak sebészen keresztül, de azonos területen élő állatoknál, egy időben történő invazív beavatkozások után megfigyelték már „járványszerű” felbukkanását is.

A tetanusz megbetegedésre való fogékonyság állatfajonként eltér, leginkább a lovak, juhok, tengerimalacok és az ember érzékeny a tetanoszpaizin toxinra, míg kutyáknál ritkán és macskáknál csak elvétve találkozunk a megbetegedéssel, a madarak pedig szinte rezisztensek a fertőzésre. A fogékonyság attól függ, hogy a toxin mennyire képes bejutni az idegszövetbe és kötődni az egyes receptorokhoz.

A baktériumtoxin az idegek és izmok közötti kommunikációba avatkozik be, az úgynevezett gátló neurotranszmitterek [gamma-

amino-vajsav (GABA), glicin] működését gátolva merevgörcsöt okoz.

A tünetek súlyossága függ az állatfaj érzékenységétől is, megkülönböztetünk egy-egy testrészt/testtájékre kiterjedő lokális és az egész testet érintő, generalizált formát.

A betegség tünetei a fertőzéstől számítva 5-10 nappal később az izmok merevségével jelentkeznek. Az eleinte merevebb mozgást súlyosabb formában felváltja a teljes mozgásképtelenséggel járó merevgörcs, az úgynevezett fűrészbakszerű testtartás és zászlós farktartás.

Kutyáknál gyakori az arckifejezés megváltozása az arcizmok merevsége miatt (gúnyoros arc/*Risus sardonius*), kancsalság; a rágóizmok görcse miatt szájjár (trismus), a garatizmok görcse miatt pedig nyelési nehézség vagy félrenyelés következhet be. A súlyos tünetek, akár elfekvő állapot mellett a betegek tudata általában tiszta, ugyanakkor minden környezeti ingerre (hang- és fényingerekre) fokozódó merevgörcsrel reagálnak. Ritkán generalizált görcsrohamok is jelentkezhetnek. Az esetleges elhullás oka gyakran a gégeizmok vagy a légzőizmok bénulása.

A súlyos esetek mindenképpen intenzív ellátást igényelnek. A kezelés magas költségei miatt elsősorban társállatokat (kutya, macska) szoktak kezelteni. Az antitoxin adása a terápia részét képezi, amit sérülések esetén megelőzésre is adhatunk, továbbá a sebek feltárása és sebészi ellátása mellett a megfelelő antibiotikum-kezelés is javallott. A tüneti terápia szintén alapvető része a gyógykezelésnek, amely során egy sötét, csendes helyiségben, kifejezetten ingszegény környezetben helyezzük el a beteget, és a merevgörcs csillapítására izomlazító készítményeket (benzodiazepineket, barbiturátokat, methocarbamol) adunk, súlyosságtól függően akár folyamatos, 24 órás cseppinfúzióban.

Mivel a generalizált tetanuszos állat nem képes nyelni, és a merevgörcsrel járó állapot igen nagy energiát emészt fel a szervezettől, nyelőcső- vagy gyomorszondán keresztül kell a betegeket táplálni, amíg a normál nyelési funkció vissza nem tér. A merevgörcs általában 7-10 nap után kezd oldódni, de a mozgászavar teljes gyógyulása hónapokig is elhúzódhat. Enyhébb esetekben megfelelő terápia mellett a betegség kórjósolata kedvező, de intenzív kezeléssel a súlyos esetek 70-80%-t is sikerül megmenteni.

Megelőzni a betegséget – az arra érzékeny állatfajokban és az emberben – vakcinázással lehet, míg a kedvtelésből tartott társállatoknál sérülések esetén fontos a sebek megfelelő sebészi feltárása, kitisztítása, valamint az esetleges antibiotikum-kezelés. Indokolt esetben antitoxint is lehet adni, de rutinszerű alkalmazását nem javasolják.

Dr. Vizi Zsuzsanna

Állatorvostudományi Egyetem
Belgyógyászat Tanszék

VAKCINAINFÓ

Regisztráljon a koronavírus elleni oltásra:

vakcinainfo.gov.hu

Az oltás önkéntes és ingyenes. Amennyiben szeretné beoltatni magát, regisztráljon most, és értesüljön elsőként a vakcinával kapcsolatos információkról és teendőkről!

MINDEN ÉLET SZÁMÍT

Készült Magyarország Kormányának megbízásából.

A lovak viselkedésének megértése (4.)

FOTÓ: BNE, MONOS GÁBOR

Munkám során gyakran találkozom azzal a problémával, hogy egy lovat lehetetlen megkörmölni, mert nem lehet a lábait felvenni. Rosszabb esetben megérinteni sem lehet. Ez a probléma gyakran olyannyira elfajul, hogy a lovat már csak nyugtatóval lehet körmölni, de még úgy is nehéz. Teljesen természetes, hogy a lovak ösztönösen féltik a lábukat, hiszen annak épsége a túlélésük szempontjából kulcsfontosságú.

Sokszor volt már szó arról, hogy a lovak természetes körülmények között mit és hogyan cselekszenek. Ugyanakkor gyakran elhangzik a gazdákkal való beszélgetéseim során, hogy jó, jó, de a mi lovaink nap mint nap találkoznak az emberrel, és soha nem éltek a természetben vadlóként. Ennek ellenére azt tapasztalom, hogy a háziasított lovak a környezetünkben ugyanúgy hordozzák az évmilliók alatt kialakult ösztönös reakciókat (természetesen egy befogott vadló érzékei élesebbek, és reakcióideje is gyorsabb). A lovak lábfejtése tehát ebből adódóan ösztönös. Ha egy ló lába megsérül, akkor az a túlélési esélyeit nagymértékben csökkenti. Mint minden mást, a lábak félelem nélküli feladását is meg kell nekik tanítanunk. És bizony vannak olyan lovak, amelyeknek ez nehezebben megy. Főleg akkor, ha az elkeseredett gazdák mindenféle kényszerítést alkalmaznak, hogy meggyőzzék a lovat a lábfejtésről. Azok a módszerek, amik fájdalom okozására, vagy félelemkeltésre alapozzák az együttműködést, ebben az esetben sem működnek.

Amikor egy ló lábát szeretném felvenni, akkor minden esetben először megsimogatom. Jelzem a lónak, hogy ott vagyok, és sohasem hirtelen odalépve ragadom meg a lábát, mert akkor az állat biztosan megijed. Ezt valahogy úgy kell elképzelni, ez a lónak olyan lehet, mint amikor mi valakivel beszélgetünk, miközben egy másik ember a hátunk mögé lopózva felrántja a lábunkat. Szerintem mindenki szélsőségesen reagálna erre.

Általában egyedül tanítom a lovakat erre a feladatra, de ha egy nehezebb eset van dolgom, akkor megkérek valakit – aki ismeri a kettős kötőfék működését –, hogy segítsen megfogni a lovat. Ennél a feladatnál egy műkézzel dolgozom. Ennek azért van nagy jelentősége, mert az ember a saját kezét nem hagyja ott, ha a ló rugdosni kezd. A kezünk elvételével akaratlanul is megtanítjuk a lovat arra, hogy az inger elmúlik, ha ő rugdos, vagyis rugdosni érdemes, eredményes. Ezért kiemelt fontosságú azt megtanítani, hogy az inger (műkéz) akkor is ottmarad, ha ő rugdos, de ha abbahagyja a rúgást, akkor elmúlik az

inger, vagyis elveszük a műkezet. Ezzel a módszerrel nem éri a lovat semmilyen fájdalom, és nem harcolunk vele, hogy adja fel a lábát. Megfordítjuk a pszichológiát.

Az első lépés, hogy megfelelő pozícióban álljak a ló mellett. Nem állok soha elé, hanem pont a válla mellé helyezkedve szembefordulok vele, majd megmutatom a lónak a műkezet, és megvakargatom vele a marját.

Úgy, ahogy minden feladat tanításánál, itt is fokozatosan építem fel a lóban a bizalmat, és lépcsőzetesen emelem a mércét is. Ha az első műkezes érintéssel nincs semmi gondja a lónak, akkor pár másodpercre elveszem azt a lótól, majd visszateszem a vállára, és elkezdem lecsúsztatni egészen a patájáig.

Ha ellép, akkor a műkezet ott tartom a lábán, viszont amint megáll, azonnal elveszem azt. Így a lóban az alakul ki, hogy ő az, aki a műkezet irányítja. Majd ismét a marjára teszem vissza a kezét, vakargatom, és ismét lecsúsztatom a lábán. Amikor ezt már teljesen nyugodtan viseli, akkor a jobb első lábánál folytatom, és ugyanezt végigcsinálom, mint a baloldalon. Ilyenkor a kettős kötőfék jobb oldali karikájába csatolok át.

Ha a ló mindkét első lábát már nyugodtan végig tudom simítani a kézzel anélkül, hogy ellépne, akkor a bal hátsó láb következik. Itt is nagyon figyelek a pozíciómról, és soha nem állok olyan szögben, hogy a ló rúgás esetén esetleg eltaláljon.

A műkezet ismét a ló marjára teszem, majd hátracsúsztatom a csípőjére, és lassan, de határozottan lecsúsztatom a hátsó lábán. Ha a ló nagyon félti a lábát, akkor először megkeresem azt a pontot, amit ha elérek, akkor a ló még reagál, de nem akar elkezdni teljes erővel harcolni. Ha nyugodtan áll, akkor elveszem, és megdicsérem a lovat. Minden egyes lépésnél lejjebb csúsztatom a műkezet.

Ha a ló már nyugodtan áll, miközben a hátsó lábát simogatom a műkézzel, akkor a műkéz merev hüvelykujji részével magam felé felhúrom a ló lábát. Nem emelem magasra, csak elemelem a földről, 1-2 másodpercig tartom, majd leteszem. Itt is egyre többit kérek a lótól, egyre magasabbra emelem a lábát, és egyre tovább tartom a műkézzel.

Amikor már ezt is teljesen nyugodtan viseli, akkor elteszem a műkezet, és a saját kezemmel lépésről lépésre újra végigcsinálom az előzőekben leírtakat.

Amikor ide elérkezem, akkor mindig megkérek valakit, aki ismeri a kettős kötőfék működését, hogy fogja meg a lovat, és ha a ló rángatja a lábát, akkor azonnal léptesse hátra.

A hátralépés a lónak nem természetes mozgás, és nem is látják, hogy hova lépnek, ezért kellemetlen. Aki a ló fejénél áll, abban is tud segíteni, hogy a ló megfelelő egyensúlyba kerüljön. Amikor a ló bal első lábát szeretné felvenni, de az állat nagyon ráteszi a testsúlyát, akkor segítünk a ló fejét balra fordítja, így tehermentesíti a bal első lábát.

Amikor a bal hátsó lábát szeretné felvenni, akkor segítünk a ló fejét balra fordítja, így tehermentesíti a bal hátsó lábát.

Ha figyelembe vesszük a lovak tanulási mechanizmusát, akkor ezzel olyan körülményeket is teremtünk, amelyekben a ló jól tud teljesíteni, egyben mentesek az erőszaktól és a fizikai fájdalomtól.

Pataki Kata

Jó lóra tettek a patkolókovácsok

Fotók: Doros Judit

A ló tartását, mozgását, közérzetét nagyban befolyásolja a patáira szegecselt patkó, ezért sem mindegy, milyen mester veszi kézbe ezt az érzékeny területet. Van, amikor egy versenyeredmény mögött is felsejlik a kovácsok szaktudása.

Ha maradnak az eredeti mesterségük-nél, ma talán az ország tortáját, vagy kenyereit köszönhetjük nekik, hiszen egyikük egy leheletnyi időre a cukrásszattal is kacérkodott. Amikor kitanulta ezt a szakmát, másikat hosszú időn át egy nagy péküzemben dolgozott, mielőtt csatlakozott az édeségek helyett végül a lópatkolást választó testvéréhez. Utóbbi, vagyis *Tóber Csaba* sorsa még gyerekkorában dőlhetett el, mikor Szilvásváradon élő családjukhoz egy „nyugatnémet” fiatalember érkezett, hogy édesapjuktól, *Tóber Alfréd*től megtanulja a kovácsmesterséget.

– Az akkori fiatalember máig a barátunk, akinek révén ma már rendszeresen járunk

Németországba, Mannheim környékére lovakat patkolni. *Martin* évtizedekkel ezelőtt javasolta nekem, hogy tanuljam ki a patkolást, hiszen azt egyrészt kevesen csinálják jól, másrészt a világon bárhol megélek belőle – idézte fel a kezdeteket Csaba. Vele és bátyjával, *Zsolttal* Eger határában, a Mátyus udvarházban találkoztunk, ahol épp a Benetton, becenevén Beni névre hallgató fekete lovat vették a kezelésükbe. A körmölés szó a lovaknál nem használatos – árulták el rögtvest –, azt ugyanis inkább a szarvasmarhára, kecskére használják, a lovaknál a pata szabályozás, patakorrekció a helyes kifejezés egy fennköltebb állatnak fennköltebb

megnevezés jár. A szavak mögött persze fontosabb a tartalom, hiszen a patkolás, igazítás legfőképpen azért fontos, hogy a ló tartása egyensúlyban maradjon.

– A patkó alatt is nő a szaru, olykor az egyik oldalon kissé gyorsabban, mint a másikon, attól függően, hogy az állat miként használja a lábát. Emiatt a patájánál akár két-három milliméteres eltérés is jelentkezhet a két széle között, ami „odafent” a ló hátánál már akár két-három centiméteres tartáskülönbséget is okozhat. Ezért a patkolókovács először mindig azzal kezdi a munkát, hogy alaposan szemügyre veszi a lovat, megnézi az állását meg a járását, és csak ezt követően kezd bele a régi patkók leszedésébe, a szaru ápolásába, az új patkó felhelyezésébe.

Két év tanulás kevés ehhez a szakmához

Tóber Csaba eredeti mestersége nemhiába kovács, nemcsak a patkoláshoz ért, hanem bizony a szerszámgyártáshoz is. Azt mondja, ebben sajnos utol sem éri édesapját, aki különösebb műszaki rajzoló, formatervezői szaktudás és tapasztalat nélkül, egy padlóra felvázolt skicc alapján készített lovaskocsikat, hintókat, s bármilyen használati eszközt, amihez vas vagy egyéb fém kellett. Fia már csak kisebb fába vágta a fejszét, amikor saját maga gyártotta le azt az ötkerekű gurulós széket, amin minden szükséges szerszám kézre áll, s aminek köszönhetően nem kell órákon át a ló hasa mellett térdeljenek, hajlongjanak. De maga rakta össze azt a fémállványt is, amire reszeléskor a lovak patáját helyezik: hiába van bivalyerős fémből a szerkezet, az eltelt harminc esztendő alaposan megkoptatta. A teteje, ahol a patákkal érintkeznek, már kissé viselt. A szerszámoknak ebben a szakmában komoly jelentőségük van, nem véletlen, hogy azokat a késeket, reszelőket, formázó pengéket, amiket ő maga nem tud legyártani, az Egyesült Államokból vagy Angliából szerzi be, míg az új patkók és szegecses Ausztriából érkeznek zömmel. Ahhoz, hogy ma valaki patkolókovács legyen, egy kétéves iskolát kell elvégezni, jellemzően egy mezőgazdasági szakközépiskolai érettségi után. Így tett Csaba is, de a mesterség fortélyait már az édesapja mellett tanulta meg. Akinek nincs olyan sze-

rencséje, hogy a felmenői között van hozzáértő szakember, annak sokkal nehezebb a dolga. A negyvenes évei közepén-végén járó testvérpár szerint a kétéves felkészítés kevés ahhoz, hogy valaki megtanulja ennek a szakmának az összes csínját-bínját. Egyrészt nagyon alaposan tisztában kell lenni a ló anatómiájával, ugyanakkor érteni kell a kovácsoláshoz, a szegecseléshez, a patkók felizzításához, formára igazításához is. Külföldön, például az Egyesült Királyságban, ötéves ez az iskola, és az első két évben a lovak közelébe se engedik a tanoncokat, szinte csak messziről nézhetik a patkolást.

Csak a talált patkó hoz szerencsét

Ballagó Péter a Mátyus udvarház méntelepének vezetője azt mondja, ő is igyekszik megkönnyíteni a patkolást, így amikor a szakembereket várják, a megelőző három napban vizes agyagfölddel kenik be a lovak patkóját. Emiatt a talpuk kellőképpen felpuhul, és nem kell durvább mozdulatokkal vagy eszközökkel kiverni a szarurétegeket a később megpatkolandó felület alól. Elég egy kés, hogy szépen, harmonikusan lemessék a felesleges

szaruréteget, majd rápróbálják a felizzított patkót a patára, ami így szépen kirajzolja a szegecsek helyét is, majd kihűlt állapotban már a legmegfelelőbb helyre illeszthetik fel azt. Egy patkó általában kétszeri patkolást bír ki, utána újat kap a ló. Nap mint nap lópatkóval foglalkoznak, azzal az eszközzel, amely még ma is a szerencse egyfajta szimbóluma. Úgy gondolná az ember, hogy egy patkolókovácsnál nincs szerencsésebb, hiszen az ő autójukban egy-egy kitelepüléskor legalább 100-150 új patkó sorakozik a ládák mélyén, várva, hogy új gazdára találjanak. A fiatalabb testvér mindjárt kiigazít: „Az eleve rendelkezésre álló, meglévő patkó nem számít, csak

az a patkó hoz szerencsét, amit az ember véletlenszerűen talál.” Ennek a babonának az eredete szavai szerint talán még a vaskorba nyúlik vissza, amikor valóban isteni szerencse volt, ha az út mellett valaki egy vasból készült patkót talált: az akkoriban még ritka nyersanyagból így készülhetett nyílveszőhegy vagy akár késpenge is. Zsolt, az idősebb testvér később csatlakozott az öccséhez, korábban az édesapjuk volt Csaba párja, de aztán ő megbetegedett, így az idősebb fiú lépett a helyére. Noha neki valójában pék volt a szakmája, ebbe is hamar beletanult, és immáron 16 éve teljes harmóniában dolgozik. Abban is egyetértenek, hogy az életük nemcsak a hajtásból áll, ha valaki nem figyel oda, patkolókovácsként hamar szembenézhet gerincfájdalmakkal, ízületi bántalmakkal, tartáshibával. Jó ideje nem vállalnak már négy-öt lónál többet egy nap, azt mondják, a délutánt, kora estét már szeretik a családdal tölteni, és emiatt hétvégén sem dolgoznak. Ötödik éve nem vállalnak új kuncsaftot, azokhoz maradtak hűségesek, akikkel már szinte évtizedek óta együtt dolgoznak. Az ötvenedik életévükhöz közeledve már érzik ennek a szakmának a nehézségeit, nem min-

dig megy annyira fitten minden, mint huszonéves korukban, ugyanakkor a teljesítménykényszer sem lebeg már a szemük előtt.

Fájdalom nélkül

Az elmúlt néhány évtized alatt megváltozott a lovas szakma, a lótarás – ez a patkolókovácsok tapasztalata. Szavai szerint egyre inkább elnöiesedik ez a sportág, a hobbitarátók és a versenyzők között is egyre több a hölgy. Hogy ennek mi lehet az oka, azon még nem gondolkodtak el mélyebben, de talán az lehet a magyarázat, hogy a férfiakat elvitte más

irányba a labdarúgás és a technikai sportok világa, s nincs annyi türelmük a jóval „babrásabb” tevékenységhez, mint akár a lovaglás, vagy a lovak felkészítése versenyekre, illetve egyszerűen csak a lótarás. A nők gondoskodóak, a lovak pedig érzékenyek, így voltaképpen párosuk már-már tökéletes – jegyzi meg. Arra a kérdésre, hogy ők maguk tartanak lovat, netán lovagolnak-e, mindketten a fejüket rázzák. Munkaidejük nagy részét lovak között, az istállóban töltik, számukra nem az a szabadidő, ha otthon ugyanúgy a lovakal folytatják. Hosszú ideig teniszeztek, ma már a gyerekeikkel kerékpároznak, kirándulnak, sportolnak.

Hogy mennyire fontos ez a mesterség, az is igazolja, hogy nemrégiben egy általuk kezelt, patkolt ló, amelyik korábban egy sérülés miatt patairha-gyulladásban szenvedett, igen jól szerepelt Szilvásváradon egy nemzetközi díjlovaglós versenyen. „Olyan hálás voltam, hogy a vele töltött néhány óra leforgása alatt megadta nekem a számomra addig ismeretlen lovasérzést, amit azt hiszem, minden lovastársam keres, akinek még nem volt szerencséje megtapasztalni. Betegsége alatt megvásároltam Lupit, így hivatalosan is az

enyém lett, majd szerencsénkre néhány hónap elteltével orvosi segítséggel és a megfelelő kovácsok bevonásával újra talpra tudtuk állítani. Ezúton is szeretném megköszönni Tóber Csaba és Tóber Zsolt patkolókovácsok szakértő, precíz munkáját, melynek köszönhetően Lupival azóta is töretlenül, fájdalom nélkül élvezhetjük a közös munkát” – nyilatkozta nemrégiben a lovas, *Imre Judit* a Pegasus magazinnak.

– Minden ló számít, de amikor ilyen eredményhez tudunk hozzájárulni, az nekünk is külön büszkeség – mondták erre lapunknak a testvérek.

Doros Judit

A tenyészállat-nevelés és -értékesítés az elsődleges szempont

Fotók: BNE

1985-ben indult a zárttéri gímszarvasenyésztés kutatási programja Horn Péter akadémikus kezdeményezésére, új-zélandi tapasztalatok alapján. A program célja volt, hogy a gímszarvasenyésztést állattenyésztési ágazatként tudják meghonosítani idehaza.

A kezdetek óta együttműködünk az új-zélandi szakemberekkel, akik több mint 100 gímszarvaszt vásároltak hazánk legkiválóbb élőhelyeiről az 1980-as évek elején. Ez idő tájt vált híressé Új-Zélandon a Kapos nevű bika, amely szép pályát futott be a tenyésztés területén és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy kis hazánk ismert legyen a Földgolyó másik oldalán – meséli Bószénfán Nagy János, a MATE Vadgazdálkodási Tájékoztatójának vezetője.

– Az első szarvasborjú érkezésétől, 1985. május 2-a óta részese vagyok ennek a programnak. Nagyon sok élmény, nagyon sok kudarc és siker fűződik hozzá. Ugyanakkor az is vitathatatlan, hogy amíg nálunk 30 év alatt létrejött néhány szarvasfarm, Új-Zélandon ugyanennyi idő alatt létrejött egy gímszarvasokra épülő iparág.

Gondolom, az elmúlt bő 3 évtizedben voltak változások a célokban, és a lehetőségek is behatárolták

idehaza a munkát! És talán nem is az volt a cél, hogy egy nagyléptékű fejlesztéssel egy új iparág szülessen.

– Eredetileg a kiváló minőségű, delikatesznek számító szarvasvágás előállítására volt a fő célkitűzés. Idő közben előtérbe került az élőállat-értékesítés és a barkásagancs-előállítás, de fejlesztenünk kellett a vadfeldolgozást, a vadaskerti vadászatot és a turisztikát. Minden lehetőséget meg kellett ragadni, hogy egy önfenntartó rendszerre alakíthassuk a szarvasfarmot.

Egyébként más adottságokkal rendelkezik a tenyésztett szarvasállomány, mint a vadonban élő?

– Változnak a genetikai adottságok és változik az állatok viselkedése is. Hiszen, amikor valaki elkezd állatokat tenyészteni, akkor azt valamilyen céllal teszi, arra törekszik, hogy szelektálja, nemesítse az állományt. Persze a gímszarvas már eleve – az emberi beavatkozás nélkül is – számos elő-

nyös tulajdonsággal bír. A vágási kihozatala, húsának beltartalmi értékei például jobbak, mint legtöbb háziastított állatfajunké.

A tenyésztés során a Szarvasfarmon a tenyészbikákat mi választjuk ki. Azokat preferáljuk, amelyek jól fejlettek és a dunántúli gímszarvasra jellemző agancsalakulást mutatnak. A tenyésztés eredményeként napjainkra elértük, hogy tíz megszületett kis bikaborjúból hat-hét egyed genetikai képességei a jó vagy a kiváló kategóriába tartozik, míg ez az arány a szabad természetben csak fele ennyi.

Ugyanakkor vajon a tenyésztés kori szelekció és a természetben működő szelekció harmóniában van egymással? Vagy van, amiben hátrányba kerülnek a tenyésztett gímszarvasok a vadonban élőkkel szemben? Például a túl nagyméretű agancs hátrányos is lehet a bikák csörtéjekor, vagy az állatok mindennapi élete során!

– Igen, ez így van, bár mi nem értük el azt a szintet, és nem is cél annak elérése, hogy a túl nehéz agancs bármilyen szempontból akadályozza a bikák életét. De a világ számos országában a tenyésztők már feszegetik a biológiai határokat.

Ha mi a zárt körülmények között tudjuk azokat az agancsméreteket hozni, ami a környezetünkben, a szabad természetben élő gímszarvas populációkban előfordul a kapitális egyedeknél, akkor jó munkát végzünk. Az arányokon van a hangsúly, például 2019-ben, egy vadászati idényben több mint 40 bikát lövettünk, ahol 70 százalék fölött volt az érmesek aránya. Ezt az arányt egy szabadon élő populációnál képtelenség elérni. Kutatások szerint közel 30 tényező hat az agancsalakulásra (tömegére, vagy éppen a hosszára, körméretére, színére stb.), tehát nagyon összetett dolog az agancsfejlődés.

Sok mindennek kell ahhoz teljesülni, hogy egy kapitális fejdíszű bika váljon egy bikaborjúból.

De természetesen a szelekcióval az állomány életképességét is szeretnénk fenntartani, nem akarunk olyan változásokat, amelyek rossz lábszerkezetet vagy szaporodásbiológiai problémákat okoznak.

Egyébként szabad területen a bikáknak az agancsméret is a természetes kiválasztódás része. Az agancs ugyanis jelzés a nőivarú egyedek számára, hogy a viselője jó állapotban van, egészséges, jól fejlett és jó a genetikája. Tehát az agancs fontos mércéje, mutatója az állat egészségének és a környezet állapotának is. Bár a gímszarvas esetében vitatott kérdés, hogy a teheneknek milyen szerepe van a párvalasztásban, de mi azt tapasztaljuk, hogy a teheneken is múlik, hogy elfogadják-e a hárembikát, vagy sem.

A szarvasfarm életében voltak irányváltások az elmúlt 36 évben a tenyésztés területén?

– Kezdetben fontos feladat volt, hogy a gímszarvasok faji sajátosságainak megfelelő élőhelyet alakítsunk ki zárt körülmények

A szarvassimogatóban élő bika sokkal tartózkodóbb, mint a tehenek

között. Ez nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy megfelelő legyen a szaporulat, jól fejlődjenek a növendékek és szép agancsot rakjanak a bikák. A tanulási folyamat következő fontos állomása a különböző technológiák és a gazdasági szempontok összehangolása. A tenyészcél is módosult némileg, előtérbe kerültek azok a tulajdonságok, amelyek a kapitális gímbikák nevelését szolgálják. Ez nélkülözhetetlen a magas értékesítési árak elérése szempontjából, fontos értékmérői az állomány minőségének.

Az agancsjellemzők öröklésével kapcsolatban érdekes azt megfigyelni, hogy bizonyos agancsalakulások jobban öröklődnek, mint például a sokágúság, és vannak olyan értékmérők is, amelyek öröklésének való-

színűsége sokkal kisebb. Ezeket a jellegzetességeket figyelembe kell venni a tenyész-bikák kiválasztásánál. De persze itt is vannak szubjektív szempontok a tenyésztési irány meghatározásakor.

Ez néha nehéz döntési helyzetet eredményez, mert a változó igényekhez is alkalmazkodni kellene, miközben meg kell őrizni a tipikus Somogyi, Baranyai térségekre jellemző hagyományos trófeajelleget is.

Ha rangsorolni kellene a szelekciós szempontokat, mely tulajdonságok lennének a legfontosabbak? Hol helyezkedik el ezen a skálán az agancsnövekedés és hol a vadhús?

– Szelekciós szempontok közül a legfontosabb az agancs tömege, ez nagyban befolyásolja a tenyészállatok értékesítési árát. Ezt követik azok a paraméterek, amelyek a tipikus magyar szarvasbikákra jellemzők, mint például a hosszú agancsszár, méréselt ágyszám, nagy szárkörméret.

A magyar gímszarvasra a nagy testtömeg is jellemző, hiszen egy-egy kifejlett, dőhér bika élőtömege a 350 kg-ot is elérheti. Ez természetesen fontos értékmérő a szarvashústermelés szempontjából.

Az élőállat-export lehetőségeit tekintve azonban egyértelmű az agancsméretet dominanciája, csupán szakmai szempontok szólnak az egyéb értékmérők mellett.

Összességében a szelekciós szempontok 50 százalékát az agancsjellemzők teszik ki, a fennmaradó 50 százalékon osztozik az állat fejlettsége, arányossága és viselkedése.

Nagy János: a szarvasfarm állatsimogató részében ember által felnevelt szarvasok vannak

BNE

Nehezen áll helyre a vadhúspiace

Hazánk a mai napig vadászati nagyhatalomnak számít, így a magyar vadhús primörterméknek tekinthető. Rendkívül egészséges élelmiszer, ásványi anyagokban, kalciumban, magnéziumban, foszforban, vasban, fehérjében gazdag és kevés zsírt tartalmaz. Magas ára miatt mégis privilegizált húsféléként gondol rá a társadalom. A kereskedelemben kétféle vadhúst is találhatunk: vadaskertben tenyésztett állatból vagy a természetben elejtett vadból származót.

Nyugat-Európában – ahol több az egy főre jutó éves vadhúsfogyasztás mértéke, mint Közép-, Kelet-Európában –, például Németországban a vadhúsforgalmazók kifejezetten ügyelnek arra, hogy a csomagoláson feltüntessék, az adott termék tenyésztett állományból vagy vadászatból származik-e, mert utóbbi típusú termékek bio jellegű élelmiszernek minősülnek, így az árak is magasabbak.

– Egyelőre ez az információ a hazai vadhústermékekre nincs kiírva, mivel Magyarországon még gyerekcipőben jár annak a tudatosítása, hogy a vadhús, mint bio jellegű élelmiszer, valóban kiemelkedő tápanyagokat tartalmaz – mondja *Tapasztó Sándor*, a VADEX Zrt. felvásárlási osztályvezetője.

Bio jellegű élelmiszernek azért nevezhetjük a vadhúst, mert az állatok a természetes közegükben talált ételt fogyasztják. Példaként említhetjük a vaddisznót, amely olyan ételt nem eszik meg, ami le van permetezve, vagy a téli vadetetőket, ahol az őzek, szarvasok otthagyják a befűldeket, penészes szénát.

A vad húsa az életmódjuknak köszönhetően alacsony víz- és magas fehérjetartalmú, esszenciális zsírsavakban gazdag és jellegze-

tes az ízvilága. Alacsony a zsírtartalma, de a különböző részeké 1-2%-tól 6-8%-ig terjedhet. A vadhúsok zsírsavösszetétele az emberi egészség megóvása szempontjából kedvező: nagyobb arányban tartalmaz többszörösen telítetlen zsírsavakat, például omega-6 és omega-3 zsírsavat. Egy adag vadhús körülbelül 110-130 kalóriát, 2 gramm zsírt és 25 gramm fehérjét tartalmaz. Ásványianyagtartalma pedig kiemelkedő a húsfélék között, főleg foszfort, vasat, cinket, szelént tartalmaz, emellett különféle B-vitaminokat, illetve A- és D-vitamint is. Jogszabálykövető vadgazdálkodási gyakorlat mellett pedig a vadhús állatgyógyászati szerektől, antibiotikumoktól is mentes élelmiszer.

Feldolgozó a háziasszonyok szolgálatában

A vadhúsok kiváló beltartalmi tulajdonságai és kiemelkedő ízvilága ellenére hazánkban főként a vadászok, illetve családjaik fogyasztják, boltban nagyon kevesen vásárolnak – mindössze évi 20 deka a hazai vadhúsfogyasztási átlag. Magas ára miatt ünnepi húsféléként gondol rá a társadalom, emellett ne-

**AGRÁRMARKETING
CENTRUM**

hezen elkészíthetőnek tartják, pedig semmi különleges eljárásmodot nem igényel – esetleg kicsit más fűszerezést.

A lakossági fogyasztást különféle előkészített, konyhakész termékekkel is igyekeznek a gyártók elősegíteni. A vadhús ugyanis kiváló, prémium alapanyagot szolgáltat a különféle húskészítmények számára. Az üzletekben egyre népszerűbbek például a szarvashúsból, hagyományos eljárással készült vadhúsokra jellemző fűszerezésű vadkolbászok és -szalámik, de például a Vadex bevezetett egy új termékcsaládot, amelyben konyhakész termékeket kínál. Ilyenek a szeletelt, kockázott, csíkozott, natúr, pácolt és sous-vide húsfélések, illetve a darálthús alapú termékek: húspogácsák, grillkolbászok, pástétomok. A kínálatot virslifélékkel, főtt-füstölt sonkákkal és más, úgynevezett szárazárukkal is bővíti a jövőben.

FOTÓ: BÓSZÉNYAI SZARVASFARM
Konyhakész szarvashús

FOTÓ: PIXABAY

Szarvas steakhez jól illik a gyümölcsmártás és a krokkett

A vadhús fogyasztása nem függ a vadászidénytől. Hisz legyen szó akár az erdőben elejtett vadról, vagy farmon tenyésztett fácánról, fűrjéről vagy szarvasról, a húruk, vagy a belőlük készített konyhakész áru könnyen fagyasztható – a legtöbb vadhús így jut el az exportpiacainkra is, de a koronavírus-járvány megmutatta, hogy a hazai fogyasztók számára is a fagyasztószeletrény lehet a „készletezés” legegyszerűbb módja. Ha pedig az otthoni fagyasztás vagy a bolti termék közt kell

választani, azt tudni kell, hogy az úgynevezett gyorsfagyasztás során a hús szerkezete alig változik – ezt érdemes hát választani.

Járvány idején és utána

Ahogy az a koronavírus-járvány idején minden húsféleségnél megfigyelhető volt, a vadhús esetében is kisebb lett az export, a HoReCa-értékesítés pedig mind itthon, mind külföldön megszűnt. A felvásárlók annak érdekében, hogy ne veszítsék el hazai partnereiket, nem állították le a felvásárlást, és a hűtőházakat töltötték fel, ahol elsősorban az éttermi szektorban felhasznált drágább húsrészek vannak.

– Általánosan azt lehet mondani, hogy a vadászati idény kezdete után (március) elsőként az olasz piac nyit a késztermék-felvásárlásra – ez idén elmaradt – hangsúlyozza Tapasztó Sándor. – Szeptembertől egészen karácsonyig pedig a német, osztrák és Benelux államok felvevőpiaca élénkül fel, különös tekintettel a bőgő gímbika húására, ami Magyarországon egyáltalán nem keresett termék. Azonban tartunk attól, hogy az esetleges negyedik hullám érkezésével az eddig kieső értékesítési mennyiséget képesek leszünk-e pótolni – teszi hozzá a Vadex szakembere.

Idén a HoReCa-szektor nyitásától függetlenül nem mondható, hogy visszaállt a rend a felvevő- és külkereskedelmi piacon. Ahogy a szakemberek fogalmaznak, a partnerek óvatosak, csak kis mennyiségben rendelnek, és azok a vendéglátó egységek, akik alig élték túl a bezárást, nem vadhúsrendeléssel kezdik el talpra állásukat.

A lőtt vad értékesítése kapcsán a határozatok miatt a külföldi bérvadászok elmaradtak, emiatt a vadásztársaságok a hazai vadászok bérvadásztatásával igyekeztek pótolni a kiesett bevételeiket. Ám mivel mindenki így tett, rengeteg lőtt vad jelent meg a piacon (jellemzően szarvas és őz), aminek az lett az eredménye, hogy a lőtt vad ára leest.

ASP – vaddisznóhúshiány

Az évek óta tartó afrikai sertéspestis a vaddisznóhús mennyiségét és értékesítési árait külön befolyásolta. Jelentős mennyiségkiesés tapasztalható a piacon, körülbelül 30-40 százalékos a lőtt vaddisznóhús csökkenése. Márpedig hazánkban ez a vadhús a legkeresettebb a fogyasztók körében, elsősorban a könnyű elkészíthetősége miatt.

A kereskedelemben azért csökkent a vaddisznóhús mennyisége,

mert az ASP-vel fertőzött területen teljes vadászati tilalom érvényes a vaddisznóra, az állománygyerítés érdekében kizárólag diagnosztikai kilövést lehet engedélyezni. A diagnosztikai célból terítékre hozott egyedek pedig ártalmatlanítani kell, kereskedelmi forgalomba nem hozható annak ellenére, hogy az afrikai sertéspestis az emberre nem veszélyes.

Ahol minden egyben van: Bőszénfa

Vadászat, szarvastenyésztés, -feldolgozás és étterem is működik a Somogy megyei Bőszénfán, vagyis az egész termékpálya bemutatható a példájukon keresztül. A Bőszénfai Vadasparkban is komolyan megéreztek a koronavírus miatti bezárásokat. Vadfeldolgozó üzemük fő vevőkörét ugyanis a budapesti és Balaton-parti éttermek adják – értékesítésük 90 százaléka ide irányul. Miután a vendéglátás leállt, a kereskedelmük komoly veszteséget szenvedett el. Mivel azonban szereteágazó gazdálkodást folytatnak, ez a bevételkiesés nem okozott jövátéhetetlenül nagy károkat a cégnek. „A tenyészállat-kereskedelemben és a növénytermesztésben ugyan volt forgalmunk – mondja Nagy János, a Vadgazdálkodási Tájékoztató vezetője, de nem kívánok ilyen évet se magunknak, se másoknak.”

A vadfeldolgozó főként szarvas- és vadgerinc-kereskedelemben foglalkozik, termékeiket kizárólag belföldön értékesítik. Az elmúlt években komoly növekedést tapasztaltak a piacon – köszönhetően a gasztronómia és az éttermi kultúra fejlődésének. „Az elmúlt öt évben látványos forgalomnövekedésben volt részünk, nem tudunk annyi szarvas- és vadgerincet szállítani, mint amennyire igény lenne” – mondja Nagy János.

Persze erre magyarázat a termékek magas minősége is. Izomkötegekre bontott, tisztított, lehártyázott termékeiket azért is szeretik a munkaerőhiánnyal küzdő éttermek,

FOTÓ: BŐSZÉNFÁI SZARVASFARM

Különböző érlelésű vadsonkák

mert nincs szükség további előkészítésre és a hús veszteség nélkül felhasználható. „Ez a fajta feldolgozás nálunk ugyan többletköltséget jelent, és rosszabb a húskihozatal is, ám a piac ezért hajlandó megfizetni a magasabb árat – hangsúlyozza Nagy János. Ráadásul mi kor szerinti megkülönböztetéssel hozzuk forgalomba a vadhúst, ami ugyancsak pozitív megítélés alá esik, hisz – hasonlóan a borjú- és marhahúshoz – más típusú ételek készíthetők egy fiatal és egy idős állat húsból.”

Növekvő igény, igényes vevők és bővülő piac

A magyar gasztronómia, illetve az igényes és egészségtudatos fogyasztói réteg erősödésével egyre növekszik a kereslet a prémium élelmiszerek, így a vadhúsok, illetve a vadhús-készítmények iránt is. A vadfeldolgozók egyre több konyhakész terméket kínálnak akár az éttermek, akár a lakossági fogyasztók számára. Emellett megjelentek a változó fogyasztói igényeknek megfelelő innovatív termékek is, például az egyre népszerűbb grillezésekhez már találni vadhúspogácsát, vadból készült grillkolbászt ugyanúgy, mint szarvaskolbászt vagy -szalámit is.

Ugyan a hazánkban értékesített vadhús még zömében vadászatból származik, de már vannak olyan mezőgazdasági termelők, akik farmszerűen tenyésztik a szarvast, a különféle apróvadakat, tehát a növekvő igényekkel párhuzamosan növekszik a kínálat is.

Halmos B. Ágnes – Varga Tibor

Vadhúsárak 2021. augusztus				
Állatfaj	Hús-rész	Bruttó ár (Ft/kg)	Szárnycsőr	Egész tisztított madár (Ft/kg)
Őz	gerinc	11 600	Fácán	3599
	comb	4064-5799	Fürj	926
	lapocka	4939		
	apróhús	1905-4939		
Szarvas	gerinc	10 990-9651		
	comb	2159-4342		
	lapocka	2477-3618		
	apróhús	1651-2532		
Vaddisznó	gerinc	3175-4876		
	comb	2604-4228		
	lapocka	2540-3872		
	apróhús	1778-3899		

Forrás: Matuszvad, Öreglaki Vadfeldolgozó, Vadex

ŐSHONOS HASZONÁLLATFAJTÁK

Hagyomány- és génmegőrzés egy helyen

FOTÓ: BOGOR ÁDÁM

Az embernek először az az érzése, mintha egy apró faluba érkezett volna azzal a különbséggel, hogy szinte valamennyi épületben emberek helyett állatok élnek. Méghozzá különleges állatok a magyarság szempontjából, ugyanis számos őshonos haszonállat él itt fajtamegőrzés céljából, de az intézet további célja, hogy ezek a fajták visszakerüljenek a XXI. századi haszonállattartás mindennapjaiba.

A Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ (NBGK) Haszonállat-génmegőrzési Intézetében (HGI) vagyunk, Gödöllőn. A telep belseje felé haladva egy nyájnyi kecske vágott keresztül a makadámúton. Barátságosan int felénk pásztoruk, mintha régen látott ismerősök lennének. Így történt ez akkor is, mikor megérkeztünk *Bogár Károly* telepvezetőhöz, aki elsősorban szarvasmarhákkal foglalkozik. De nemcsak ellátja, hanem fel is neveli őket borjú koruktól kezdve, majd különböző hagyományőrzési célra betanítja a jószágokat.

Létrehozni egy bemutatóközpontot

– Első lépés, hogy az állat kezese legyen. Minél fiatalabb korban elérjük ezt, annál könnyebb dolgunk lesz a későbbiekben. A jászolhoz kötve, a folyamatos ellátás mel-

lett a napi kontakt kialakítására törekszem. Mikor az állat már megbízik bennem, akkor elkezdődhet a betanítás. Kötelet teszek rá, vezetgetem, és közben szoktatásképpen különféle vezényszavakat mondom neki, amiket később, az igázás folyamán használok. Majd hozzászoktatom magához az igához, felteszem rá a jármot, és egy „bekocsizott”, tapasztalt állat mellé állítom. Eleinte autógumit vagy fát húzatom vele, hogy szokja a terhelést, utána viszont már szekérbe fogom. Szép lassan megszokja, hogy a bakról hajtom, és idővel teljesen természetessé válik számára a szekerezés – meséli *Bogár Károly*, aki a kedvünkért *Táblást* és *Tiborcot*, két szürke szarvasmarhát fogott a szekér elé, hogy megmutassa, hogyan dolgoznak az állatok a szekér előtt. Az előtt a szekér előtt, amelyet *Károly* maga készített kollégájával.

Az ökörfogatokhoz megfelelő típusú szekér dukál. Ebben az esetben egy lócsós parasztszekérről van szó, amely olyan autentikusra sikeredett, hogy rendszeresen viszik az ökrökkel együtt kiállításra. *Károly* lecserelte az összes elkorhadt lécet és deszkát, a kereken egyedül a vasráf maradt ere-

Tiborc és Táblás – Bogár Károly betanított szürke marhái

Az intézet területén egy vízbivaly is él

deti. A kerékagy tölgyből készült, a talpfák akácból, a küllök kőrisből, az oldalfalak fenyőből, maga a lócs pedig szintén kőrisből.

– A szarvasmarhaszekér felépítése némileg eltér a lovas szekéretől. A marha a rúdon (lőcsön) keresztül adja át a vonóerőt, míg a ló az istrágon és a hámfán. Éppen ezért a lócsnek követnie kell a szarvasmarha mozgását, ezért az föl-le tud mozogni, ellentétben a rúddal, ami mereven csatlik a lovas kocsihoz – avat be minket a telepvezető.

Hogy megbizonyosodjunk minderről, Bogár Károly bakra ült, és vezényszóra megiramodtak az ökrök. Mialatt magam is éreztem a szürke marhák őseréjét, rákérdeztem a telepvezető hagyományőrzési tevékenységére. Mint mondja, szinte valamennyi hazai rendezésű mezőgazdasági kiállításon részt vesz szekerével és marháival. Több mint 20 éve jár rendszeresen az Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napokra ökörfogatával, amivel a régi paraszti kultúra egy szegmensét szemlélteti. A hagyományőrzést a Haszonállat-génmegőrzési Intézet a kiállítások mellett szeretné üzemterületére is kiterjeszteni. Egy bemutatóközpont létrehozása a cél a közeljövőben, amely keretében az ide látogatók ökrös szekéren kocsikázva ismerhetik meg a régi paraszti gazdaságok életét, ismereteket szerezhetnek az őshonos haszonállatokról, valamint azok ház körüli munkáját, funkcióit is megismerhetik.

Őshonos haszonállatok bölcsője

A Haszonállat-génmegőrzési Intézet múltja egészen 1897-ig nyúlik vissza, mikor is Drányi Ignác földművelésügyi miniszter kezdeményezésére létrejött a Magyar Királyi

Baromfitenyésztő Telep és Munkás-képző Iskola. A történelem folyamán számos jogelőd szervezete alakult: 1899-ben az Állami Méhészeti Gazdaság, 1936-ban a Magyar Királyi Baromfitenyésztő Tangazdaság, '50-től Állattenyésztési Kutatóintézet (ugorva az időben), 2006-ban pedig a telep Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézetként üzemelt. Az Agrárminisztérium irányításával 2019. június 1-től Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ néven működik tovább az intézet, a gödöllői Haszonállat-génmegőrzési Központ tápiószelvi Növényi Diverzitás Központba való integrálásával.

– Az 1897-es intézményalapítás abból a célból jött létre, hogy Magyarország baromfitenyésztése intenzívebb keretek között működjön. Ennek megfelelően külföldi fajtákat importáltak az országba, majd gyors ütemben elindult a tyúkfajták nemesítése, és innen látták el az országot nemesített napos állatokkal – meséli *Dr. Bódi László*, az intézet tudományos főmunkatársa. – Később aztán, a 1970-es években megindult a génmegőrzési tevékenység is – ekkorra datálható az intézetben a régi magyar tyúkfajták génmegőrzése is –, majd a központ a baromfifélék területén kiterjesztette génmegőrzési tevékenységét a gyöngytyúkra, pulykafajtákra, valamint kacsára és libára is – teszi hozzá a szakember.

Az intézet tevékenységi körébe tartozik továbbá a magyar kutyafajták genetikai vizsgálata, illetve egyes magyarországi vadon élő halfajnak a génmegőrzése, mester-

séges szaporítása, amelyeknek populációja napjainkban némiképpen veszélybe került.

A szarvasmarhák kapcsán az intézet alapvetően inkább koordinációs feladatokat lát el, különféle kutatási projekteket mellett. Egy pályázati program keretében, Erdélyben például régi magyar szarvasmarhafajta-állományokat vizsgálnak.

– A nem kisállatfajták vonatkozásában nem végzünk tenyésztési feladatokat, az egyesületek feladata a törzskönyvezéssel együtt, magyarán a szarvasmarhák esetében nem zajlik az intézetben tenyésztési munka. Megvizsgáljuk egyes fajták beltenyészettségét, valamint más állományoktól való genetikai távolságukat – fogalmaz *Bódi László*, aki oktatói tevékenységén túl a régi magyar baromfifajták tulajdonságainak vizsgálatával foglalkozik. Vallja, hogy napjaink génmeg-

A baromfitenyésztés a kezdetektől a mai napig tart

őrzési szemlélete már nem „élő múzeumként” tekint a fajtákra, ezen túlmutatva sokkal inkább a fajták újrahasznosítását, termelésbe, például ökológiai gazdálkodásba történő visszakerülését tekinti céljának. Ehhez azonban a fajták termelési, minőségi tulajdonságait kell megismerni, amiket szintén vizsgálnak az intézetben.

De nem csak a génmegőrzési szemléletben történt innovatív változás. Maga az intézet is jelentős felújításokon esik át, amelyek elsősorban az állattartást szolgálják. Az épületek felújítása egyben egyfajta modernizációt is jelent, emellett a már említett bemutatóközpont kialakítása is napirenden van.

Varga Tibor

TÖRPENYŰL

Ötvenfős a csongrádi nyuszifészek

FOTÓK: KRÁLIK EMÉSE

Hobbinak indult, ma már szinte hivatás a csongrádi Gábris család törpenyúl tenyésztete. Szeretik a különleges állatokat, holland tarkát például csak ők tenyésztenek hazánkban. Azt mondják, a legtöbbet a saját tapasztalataikból tanulnak. A törpenyúl tartása nem bonyolult, de tületetni nem szabad, és a meleget rosszul viselik.

A család hat éve foglalkozik törpenyulakkal. „Eleinte kezdőként csak kiállításokra jártunk, szétnéztünk, tanultunk, próbáltunk belelátni. A barátnőmék német óriást tartottak, innen jött az ötlet. Nekünk nem volt akkora helyünk, hogy nagyokkal foglalkozzunk, de a kiállításon felfedeztük, hogy milyen helyesek a törpék” – emlékezett vissza a Csongrád városában élő *Gábrisné Koska Gyöngyi*.

– Azért nem teljesen ismeretlenül vágunk bele. Régen volt pár nyulunk, de azok másfajta voltak, nem kedvenként tartottuk, hanem fazékba kerültek. Végül az említettek miatt döntöttünk a nyúl mellett, illetve azért mert vannak gyermekeink, akiknek szintén tetszett az ötlet – tette hozzá a férje, *Gábris József*.

Az indulás nem volt könnyű, nem tudták, milyen paramétereknek kell megfelelni egy kiállításra szánt állatnak. Volt már néhány kis jószáguk, mire eljutottak egy igazán megbízható kecskeméti tenyésztőhöz, *Kissné Kovács Erzsébethez*, aki sokat segített nekik. Akkor vált számukra világossá, hogy addig nem jó helyekről vásároltak, az eladók inkább szaporítók, mintsem tenyésztők voltak, így a nyulak a standardnak sem feleltek meg. Ez, valamint a *Sárvári Attila* tenyésztővel való találkozás szakmailag nagyon sokat jelentett ne-

kik, mondta a házaspár. Bele kellett tanulni egyéb fortélyokba is. Eleinte naponta takarították a ketrecek, de a tapasztalt tenyésztők elmondták nekik: ez azért „butaság”, mert nem alakul ki a nyúl immunrendszere. A kiállításon több ezer fajtárral találkozik, ha nem tud védekezni a kórokozókkal szemben,

komoly baja lehet. Gábrisék azóta mélyalmoznak, kéthetente tisztítják ki az állatok helyét.

– Akkor már megvolt a fejünkben, hogy milyen színű törpenyulat szeretnénk tartani, de menet közben rájöttünk, hogy ez nem is olyan egyszerű, igen nehéz a tenyésztése, Magyarországon nem is foglalkozik senki ilyennel – ez a holland tarka volt. Az egyszínű nyúl tenyésztése kialakult, szinte csak a formára kell figyelni, nagyon nem lehet mellényülni, míg a tarka nyulakkal rengeteg a munka. A minta, a szőrhossz, a szín, a fülhossz – ezeknek hibátlannak kell lenniük. Némi genetikai ismeretekre is szert kell tenni, de ami még fontosabb, tapasztalatot kell gyűjtteni.

– Mi is utóbbiból tanulunk legtöbbet. Apránként rájöttünk, melyiket melyikkel érdemes pároztatni. Látjuk például, hogy a holland tarkánál nem akkora gond, ha az anya színhibás, a baknál viszont minél jobbnak kell lenni a színnek, mintának, formának – emlékeztek vissza. Ahhoz, hogy a megfelelő párt beszerezzék, annak idején egészen Lipcséig el kellett menniük. Természetesen még rengeteg a tanulni valójuk, úgy tudnák jellemezni a helyzetet, hogy hozzávetőleg 30 utódból végül egy, nagyon jó esetben kettő lesz kiállításra alkalmas. A holland tarka tenyésztésé-

Emeletes nyúlház a csongrádi tenyésztetben

Főként kedvencnek viszik a bájos kis szörgombócokat

nek nehézségeivel kapcsolatban Gábris József egy érdekes emléket is megosztott. Külföldi kiállításon jártak, ahol az adható 100 pontból ők 95-öt kaptak. Mások, más fajtaival ennél többet, mégis hozzájuk mentek oda gratulálni, mint kiderült azért, mert a szakértők tudják, hogy ebben a 95 pontban mennyi munka van.

A csongrádi Nyuszifészek Törpenyúl Tenyészetben hozzávetőleg 50 állat él, két fajtaival foglalkoznak: a színes törpe, türingiai fehér, holland tarka és rhön változataival, valamint a törpe rex rhön változatával. Nehézséget okozott, hogy amikor indultak, a szövetség működésében voltak hiányosságok, nem tudtak származási lapot kiadni. Mivel Gábrisék szerették volna hivatalos formában üzni a tenyésztést, beléptek egy szlovákiai klubba. Azóta már hazánkban is megfelelően működik a szövetség, de azt mondják, most már nem módosítanak.

A kisnyulakat tőlük főként érdeklődők vásárolják házikedvencnek, ha tenyésztő vesz tőlük, az szinte mindig külföldi. A tenyésztésre szánt nyulaknak fülszáma van. A törpenyúl táplálása nem bonyolult: víz kell neki, jó minőségű széna és táp. Kiegészítésként 3 hónapos kora után kaphat egy kis répát, mag nélküli almát, fűzfaágat, gyógynövényeket, de valójában nem igényli ezeket. Persze mindent, amit elé tesznek, megrágna, ebből akár baja is lehet, ezért is nagyon fontos odafigyelni arra, mit kínálnak neki a gazdái. A nyúl bélrendszere nagyon érzékeny, sok olyan eledel van, amit nem tud megemészteni, a jó szándékú, de nem eléggé tájékozott tulajdonos túletetheti, vagy megbetegítheti a kisállatát.

A törpenyúl – ahogy a legtöbb nyúl – jellegzetes betegsége a kokcidiózis: helyváltozáskor, stresszt követően hasmenése lesz. A házaspár tapasztalatai szerint probiotikum hatására gyorsan rendbe jönnek. A hideget

nagyon jól viselik, sőt sokkal jobban, mint a meleget. Kánikulában járólapon alá szoktak jégakkut tenni, a nyulak erre ráfeksznek hűsölni. A törölközőbe tekert vizespalack azért nem jó öltet, mert a textilt biztosan megrágnák.

Ha valaki a csongrádi tenyészetből, szeretne vásárolni, József mindenkinek azt javasolja: amennyiben a vevő is tenyésztő, inkább várjon pár hónapot, nézze meg, milyenné fejlődik, és 5-6 hónapos korában vi-

Szinte mindegyik kedvenc, nehéz választani

gye el. Ugyanis csak ekkor derül ki, hogy megfelel-e tenyésztésre. Az, hogy a holland tarka fején a hóka hogy áll, a pofánál, a tarkónál a szín meddig megy le, a gyűrű menyenyire egyenletes, körbemege-e a hasán, a lábán a mandzsetta egyforma-e, illetve meddig ér – ez a sok jellegzetesség mind csak nagyobb korban mutatkozik meg. A törpenyulaknál a magyarországi standard 1,1 kilogramm és 1,3 kilogramm között van. A nyúlszakosztály tagjait a Magyar Galamb- és Kisállattenyésztők Országos Szövetsége fogja

össze. Ahhoz, hogy valaki Magyarországon hivatalosan kisállatot vagy galambot tenyészessen, ehhez a szervezethez kell tartozzon. Ezenkívül tagságot kell vállalni egy helyi szervezetben, amely kimondottan nyulakkal foglalkozik.

A nyulak „személyisége” nem egyforma, van, amelyik hirtelen természetű, ugyan nem harap, de odakap. Mivel a törpenyulakat főként kedvencnek viszik, ez nem jó tulajdonság, ezért az erre hajlamos a fajtákat nem tartják. Kisgyerek mellé bakot szoktak ajánlani, mert sokkal nyugodtabbak. Az anyák két-

Gábrisék az első nyulat, Gézát 2016-ban fogadták örökbe. Négy éve hivatalos tenyésztőként működnek, számos, köztük külföldi klubnak a tagjai, díjakkal, oklevelekkel büszkélkedhetnek. A törpenyúl 8-10 évig is élhet, minden a tápláláson múlik. A származás sem mindegy, szertintük éppen ezért jelent sokkal nagyobb biztonságot, ha tenyésztőtől vásárol valaki. Hirtelen felindulásból vásárol, vagy szaporítótól venni nagy rizikó: lehet, hogy a kisállat betegséget hordoz, vagy a törpenyúlnak eladott gombolyagból természetes példány lesz.

hetente ivarzanak, ilyenkor vadócok, izgágák, morognak. Az ivaros állatokat csak egyesével elzárva lehet tartani, a nőstények és a bakok is csúnyán össze tudnának verekedni a területi vita miatt. Répával bármire rá lehet a nyuszikat venni, a kiállításon előnyt jelentő pózolás is ennek segítségével szokták gyakorolni. Rendkívül ösztönállatok, de játszani azért lehet velük, mondták a csongrádi tenyésztők. A nyulak iránti szenvedélyt a három lányuknak is igyekeznek továbbadni.

Králik Emese

Páncélos kedvenc

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Dr. Ország Mihály Mindent lehet, de krokodilt, azt nem című roppant humoros könyve az elmúlt harminc évben mit sem veszített aktualitásából. A szerző egyedi hangnemben és bájos iróniával mutatta be a különféle egzotikus kedvenceit. Sajnos a könyv vékonykára sikeredett, lévén Ország doktornak egyszerűen nem volt ideje többet írni; több száz állattal osztotta meg otthonát, melyek gondozása nem kevés időt emésztett fel. Mindemellett dolgozott a budapesti állatkertben és madárhangokat is gyűjtött. Pedig bőven lett volna még mit elmesélnie!

Ezért akkoriban a Süni magazin főszerkesztőjeként arra bízattam, hogy legalább néhány cikket írjon a lap számára. Több-kevesebb sikerrel jártam, de az otthonában tett látogatások során rengeteget tanultam. Egy egész állatkert fogadott: tömérdek kisemlős, hal, kétéltű, hüllő és egy hóbagoly, ami a szoba egyik sarkában elhelyezett kis röpdében kuksolt.

Legbizarrabb páncélos

A teknősök zöme, a könnyebb takaríthatóság miatt, gyermekádkorban lakott. Az egyik kádakót minden alkalommal hosszasan figyeltem. A rózsaszínű kádat ugyanis a világ egyik legkülönlegesebb teknőse, egy nagyfejű teknős lakta. A Kínában őshonos

nagyfejű teknősnél (*Platisternon megacephalum*) bizarrabb páncélos aligha él a Földön. Feje oly hatalmas, hogy külön vértessel kellett ellátnia a természetnek, lévén nem tudja elrejteni a páncélja alatt. Ha ellenség közeledik, még a szemét is el tudja süllyeszteni a fejpáncélban. Farka hosszú, akár egy gyíké. Víziteknős, de nem tud úszni, a víz alatt is csak gyalogol, egyébként is csak a meglehetősen hideg, sekély, kristálytiszta vizekben él. Éjjel gyakran kirándul a szárazföldre, erős lábaival remekül gyalogol. Sőt, egyes leírások szerint még fára is tud mászni, miközben hatalmas fejével egyensúlyoz. Mi sem természetesebb, hogy én is szerettem volna egy ilyen csodateknőst! Azért csak egyet, mert megtudtam, hogy fajtársaival, de más fajokkal is, megle-

hetősen civakodó. Hatalmas állkapcsával derekasat tud harapni, ezért ajánlott magányosan tartani.

Tartása roppant egyszerű

Igen ám, de hol lehet egy Kínában honos, ritka teknőst venni? A magyar állatkereskedésekben, ahol csak ékszerteknőst és nagyritkán görög teknőst lehet kapni, aligha. Vagy mégis? Egy félreeső állatboltban ugyanis teljesen véletlenül ráakadtam néhány nagyfejű teknősre; egy nemrég Kínában járt terraristacsapat hozta őket. Egyet rögvest megvettem. A vadon fogott teknősök kiválasztásánál nagyon kell ügyelni arra, hogy a hazaviendő kedvenc nehogy gombafertőzött legyen, mert ez később gyakran a halálát okozza. Ezért aztán az első dolgom volt alaposan átvizsgálni a páncélos testét. Gyönyörű szép, gombamentes, sötétszínű példány volt. Ország doktortól szerencsére azt már megtudtam, hogy a nagyfejű teknős tartása roppant egyszerű. Mivel eredeti élőhelyén a hegyi patakok lakója, szinte csak arra kell ügyelni, hogy az akvaterrárium vize tiszta maradjon. Ezt akkoriban – a ma már szelvében használatos nagyteljesítményű bioszűrők hiányában – csak gyakori vízcserével tudtam megoldani. Medencéjét nem kell fűteni, és mivel zömmel éjszaka mozog, megvilágítani sem. Ha mégis megvilágítjuk, akkor elbújik, hiszen a nappalt természetes élőhelyén, víz alatti üregekben vagy gyökök, faágak között tölti. Igazi ragadozó, így számára a kis hal, féreg, csiga egyaránt megfelelő eledel. A kifejlett egyedeket 5-6 naponta etessük. Látszólag keveset mozog, de ez ne tévesszen meg senkit, ugyanis éjszakai aktivitása miatt nagy akvaterráriumra van szüksége. Egy kifejlett állat számára a férőhely legalább egy méter hosszú és ötven centiméter széles legyen. Ennek egyharmadát foglalja el a már említett száraz rész. Olyan sekély vízzel töltjük meg a medencét, hogy az alján pihenő teknős kényelmesen ki tudja nyújtani a fejét a levegővételhez. Az én teknősöm több mint egy évtizedig lakott a dolgozószobámban. Ez idő alatt szép csendben kinőtte a férőhelyét, ezért aztán a Győri Állatkert egyik terjedelmes medencéjébe került – a látogatók nagy örömeire.

Kovács Zsolt

ÁLLATTARTÓ TELEPEK TERVEZÉSE

KOMPLETT KIVITELEZÉSE

ALAPOKTÓL AZ
ÁTADÁSIG

20 ÉV
SZAKMAI
TAPASZTALAT

Több mint 100
elégedett telep

ÚJ ÉS MEGLÉVŐ
TELEPEK FELÚJÍTÁSA,
ÉPÍTÉSE

SZOLGÁLTATÁSAINK

- ▲ Komplex építészeti tervek készítése
- ▲ Épületek komplett kivitelezése
- ▲ Amerikai rendszerű istálló és trágya technológiák alkalmazása
- ▲ Farm robotok

Célunk a minél magasabb színvonalú állatközpontú épületek tervezése!

Egyedi ajánlatért, szakmai segítségért forduljon hozzánk bizalommal!

DAIRY- ÉP KFT.
2112 VERESEGYHÁZ
OMEGA KÖZ 1.

DAIRYEP.HU
+36 - 28 - 388 - 646
DAIRYEP@DAIRYEP.HU

Magyarországon és külföldön
több mint 10 országban a
piac élén!

Citr-Mix és a kisemlősök

Bíró László elismert állattartó – több mint három évtizede foglalkozik kiemelkedő sikerrel különféle ritka kisemlősök, hüllők, halak tenyésztésével. Emellett a Leguán Dízállat-kereskedés egyik vezetője, s mint végzett állatkerti állatgondozó, jól ismeri a hazai állatkertek világát is, ahol egyre gyakrabban használják a Citr-Mixet. Saját állományának egészségmegőrzését is e szerre alapozza.

Bíró László már a '80-as években nyúlászódott, tengerimalacokat tartott, később pedig deguk érkeztek a portára, melyeket különböző egzotikus hüllők is követtek, mint leguánok, gekkók, vagy épp kameleonok.

A Bíró család ma is tart nyulakat – orosz-lánfejű törpéket, melyek szaporulatát saját állatkereskedésükben értékesítik. Ezeknél a törpenyulaknál a fiókák felnevelése korábban jelentős veszteséggel járt, ami nemcsak az újszülött nyulak gyenge vitalitásának volt a következménye, hanem az anyák mérsékelt tejtermelésének is. László egy állatorvos ismerősének ajánlására kezdte a nyúlállományánál alkalmazni a Citr-Mixet, ezt a nem vényköteles készítményt, mely az állatállomány egészségügyi státuszára gyorsan, hatékonyan és gazdaságosan fejti ki hatását. S mivel a szer egyben egy gyorsan felszívódó energiaforrás is, segíti az állatok regenerálódását. Nagy előnye, hogy rezisztencia kialakulása nélkül bármikor használható.

A Bíró portán 1 ml/literes dózisban folyamatosan kapják a nyulak a készítményt, melynek hatására a választási egyedszám jelentősen megnövekedett. A kisnyulak teltebbek, ami egyértelmű bizonyítéka annak, hogy az anyák tejtermelése számottevően növekszik. A nyúlállomány egészségesebb, ellenállóbb.

Ma már nemcsak tenyészetekben itatják a Citr-Mixet a nyulakkal, hanem olyanok is használják, akik hobbicélből csak egyet-egy tartanak belőlük. Ugyanis a tenyésztésbe nem vett nőstényeknél gyakran fordul elő az álvemhesség, ám a tapasztalatok sze-

rint a Citr-Mix hatására ez a nemkívánatos jelenség sokkal ritkábban jelentkezik.

Jól szaporodó tengerimalacok, patkányok

A tengerimalacoknál is kiválóan vizsgázott a Citr-Mix: Bíróéknál a születés kori egyedszám látványosan növekedett. Korábban, különösen télen, jellemzően kettő, olykor három utód látta meg a napvilágot, mára hatos rekordról is be tud számolni a gazda. A tengerimalacoknál a nagyobb alomlétszám következtében az újszülöttek súlya bár csökken, mégis majd' mindegyiket fel tudják nevelni az anyák a Citr-Mix hatásának köszönhetően. László tengerimalactápbába keveri a szert, melynek alkalmazása így még költségkímélőbb. Ezáltal a tenyésztő nemcsak pénzt takarít meg, hanem az állatok szervezetébe bevitt mennyiséget is jobban tudja ellenőrizni. Jelenleg fajtajellel nélküli rozettásokat tenyész, melyek fényesebb szőre is a Citr-Mix jótékony hatását bizonyítja. Családi vállalkozásként működő állatkereskedésükben jelentős mennyiségű egert is tartanak, elsősorban takarmányozási célból. Ezeket nem ők tenyésztik, hanem vásárolják. Az egereknél is használják a Citr-Mixet magasabb, 3 ml/literes dózisban, ivóvízbe keverve, melynek hatására az állatok nyugodtabbak, kiegyensúlyozottabbak, lényegesen kevesebb a sérülés közöttük. Emellett a Citr-Mixszel itatott egerek takarmányként is jobban hasznosulnak.

Tartanak, tenyésztnek patkányokat is a boltban, melyek folyamatosan kapnak 1 ml/literes dózisban Citr-Mixet. Esetükben a termelési mutató különösen magas. Több az

alom, magasabb az alomlétszám. Köztudott, hogy a nőstény patkány kifejezetten jó anya. A Citr-Mix hatására még jobban lehet dajkásítani a szoptató patkányanyákat, mivel ezek teje mind mennyiségben, mind minőségben növekszik. Így a patkány képes akár 30 utódot is felnevelni.

Szebb szőrzet, hosszabb élettartam

Sok szíriai aranyhörcsögöt tartó gazda álma, hogy kedvence bundája dús legyen. Korábban ezt úgy érték el, hogy az állatokat fűtellen helyen tartották. Ma viszont a tapasztalatok azt mutatják, hogy a Citr-Mix 1 ml/literes dózisának folyamatos itatásával szintén szemgyönyörködtető szőröntösbe „öltöznek” az aranyhörcsögök. E fajnál gyakori, hogy idősebb korban bakteriális eredetű szembetegségek jelentkeznek, ám ennek esélye a Citr-Mix áldásos hatásának köszönhetően lényegesen csökken.

De hasonló jó tapasztalatokat szerzett Bíró László más kisemlősök esetében is, így például a deguknál, melyek általában évente csak háromszor fialtathatók úgy, hogy az anyák szervezete megfelelően regenerálódjon. Viszont a Citr-Mix alkalmazásával egy évben ötször is problémamentesen világra hoznak utódokat. Érdekeség, hogy míg a tengerimalacoknál, László tapasztalatai szerint, az alomlétszám nőtt, addig a deguk esetében ez nem változott. A deguk idősebb korukban gyakorta cukorbetegségben szenvednek, melynek kialakulását – a tapasztalatok azt mutatják – a Citr-Mix késlelteti. Ezáltal a kisemlősök szaporasága, vitalitása, így élettartama, ellenálló képessége is jelentősen növekszik.

VIGYÁZAT HAMISÍTJÁK! Csak eredeti csomagolásban vásárolja! Kövessen a Facebookon (Facebook/Citr-Mix)! A készítmény forgalmazására viszonteladók jelentkezését várjuk az ország bármely pontjáról! Telefon: 20/224 5287, e-mail: hummelstrade@gmail.com

ELŐNEVELT

csirkére, kacsára,
pulykára
összeírókat keresünk!
Tel.: +36 (34) 344-000.

ÉLŐ ÁLLAT

Fehér, fekete-tarka foksi kölyök fiú kiskutyát vásárolnék tenyésztőtől. Tel: +36 (30) 391-44-27 (Fejér megye)

18 élethetes tojóhibrid jércét kínálok október közepére, továbbá rendelhető 2022 tavaszára. Szállítom háztáji és kisüzemi tételekben, megbeszélés alapján minden megyébe. Horváth Zoltán (agrármérnök) +36 (30) 532-0728 horvathfarm@gmail.hu

Kecskék: alpesi bakkecskék és gödölykék törzskönyvel eladók. Erd: +36 (20) 494-4852.

Fiatal és ivarérett pávak eladók. Pávarezervátumból tizenöt színből választhat. Tel.: (06-30) 509-3398. (Veszprém megye)

GÉP-BERENDEZÉS

Elektromos kacsatömő készülékek. Könnyű, igen gyors munkavégzés. +36 (25) 476-064.

Telephely (3x800 m²) kiadó, hosszú távra, komplett hűtő és szellőztető technológiával felszerelt, baromfi utóneveléshez szükséges eszközökkel ellátott.

Érdeklődni:

Szöllősi Zsolt +36 (30) 382 4334

Villanypásztorok eladók gyártótól. 5,2, és 8,1 Joule tárolt energiával, akkumulátoros és hálózat táplálással, tanúsítvánnyal. 24 000, 33 000 Ft-ért. Tel.: +36 (30) 359-7998. (Pest megye)

Takarmánykeverő-daráló (külön is), szalma-lucerna daráló megrendelhető. Sipos Kálmán, tel.: +36 (20) 417-2605.

Z-10 nagyteljesítményű paprika, zöldség, gyógynövény szárító, gyümölcs aszalógép eladó. Tel.: +36 (30) 391-4427. (Fejér megye)

Villanypásztorok, bivalyerőségek, okosak! Kocsis mérnök, www.pulivillanypasztorok.hu tel.: +36 (30) 9470-954. (Tolna megye)

Nyúl-taposórácst a gyártótól. DELTOP Kft. Tatabánya. Tel.: (06-34) 316-326.

20 000 forinttól villanypásztor eladó 12 és 220 V-os postai utánvétellel is. Tel.: +36 (30) 937-8980, +36 (70) 429-1414. (Nógrád megye)

VEGYES

Kötelek: Ipari és mezőgazdasági köteleket rendeljen meg közvetlenül a gyártótól! (marhakötél: termékdíjas), istráng, lókötfék, villanypásztor zsinór, jelzőkötél 7 színben, elletőkötél stb. Domokos Sándor, kötélgyártó. 5520 Szeghalom, Széchenyi u. 97. E-mail: dosankotel@freemail.hu Tel.: +36 (20) 479-7787, +36 (30) 945-6384.

Baromfitartók figyelem!

Újra kapható a jól bevált **pisztolyszelepes itató** kompletten és alkatrészenként is. (pisztolyszelep + alkatrészek)

Deltop Kft.
Tatabánya, Fűrdő u. 55.
Tel.: +36 (34) 316-326.

Körbálás szána és szalma, kisbálás szalma eladó. Tel: +36 (20) 598-0567. (Pest megye)

KUKORICADARA CGF nedves, illetve száraz formában, ömlesztve, telephelyre szállítva eladó, minimum 12 tonnától. 23 tonnát fóliatömlőzni is tudunk. Tel.: +36 (30) 985-2111, agromenza.hu

KERÍTÉSRENDSZEREK ÚJ-ZÉLANDRÓL

MECHANIKUS ÉS ELEKTROMOS KERÍTÉSRENDSZEREK

- Csúcsminőségű tápegységek és kiegészítők.
- Többféle áramforrás használatának lehetősége (napelem, akkumulátor, hálózati áramforrás, szárazelem).
- Gazdaságos, hatékony, könnyen telepíthető és használható.
- Tápegységek széles skálája: 0,5-360 km-ig terjedő vezeték hossz ellátása.

Bentley Magyarország Kft. | 8000 Székesfehérvár, Kálmos utca 2.
hungary@bentleyinstruments.com | Tel.: +36 22 414 100
www.bentleyhungary.hu

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK

Szabaduljon meg hívatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
E-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

LÁNGBA BORUL	ARISZTOR- RATIKUS	... HOL- GERSSON, SVÉD MESEHÓS	SZÉPSÉG MEGTALÁL	BEFOGAD	A TÖBBES SZÁM JELE	-GET, PÁRJA	KITALÁLT, HAMIS MAGYA- RÁZAT	A SÓSAV KEPLETE
MEG- FEJTÉS, 1.								S
SAUD-ARÁBIA FŐVÁROSA					FASOROS SÉTAUT			
ALKOHOL GYÖKE	MEG- FEJTÉS, 2.		ELŐTAG: TEJ		MAGYAR HONFOGLA- LO TÖRZS			A SUGÁR JELE
			AZ ALKA- LÓM SZÜLI					TÉR-FÁSAN: KEPLÁDA
KERÉK SZÁM	... MARTIN, AMÉRIKAI SZÍNESZ				KI OROSZUL ATHÉNI SPORTKLUB (AEK)			
	CSAPODAR							DÍSZ, CICOMA
SVÁJC RÉSZE!		JURJI, OROSZ IRÓ V. BECÉZETT OLIVER						NÉMA ÓROM!
				HATÓSÁG				
				KÉRDŐ- SZÖCSKA				GALYA- TETŐ!
JÖVENDŐT MOND	K							

ÉNEK- KISÉRET	MÉG NEM ISKOLÁS	ALVÁSBÓL EBRESZT	PÉNZBEN KIFEJE- ZETT ÉRTEK	MITIKUS BRIT KIRÁLY	KILO- MÉTER, RÖVIDEN	AKKUMU- LÁTOR, BIZ.	... TAYLOR, AMÉRIKAI FILMSZÍ- NÉSZŐ V.	EMÍLIA, BECÉZVE AD ... IRATTÁRBA	KIPLING ELEFÁNT- JA
					ILLETLEN (VICC)			JAPÁN, MAGYAR AUTOJEL	
					FEKETE ISTVÁN ALLATHÖSE			ITALY, RÓV.	
BÍBOR- SZÍNŰ NÉPIESEN					APRÓCSKA			ÁSÓ HEGYEI!	
					KÚRA, PÁROS HANGZÓI			KUGLÓF- SZELET!	
RÓMAI 49			MEG- FEJTÉS, 3.						
			HÍR- KÖZPONT!						
TÜRÖS METÉLT JELZŐJE							MIHÁLY, ERDELYI FEJDE- LEM VOLT		

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztoly lövés hangjával. Így egy veszély zóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, eröművek, repülőterek, stb.

Forel Elektronikai Kft.,
2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

„Még süt a nap, még sütöget, csak reggelente van hideg. ... Napközben meleg van, meleg. Sütkéreznek a verebek. Duruzsolnak a darazsak. Napfényben fürdik a patak. ...”
A rejtvény fősoraiban Kányádi Sándor *Még süt a nap* című verséből vett idézet folytatását rejtettük el. A megfejtést nyílt levelezőlapra várjuk, vagy e-mailben is elküldhetik a szekesztoseg@kistermeloklapja.hu címre. Kérjük a levelezőlapra vagy az e-mail tárgysorában jelezzék: „**REJTVÉNY**”, írják le a saját címüket és teljes nevüket. A helyes megfejtést beküldők között egy rágcsálóriasztót sorsolunk ki. Címünk: **Kistermelők Lapja, 1591 Budapest, Pf.: 294.** Beküldési határidő 2021. szeptember 25. Augusztus havi megfejtés: „Marhacsorda bőgve fekszik ottan körbe. Délibábos égen, megfordított réten.” (Drégely László: Nyár). A Forel Kft. rágcsálóriasztóját dr. Vajlka György mányi rejtvényfejtőnk nyerte.

KIPRÓBÁLTUK – TÖKÉLETES

Szürke marha bélszín pirított burgonyával, lecsóval, édesköménnyel

Hozzávalók 5 főre:

- 1 kg szürke marha bélszín
- friss zöldfűszerek (kakukkfű, zsálya)
- frissen őrölt bors
- vaj

Körethez:

- 700 g újborgonya
- 5 darab bébi édeskömény
- aszalt paradicsom vegyesen (sárga, piros)
- füstölt fűrjtojás, fejenként legalább 2 darab

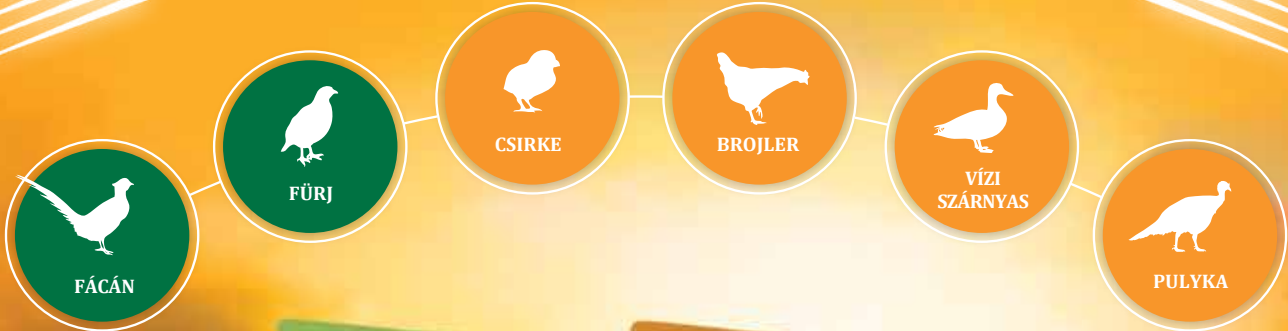
A lecsóhoz:

- 100 g mangalicaszalonna
- vörshagyma
- 800 g paprika vegyesen (kosszarvú, kápia, zöldpaprika, tv paprika és hegyes erős)
- 800 g paradicsom vegyesen (ökörsvíz paradicsom, san marzano, fekete, zömmök, cseresznye)
- fűszerpaprika
- fokhagyma
- őrölt köménymag
- füstölt paprika

A bélszínt előkészítjük, tisztítjuk, hártáját eltávolítjuk. Sózzuk, majd nagyon forró serpenyőben minden oldalát körbesütjük. Utána mellé dobjuk a vajat, a friss fűszereket, visszább veszünk a lángot, és folyamatosan locsolgatjuk a habzóvajjal. Ha elértük a kívánt sütési módot, tálalásig meleg helyen pihentetjük, közben egyszer megforgatjuk. Fontos, hogy mielőtt a húst sütjük, vegyük ki a hűtőből, hogy szobahőmérsékletű legyen, különben csak fõni fog a serpenyőben. A lecsóhoz kiolvasztjuk a szalonna zsírját, megpirítjuk rajta a cikkre vágott vörshagymát, majd hozzáadjuk a darabolt paprikát. Amikor kissé megpirult és megpuhult, akkor a darabolt paradicsomot is. Fűszerezzük, sózzuk, majd simára turmixoljuk, végül pedig átpasszírozzuk. A burgonyát vastagabb karikára vágjuk, zsíron aranybarnára pirítjuk minden oldalát, majd az édesköményt félbevágva forró serpenyőben, erős lángon grillezzük őket, amíg épp csak megpirulnak. A tányér közepére halmozzuk a burgonyát, rárakjuk a bélszínt, körbelocsoljuk bőven a lecsókrémmel, rárakjuk a grillezett édesköményt, mellé a fűrjtojást, majd az aszalt paradicsomot, végül megborsozzuk a húst. (Gyűjtő Ádám receptje)

BAROMFI TAKARMÁNYOK

TRUDY KFT., 8451 Ajka-Padragkút, Szőlőhegyi utca, Tel.: 20/444 17 17, info@trudykft.hu
GALAMBÁZIS KFT., 6771 Szeged, Szerb utca 26/a, Tel.: 20/946-7429, galambaziskft@gmail.com
ILDASZ KFT., 4181 Nádudvar, Csillag utca 9/a, Tel.: 0630/218-0306, ildaszkft@gmail.com

Part of
De Heus Animal Nutrition

www.energys hobby.hu

EGÉSZSÉGES,
NAGY
TELJESÍTMÉNYŰ
ÁLLATOK

SERTÉS KONCENTRÁTUMOK

Protamino® Piggi malacneveléshez

- ▶ Teljes értékű fehérjeforrás
- ▶ Az öt limitáló aminosav jelenléte segíti a fehérjék jobb hasznosulását, így a nagyobb napi testtömeg-gyarapodást
- ▶ Egyöntetű, homogén növekedés
- ▶ Szép és egészséges malacok

Protamino® Premium hizlaláshoz

- ▶ Nagy napi tömeg-gyarapodás az aminosav kiegészítés hatására
- ▶ Biztosítja a kiváló színhús-kihozattal és a jó fajlagos takarmányfelhasználást
- ▶ E-vitaminnak köszönhetően csökken az elhullás

Protamino® Pregna vemhes kocáknak

- ▶ Egészséges kocák
- ▶ Jó szaporodásbiológia
- ▶ Jobban hasznosuló fehérje az optimális aminosav-ellátásnak köszönhetően
- ▶ Vitamin, ásványi anyag és fitáz-enzim kiegészítés

Protamino® Matra szoptató kocáknak

- ▶ Jó termelésű kocák, szépen fejlődő malacok
- ▶ Hosszú hasznos élettartam
- ▶ A biotin és cink tartalom erősíti a körmököt
- ▶ AromiSan® és StabiloSan® kiegészítés
- ▶ A kiválóan hasznosuló ásványi komponensek nem emelik a pH értékét